T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE YAŞAM DOYUMUNUN ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ezgi ŞAHİN

Psikoloji Ana Bilim Dalı

Klinik Psikoloji Programı

MART, 2024

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE YAŞAM DOYUMUNUN ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ezgi ŞAHİN

(Y2112.480032)

Psikoloji Ana Bilim Dalı

Klinik Psikoloji Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ayça Ferda KANSU

MART, 2024

ONAY SAYFASI

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Yaşam Doyumunun Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar İle İlişkisinin İncelenmesi "adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça 'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (…/…/20..)

Ezgi ŞAHİN

ÖNSÖZ

Tez sürecimde akademik deneyimleri ve destekleriyle yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğrt. Üyesi Ayça Ferda KANSU'ya teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Tez savunmam da jüri üyesi olarak katılmayı kabul eden ve kıymetli geribildirimlerde bulundukları için Dr. Öğrt. Üyesi Beyza Naz DENİZ'e ve Dr. Öğrt. Üyesi Kahraman GÜLER'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecimin her aşamasında desteklerini esirgemeyen, her zorluğun üstesinden birlikte geldiğimiz sevgili arkadaşlarım Hande ÇABUK'a ve Arzu KARAKÖSE'ye çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatımın her aşamasında olduğu gibi tez sürecimde de beni her anlamda destekleyen, yanımda olan annem Fatma ŞAHİN'e ve babam Necati ŞAHİN'e çok teşekkür ederim.

Hayatımın her anında her zaman varlığıyla ve desteğiyle bana güç veren, her zaman yanımda olan sevgili ablam Kübra ŞAHİN'e çok teşekkür ederim.

Son olarak değerli zamanlarını ayırarak araştırmama katkı sağlayan tüm katılımcılara sonsuz teşekkürler.

Mart, 2024 Ezgi ŞAHİN

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE YAŞAM DOYUMUNUN ERKEN DÖNEM UYUM BOZUCU ŞEMALAR İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikler ve yaşam doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul'da ikamet eden 18- 65 yaş aralığında 245'i kadın, 155'sı erkek toplamda totalde 400 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma nicel bir araştırma olup, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak "Sosyodemografik Bilgi Formu", "Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği", "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "Young Şema Ölçeği Kısa Form-3" kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizi için SPSS 27.0 programı kullanılmıştır. Veri analizinde, Pearson Korelasyon analizi, T-testi ve Tek Yönlü Varyans ve Regresyon Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda karanlık üçlü alt boyutlarından yalnızca psikopati ile yaşam doyumu arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Kopukluk reddedilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, kusurluluk ve terk edilme şemaları ile makyavelizm ve narsisizm arasında düşük düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Kopukluk reddilmişlik şema alanından sosyal izolasyon şeması ile psikopati arasında düşük düzey pozitif korelasyon saptanırken; duygusal yoksunluk, kusurluluk ve terk edilme şemaları ile ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Zedelenmiş sınırlar şema alanı ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile makyavelizm, narsisizm ve psikopati arasında orta düzey pozitif korelasyon saptanmıştır. Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları ile makyavelizm, narsisizm ve psikopati arasında düşük ve orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Kopukluk reddilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, kusurluluk şemaları ile yaşam doyumu arasında düşük

düzeyde negatif yönlü korelasyonlar saptanırken; terk edilme şeması ile ise anlamlı düzeyde bir ilişi saptanmamıştır. Zedelenmiş özerklik şema alanından bağımlılık, iç içelik, dayanıksızlık ve başarısızlık şemaları ile kusurluluk şemaları ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir korelasyona saptanmamıştır. Zedelenmiş sınırlar şema alanından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir korelasyona saptanmamıştır. Diğeri yönelimlilik şema alanından fedakarlık ve onay aracılık ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir korelasyona saptanmamıştır. Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı karamsarlık ve duyguları bastırma şemaları ile düşük düzeyde anlamlı negatif yönlü bir korelasyon saptanırken; yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları ile yaşam doyumu arasında ise negatif yönlü anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır. Makyavelizm ve narsisizmden alınan puanlar erkeklerde kadınlara oranla daha yüksekken; psikopati ve yaşam doyumundan alınan puanlar cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Ayrıca yaşam doyumundan alınan puanlar yaş değişkenine göre değişmezken, eğitim durumuna ve ekonomik duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Dayanıksızlık, fedakarlık ve onay arayıcılık şemaları ile makyavelizm ve psikopati arasında; bağımlılık, iç içelik, dayanıksızlık, başarısızlık, fedakarlık, onay arayıcılık şemaları ile narsisizm arasında pozitif yönlü orta ve düşük düzey anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim ve yüksek standartlar şemaları makyavelizmi; ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim, fedakarlık ve yüksek standartlar şemaları psikopatiyi; Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması narsisizmi pozitif yönde; duygusal yoksunluk şeması ise yaşam doyumunu negatif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karanlık üçlü, yaşam doyumu, erken dönem uyum bozucu şemalar, kişilik.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP OF DARK TRIAD PERSONALITY TRAITS AND LİFE SATİSFACTİON WITH EARLY MALADAPTIVE SCHEMAS

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the relationship between dark triad personality traits and life satisfaction with early maladaptive schemas. The sample of the study consisted of a total of 400 participants, 245 women and 155 men between the ages of 18 and 65, residing in Istanbul. The research is a quantitative research and relational survey model was used. "Sociodemographic Information Form", "Abbreviated Dark Triad Scale", "Satisfaction with Life Scale" and "Young Schema Scale Short Form-3" were used as data collection tools. SPSS 27.0 program was used for the analysis of the collected data. Pearson Correlation analysis, T-test and One-Way Analysis of Variance and Regression (ANOVA) were used in data analysis. As a result of the study, only a low level statistically significant positive relationship was found between psychopathy and life satisfaction among the dark triad sub-dimensions. Low positive correlations were found between emotional deprivation, social isolation, defectiveness and abandonment schemas from the disconnection-rejection schema domain and Machiavellianism and narcissism. While a low level positive correlation was found between the social isolation schema from the disconnection-rejection schema domain and psychopathy; no significant relationship was found with emotional deprivation, defectiveness and abandonment schemas. There was a moderate positive correlation between the privilege/inadequate self-control schema and Machiavellianism, narcissism and psychopathy in the impaired boundaries schema domain. Low and moderate positive correlations were found between pessimism, suppression of emotions, high standards and punitiveness schemas and Machiavellianism, narcissism and psychopathy. While low level negative correlations were found between emotional deprivation, social isolation, and defectiveness schemas from the disconnection-rejection schema domain and life satisfaction; no

significant relationship was found with abandonment schema. There was no significant negative correlation between the schemas of dependency, introversion, resilience and failure from the damaged autonomy schema domain and the schemas of defectiveness and life satisfaction. There was no significant negative correlation between the privilege/inadequate self-control schema from the impaired boundaries schema domain and life satisfaction. There was no significant negative correlation between altruism and approval mediation from the other-orientation schema domain and life satisfaction. While there was a low level significant negative correlation with pessimism and suppression of emotions schemas, there was no significant negative correlation between high standards and punitiveness schemas and life satisfaction. While the scores obtained from Machiavellianism and narcissism are higher in males than females, the scores obtained from psychopathy and life satisfaction do not differ significantly according to gender. In addition, while the scores obtained from life satisfaction do not vary according to age, they differ significantly according to educational status and economic status. Positive, moderate and low level significant correlations were found between vulnerability, altruism and approval seeking schemas and Machiavellianism and psychopathy; and between dependency, intimacy, vulnerability, failure, altruism, approval seeking schemas and narcissism. Privilege/insufficient self-control and high standards schemas predicted Machiavellianism; privilege/insufficient self-control, altruism and high standards schemas predicted psychopathy; privilege/insufficient self-control schema predicted narcissism positively; emotional deprivation schema predicted life satisfaction negatively.

Keywords: Dark triad, life satisfaction, early maladaptive schemas, personality.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI ..... **i**
ONUR SÖZÜ ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **v**
ÖZET ..... **vii**
ABSTRACT ..... **ix**
İÇİNDEKİLER ..... **xi**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xv**
ÇİZELGELER LİSTESİ ..... **xvii**
I. GİRİŞ **1**
A. Araştırmanın Konusu 3
II. AMAÇ, ÖNEM VE HİPOTEZLER **5**
A. Araştırmanın Amacı ve Önemi 5
B. Ana Problem 6
C. Hipotezler 6
D. Çalışmanın Varsayımları 8
E. Çalışmanın Sınırlılıkları 8
III. KAVRAMSAL ÇERÇEVE **11**
A. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri 11
B. Makyavelizm 13
C. Narsisizm 15
D. Psikopati 17
E. Yaşam Doyumu 18
F. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler 20

G. Kültür 20
H. Demografik Özellikler 21
I. Psikolojik Faktörler 21
İ. Sosyal Faktörler 22
J. Yaşam Doyumu İle İlgili Kuramlar 23
1. Erek Kuramı 23
2. Aktivite/ Etkinlik Kuramı 24
3. Aşağıdan Yukarıya/ Yukarıdan Aşağıya Kuramı 24
4. Yargı Kuramı 25
5. Bağ Kuramı 25
6. Bir Noktaya Erişme (Telic) Kuramı 25
K. Şema Terapi Modeli 25
L. Şemaların Kökenleri 27
M. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Özellikleri 28
N. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar 29
O. Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı 29
Ö. Zedelenmiş Özerklik ve Kendini Ortaya Koyma 31
P. Zedelenmiş Sınırlar 33
R. Aşırı Tetikte Olma/ Bastırılmışlık 35
S. Şema Başa Çıkma Biçimleri 36
Ş. Dünya'da Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar 37
T. Türkiye'de Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar 39
U. Dünya'da Yaşam Doyumu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar 41
Ü. Türkiye'de Yaşam Doyumu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar 42
V. Dünya'da Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar İle İlgili Yapılmış Çalışmalar 44

Y. Türkiye'de Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar İle İlgili Yapılmış Çalışmalar 46

III. YÖNTEM VE TEKNİKLER 49

A. Yöntem 49

IV. ALAN, VERİ KAYNAKLARI, YER- SÜRE VE DESTEK 51

A. Evren / Örneklem 51

B. Yöntemsel Tasarım 51

C. Kullanılacak Ölçekler 51

D. Veri Toplama Araçları 51

E. Sosyo-demografik Bilgi Formu 51

F. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği 52

G. Yaşam Doyumu Ölçeği 52

H. Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 53

İ. Verilerin Toplanması 53

J. Verilerin Analizi 54

V. BULGULAR 55

A. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi 55

B. Korelasyon Analizi Bulguları 57

C. RegresyonAnalizi Bulguları 59

D. KarşılaştırmaAnalizi Bulguları 62

VI. TARTIŞMA 69

A. Araştırma Hipotezlerinden Elde Edilen Bulgular ile İlgili Tartışma 69

B. Korelasyon Analizine Göre Tartışma 69

C. Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışma 81

D. Yaş Değişkenine Göre Tartışma 83

E. Ekonomik Düzeye Göre Tartışma 84

F. Eğitim Düzeye Göre Tartışma 84

G. Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma 85

H. Korelasyon Analizi İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma 85

İ. Yaş Değişkeni İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma 87

J. Medeni Durum İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma 87

K. Eğitim Düzeyi İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma 88

L. Ekonomik Durumu İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma 89

M. Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Regresyon İle İlgili Tartışma 90

VII. SONUÇ VE ÖNERİLER 93

A. Sonuç 93

B. Öneriler 99

VIII. KAYNAKÇA 101

EKLER 123

ÖZGEÇMİŞ 139

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt. **:** Aktaran

KKÜÖ **:** Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği

SPSS **:** Sosyal Bilimler için İstatistik Programı (Statistical Package for the Social Sciences)

Vd. **:** Ve diğerleri

YDÖ **:** Yaşam Doyumu Ölçeği

YŞÖ **:** Young Şema Ölçeği Kısa Form3

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1: Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeğine Ait Betimsel İstatistiklerin ve Basıklık, Çarpıklık, Cronbach Alpha Katsayılarının Değerlendirilmesi 56

Çizelge 2: Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı 56

Çizelge 3: Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Arasındaki İlişki 57

Çizelge 4: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Makyavelizmi Yordamasına İlişkin Bulgular 59

Çizelge 5: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Psikopatiyi Yordamasına İlişkin Bulgular 60

Çizelge 6: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Narsisizmi Yordamasına İlişkin Bulgular 61

Çizelge 7: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Yaşam Doyumunu Yordamasına İlişkin Bulgular 61

Çizelge 8: Cinsiyete Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması 62

Çizelge 9: Yaşa Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması 63

Çizelge 10: Medeni Duruma Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması 64

Çizelge 11: Eğitim Durumuna Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması 66

Çizelge 12: Ekonomik Duruma Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması 67

I. GİRİŞ

Türk Dil Kurum Sözlüğü (2023)'e göre kişilik, bir kişiye özgü belirgin nitelik, içsel ve psikolojik özellikler bütünü, şahsiyet anlamına gelmektedir. Kişilik, bireyin diğer insanlardan ayıran doğuştan getirdiği ve sonrasında yaşadıkları sosyal çevreden ve dış etkenler ile kazanılan özellikler olarak tanımlanabilir (Taymur ve Türkçapar, 2012 akt.; Özdemir vd, 2012). Karanlık üçlü kişilik terimi ilk olarak Paulhus ve William (2002) tarafından ortaya konulmuştur (Paulhus ve William, 2002; akt. Özsoy ve Ardıç, 2017). Karanlık üçlü insanlığın karanlık tarafı olarak ele alınan makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özellerinden oluşmaktadır. Bu üç kişilik özelliği de birbirinden farklıdır ama aynı zamanda birbirine benzer çok yönü bulunmaktadır (Paulhus ve William, 2002; akt. Yaşlıoğlu ve Atılgan, 2018).

Bu üç kişilik özelliğinin benzer özellikleri olarak; bencil, diğer insanlarla ilişkileri derin olmayan, yüzeysel bir konumda olan, kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden, uyumsuz tutum ve davranışlar sergileyen, hedef odaklı giden ve manipülatif bireyler olma olasılığı yüksek olmaları sayılabilmektedir (Özsoy ve Ardıç, 2017).

Makyavelizm, kişisel çıkarları her şeyin üzerinde tutma, hedeflerine ulaşmak adına diğer bireyleri kullanmaktan çekinmeme, manipülatif davranışlar sergileme gibi tutum ve davranışlar ile kendini gösteren bir kişilik özelliğidir (O'Connor ve Athota, 2013; akt. Demirtaş ve Biçkes, 2014). Narsisizm, sözcük anlamı olarak özseverlik anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2023). Psikopati ise, Duygusal noksanlık, dürtüsel antisosyal tutum ve davranışlar ve suç işlemeye yatkın olma durumu ile karakterize bir kişilik bozukluğudur (Ün vd., 2018). Bu üç kişilik özelliği de kendi çıkarları için diğer insanları kullanma ve diğer kişilere karşı manipülatif davranma konusunda esnek bir yapıya sahiptirler.

Yaşam doyumu, bireyin arzuları ve yaşamlarındaki gerçek durum ve olaylarla karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan sonuçtur (Şahin, 2008). Yaşam doyumu kavramı ile doğrudan yaşanan yaşamla ilgili olarak tanımlanmaktadır, yaşam doyumu kavramı

ile yaşanılan yaşamın ne doyum verici olduğu bulunmaya çalışılmaktadır (Dikmen, 1995). Yaşam doyumu, bilişsel ve yargısal bir süreci ifade etmektedir (Diener vd, 1985). Yaşam doyumu üzerinde bazı yönlerden uyum sağlayan öznel iyi oluş, mutluluk ve kalite gibi birkaç yapı vardır (Glaesmer vd, 2011). Birçok duygu ve biraz olumsuz duygular ile dolu bir yaşam bireyin gereksinim ve amaçlarının yerine getirildiği güzel bir hayat olduğunu göstermektedir (Schimmack vd., 2002).

Kişilerin nasıl bir birey olduklarında, nasıl bir kişilik yapısı geliştireceklerinde geçmiş yaşantıları özellikle ilk çocukluk yaşantıları önemli bir yer tutmaktadır. Erken dönem uyum bozucu şemalar, yaşamın erken döneminde gerçekleşen olumsuz yaşantılar ve karşılanması gereken duygusal ihtiyaçların karşılanmaması dolayısıyla oluşmaktadır (Yiğit ve Erden, 2015). Şemalar, yoğun ve sürekli olarak olumsuz duygusal yaşantıların sinir sistemini uyarması sonucu tepki vermeye hazır olması olarak tanımlanabilir (Roediger, 2015).

Duygu ve düşünceler, anılar ve bedensel duyumlardan oluşan erken dönem uyum bozucu şemalar, bireyin kendini ve çevresindeki diğer bireyler ile olan ilişkisini algılayış şeklini etkilemekte ve yaşam boyu bu uyumsuz duygu ve düşüncelerden etkilenmektedir (Young ve ark. 2003; akt. Kapçı ve Hamamcı, 2011). Bireyin, aile ortamını sevgisiz, ilgisiz ve desteksiz olarak algılaması, aile içerisindeki iletişimde kopukluklar olması ve ev içi problem çözmede zorluk yaşanması gibi durumlar sonucunda erken dönem uyum bozucu şemaların oluşabilmektedir (Kapçı ve Hamamcı, 2011).

Her bir duygusal gereksinimin karşılanmaması sonucu oluşabilecek beş şema ve 18 tane erken dönem uyum bozucu şema vardır (Gör vd., 2017). Beş şema alanı; kopukluk ve reddedilmişlik, zedelenmiş özerklik ve kendini ortaya koyma, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve aşırı tetikte olma bastırılmışlıktır (Roadiger, 2015). Bu beş alanda kendini gösteren erken dönem uyum bozucu şemalar ise, terkedilmişlik, kuşkuculuk, duygusal yoksunluk, utanç, sosyal izolasyon, bağımlılık, dayanıksızlık, iç içelik, başarısızlıklık, haklılık, yetersiz özdenetim, boyun eğicilik, fedakarlık, onay arayıcılık, karamsarlık, duyguların bastırılması, yüksek standartlar ve cezalandırılıcılıktır (Artnz ve Genderen, 2013).

A. Araştırmanın Konusu

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve yaşam doyumunun erken dönem uyum bozucu şemaların ile ilişkisinin incelenmesidir.

II. AMAÇ, ÖNEM VE HİPOTEZLER

A. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Şemalar yoğun ve sürekli olarak yaşanan olumsuz yaşam olayları sonucunda tepki vermeye hazır olduğumuz alanlar olarak tanımlanabilir. Erken dönem uyum bozucu şemalar yetişkinliğimizi birçok alanda etkilemektedir. Yapılan araştırmalar şemaların yetişkin yaşantımızda yapmış olduğumuz ve geliştirmiş olduğumuz pek çok tutum ve davranışların temelini etkilediğini göstermektedir. Yaşam doyumu ise, kişinin yaşamında var olmasını istediği istekler sonucunda ve bu isteklere sahip olup olmamasına bağlı olarak yaşamdan aldığı tatmindir. Yapılan literatür çalışmaları sonucunda erken dönem uyumsuz şemaların oluşmasında doyurulamayan ihtiyaçlardan dolayı oluşması ve kişinin ihtiyaçlarını karşılamasının yaşamdan alacağı doyumu etkileyebileceği görülmüştür.

Kişilik özellikleri hem çevresel hem de doğuştan gelen özelliklerden oluşmaktadır. Empati, psikolojik sağlamlılık, girişkenlik, dışa veya içe dönüklük, kontrol ve netlik gibi kişilik özellikleri bireyin yaşam doyumu algısını etkilemektedir (Sousa ve Lyubomirsky, 2001. akt. Kıratlı, 2018). Erken dönem uyum bozucu şemaların oluşmasında etkili olan doyurulmamış ihtiyaçlar bireylerin yaşam doyumlarını etkilemektedir. Yaşam doyumu kişinin şu an yaşadığı yaşamına ait doyumu, önceki yaşantısından aldığı doyum ve gelecekte yaşayacağı yaşamı ile ilgili beklentilerine dair hissettiği doyumdan oluşmaktadır (Diener vd., 1999. akt. Sevim, 2018). Ayrıca kişiliğin karanlık taraflarından biri olan narsisizmde sıkça kullanılan benlik saygısı, kişinin mutluluğunu ve buna bağlı olarak yaşam doyumunu etkilemektedir (Kıratlı, 2018). Yapılan araştırmalar karanlık üçlüden Makyavelizm ve Narsisizmin yaşam doyumu arasındaki ilişkiye bakıldığında değişken sonuçlar verirken, psikopatinin araştırmalarda temel olarak yaşam doyumu ile negatif yönlü ilişkisi görülmektedir. Tüm bunlardan hareketle, yapılan literatür taraması sonucunda, bireyin erken döneminde karşılayamadığı ihtiyaçların şemaları oluşması ve bu ihtiyaçların doyurulmamasının yaşam doyumunu etkilediği aynı zamanda da kişilik yapılanmasının yaşam doyumunu etkileyebileceğinin görülmesi bu araştırmayı yapma

amacının temelini oluşturmaktadır. Bu araştırmada da bu birbiriyle bağlantılı görülen üç değişken arasındaki ilişkinin istatiksel olarak araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmada yetişkin bireylerde karanlık üçlü kişilik özellikleri ve yaşam doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar ile anlamlı yönde bir ilişkisi olup olmadığı araştırmak, bu değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığına bakılmak istenmiştir.

Yaptığım alan yazısı taramaları sonucunda erken dönem uyum bozucu şemalar ve yaşam doyumu ilgili araştırmaların uluslararası ve ulusal boyutta fazlasıyla mevcut olduğu görülmektedir. Ancak uluslararası boyutta bulunsa da ulusal boyutta karanlık üçlü ile ilgili pek fazla alan yazısına rastlanmamıştır. Ayrıca erken dönem uyum bozucu şemalar ve yaşam doyumu ile ilgili pek çok araştırma bulunmasına rağmen bu değişkenlerin ve karanlık üçlü kişilik özellikleri ile aralarındaki ilişkiye özellikle ulusal bağlamda değinilmemiştir.

Mevcut literatür tarandığında ulusal ve uluslararası anlamda karanlık üçlü ve şema alanları ile ilişkiye çok az değinilmiştir. Karanlık üçlü alt boyutlarından özellikle makyavelizmin ulusal psikoloji kaynaklarında çok az sayısı olduğu görülmektedir. Yabancı kaynaklarda tarandığında son dönemde bu iki değişken arasındaki ilişkiye değinen çalışmalar çok azdır. Yine aynı şekilde özellikle karanlık üçlü alt boyutlarından makyavelizmin şema alanları ile ilgili olan çalışmaları ergenler üzerinden değinilse de yetişkin popülasyonunu bu anlamda ele alan çalışmalar çok az düzeydedir. Bu anlamda yetişkin bireylerde bu değişkenler arasındaki ilişkinin nasıl seyrettiğini ayrıntılı bir biçimde anlayabilmek açısından önemli bir katkı sağlamaktadır. Ayrıca da gelecek süreçteki araştırmacıların bu konudaki çalışmaları daha genişletmek adına yetişkin popülasyonu dahil eden daha kapsamlı çalışmalara yönlendirebilmesi açısından önemlidir.

B. Ana Problem

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve yaşam doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilişkisi var mıdır?

C. Hipotezler

1. Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

- 1.a. Makyavelizm ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 1.b. Narsisizm ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır
- 1.c. Psikopati ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

2. Erken dönem uyum bozucu şemalar ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

- Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.1.a. Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile makyavelist kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.1.b. Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile narsisistik kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.1.c. Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile psikopatik kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.2.a. Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile makyavelist kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.2.b. Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile narsisistik kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.2.c. Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile psikopati kişililk özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.3.a. Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile makyavelist kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.3.b. Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile narsisistik kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.3.c. Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile psikopati kişililk özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

3. Erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

- 3.a. Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 3.b. Zedelenmiş özerklik/ kendini ortaya koyma şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 3.c. Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 3.d. Diğeri yönelimlilik şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 3.e. Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

4. Karanlık üçlü kişilik özellikleri cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

- 4.a. Makyavelizm düzeyi cinsiyete göre farklılaşmaktadır.
- 4.b. Narsisizm düzeyi cinsiyete göre farklılaşmaktadır.
- 4.c. Psikopati düzeyi cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

1. Yaşam doyumu cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

2. Yaşam doyumu yaşa göre farklılaşmaktadır.

3. Yaşam doyumu ekonomik düzeye göre farklılaşmaktadır.

4. Yaşam doyumu eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.

D. Çalışmanın Varsayımları

Araştırmada katılımcıların gönüllü olarak katılım gösterdikleri ve ölçekleri gerçeği yansıtacak şekilde doldurdukları varsayılmıştır. Ayrıca araştırma için kullanılan ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğu ve çalışmanın konusu ile ilgili uygun veriler sağlayacağı varsayılmıştır. Örneklem grubunun da araştırmanın evrenini yansıtabileceği varsayılmıştır.

E. Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırma İstanbul ilinde ikamet eden 18- 65 yaş üstü yetişkin bireylerin katılımıyla sınırlı olup, araştırma sonucunda elde edilecek sonuç sayısal verilerle sınırlı olacaktır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılacak ve istatistiksel olarak ilişkisel tarama yöntemi yapılacaktır. Araştırmadan toplanan veriler, Sosyodemografik Bilgi Formu, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün ölçtüğü niteliklerle , katılımcıların bu ölçme araçlarında sunulmuş olan sorulara vermiş oldukları yanıtlar ile sınırlı olacaktır. Verilerin toplanması da Google Formlar üzerinden toplanma ile sınırlı olacaktır. Araştırmada toplanan veriler, Araştırmanın örneklem seçimi 'Ulaşılabilir (Kolayda) Örnekleme' tekniği kullanarak yapılacaktır. Araştırmada yaş faktörünün 18- 65 yaş arasında bir skalada seyretmesi de sınırlılıklardan bir tanesi olarak sayılabilir.

III. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri

Kişiliğimizi yaşamımızın temek unsuru olarak ele almak yanlış olmayacaktır. Kişiliğimiz, başarılarımızı, tecrübelerimizi ve insanlar ile olan ilişkimizi biçimlendiren önemli bir unsurdur. Kişiliğimiz, tercihlerimizi ve eylemlerimizi etkileyebilir, bizi kimi deneyimlerden uzak tutarken kimi deneyimlere de atılmamızı sağlayabilir. Her bireyin kendine has bir kişiliği bulunmaktadır ve bu da bireylerin dünyayı farklı biçimlerde deneyimlemesine sebep olmaktadır. İnsanların bazıları kişilik özellikleri gereği daha sınırlayıcı ya da kısıtlayıcı eylemlerde bulunabilirken, bazıları da daha açık görüşlü ve değişken bir yapıda olabilmektedirler (Schultz ve Schultz, 2016). Kişinin kişiliğinin eylemlerine yansıma biçimi kişiliğin olumlu ve karanlık yönleri arasındaki farkları net bir şekilde ortaya koymaktadır. Kişiliğin olumlu tarafı genel anlamıyla diğer bireylere karşı sevgi ve faydalı olma amacını içerirken, kişiliğin karanlık tarafı ise bireyin yaşam doyumu ile negatif yönlü bir ilişki içerisinde bulunarak ve toplumsal anlamda rahatsız edici durumlar doğurarak kendini göstermektedir (Set, 2020).

Karanlık üçlü terimi ilk olarak Paulhus ve Williams (2002) tarafından makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özelliklerinin ortak yönleri sebebiyle ortaya koydukları bir terimdir. Karanlık üçlü terimi, psikoloji biliminde kişilik ve davranış psikolojisi alanında sıkça kullanılmaktadır. Ayrıca psikoloji biliminde kişilik bozukluklukları ve antisosyal eylemlerin araştırılmasında önemli bir rol oynar ve kişiliğin bu üç karanlık tarafı arasındaki ilişkiyi anlamak ruh sağlığı açısından fazlasıyla önemli bir yere sahiptir. Karanlık üçlü kişilik özellikleri makyavelizm, narsisizm ve psikopati olarak bilinen üç temel özellikten oluşmaktadır. Bu kişilik özellikleri genel anlamda çıkarcı, duygusal anlamda soğuk, manipülatif, bencil ve diğer bireylere zarar verme eğilimde olmaları ile karakterizedir. Bu üç kişilik özelliğinin ortak yönleri olarak bencillik, amaç odaklı olmak, uyumsuzluk, insanları kendi çıkarları için kullanma potansiyeli, insan ilişkilerindeki yüzeysel oluşları ve manipülatif taraflarının olması sayılabilir (Özsoy ve Ardiç, 2017).

Bu üç kişilik özellikleri arasında makyavelizm manipülasyon ve şüpheci yaklaşım, narsisizm büyüklük düşkünlüğü ve ben merkezcilik, psikopati ise duygusal anlamda uzak sosyal tutumlar ve dürtüsel davranışlar olarak kendini göstermektedir (Jonason vd., 2020). Makyavelizm, narsisizm ve psikopati terimleri farklı kökenleri olmasına rağmen ortak bir dizi özellikte birleşmektedirler, farklı derecelerde üçü de kendini tanıtmaya, duygusal olarak soğukluğa, ikiyüzlü davranışlar sergilemeye ve saldırganlığa yönelik davranma eğilimleri bulunan, kötü niyetli karanlık karakterlerdir(Paulhus ve Williams, 2002).

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinde bulunan narsisizm, makyavelizm ve psikopati kendine özgü eylemler gösterler. Benliği teşvik eden eylemlerde bulunan tarafın narsisizm, antisosyal eylemleri en iyi temsil eden tarafın psikopati ve stratejik tutum ile varlığını gösteren tarafın makyavelizm olduğu tahmin edilmektedir (Set, 2020). Karanlık üçlüde tarif edilen narsisizm kırılgan narsisizmden ziyade büyüklenmeci narsisizmdir (Jones ve Paulhus, 2014). Bireyde karanlık üçlü kişilik özelliklerinin baskın olarak görülmesi sonucunda kişinin başkalarını sömürebileceği özellikleri (makyavelizm), takdir edilme göz önünde bulunma gibi özellikleri (narsisizm) ya da tehlikeli eylemler sergilediği özellikleri (psikopati) şeklindeki tutum ve eylemlerde artışlara sebep olabilmektedir (Talak, 2022). Yüksek derece karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip olmak, bireyin diğer bireyleri sömürme eğiliminde olabileceği (makyavelizm), övgü peşinde koşabileceği (narsisizm) veya tehlikeli eylemlerde bulunabileceği durumlar doğurabilir (Prusik ve Szulawski, 2019). Ayrıca Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin meslek seçimleri anlamında hukuk ve işletme gibi güç ve statü kazanma potansiyellerinin yüksek olduğunu düşündükleri meslekleri seçmeleri mantıklı görülmektedir (Vedel ve Thomsen, 2017).

Paulhus ve Williams, (2002), yaptığı araştırmada karanlık üçlü kişilik özelliklerin birbirleri ile olan ilişkisini incelemişlerdir ve araştırmanın sonucunda makyavelist ve psikopatik bireylerin vicdani puanlarının daha düşük olduğunu ve psikopatisi yüksek bireylerin sorun bildirme düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Furnham vd., (2013), yaptıkları araştırmada psikopati ile makyavelizm arasındaki ilişkinin daha yüksek olduğu en düşük ilişkinin ise, makyavelizm ile narsisizm arasındadır sonucuna ulaşmışlardır. Özdemir ve Sunaoğlu'da (2023), yaptıkları araştırma sonucuna göre makyavelizm ile psikopati arasında yüksek

düzeyde bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Yapısal anlamda psikopati ile makyavelizmin yapılarının ayırt etmesinin zor olduğu sonucuna varmışlardır.

Aghababaei ve Błachnio (2015), yaptıkları araştırmaya göre karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerin mutluluk düzeyleri ile narsisistik düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu da demek oluyor ki, karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireyler içerisinde ortalamanın üstünde mutlu olamama durumu narsisistik özelliklerden kaynaklı değil büyük bir ihtimalle makyavelist ve psikopatik özellikler sebebiyle olduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalar, karanlık üçlü kişilik özelliklerinden psikopatide bireylerin diğer insanları aldatma eğilimleri daha yüksekken, narsisizm ve makyavelizmde ise belli şartlarda diğer bireyleri aldatma eğilimde olduklarını göstermektedir (Nicholls vd., 2020). Ayrıca, narsisistik davranışın ardında yatan her şeyi tüketen temel motivasyon ego tatminiyken, makyavelizm ve psikopatide ise temel motivasyon daha araçsal ve maddesel bir kazançtır (Jones ve Paulhus, 2014). Xia vd., (2023), yaptıkları çalışma sonucunda karanlık üçlüde makyavelizm ve psikopatinin kadınlarda erkeklere göre daha düşük olduğunu, narsisizmin ise kadın ve erkeklerde farklılaşmadığını göstermektedir.

Karanlık üçlü terimi, psikoloji bilimi açısından değeli bir kavramdır. Bireylerin kişilik özelliklerinin fark edilmesi, eylemlerinin araştırılmasında, kişilik özelliklerini etraflıca anlamak ve bu özellikler ile baş edebilmek açısından önemlidir. Makyavelist, narsisistik ve psikopatik özellikler kişilik bozuklukları ve antisosyal eylemlerin temeli olarak kabul edilmektedir. Karanlık üçlü terimini anlaşılması, kişilerarası ilişkilerde ve psikolojik destek anlamında daha etkili yöntemlerin geliştirilmesi adında fayda sağlayabilecek bir yerde bulunmaktadır.

B. Makyavelizm

Makyavelizm, diğerlerini etkileme, uyanıklık ve kötü inanç içeren olumsuz bir kişilik özelliği şeklinde tanımlanan bir kavramdır (Christie ve Geis, 1970; akt. Aybar, 2022). Makyavelizm, narsisizm ile psikopati gibi klinik pratiğinde karşımıza çıkan bir kişilik bozukluğu değildir (Saltoğlu ve Irak, 2020). Makyavelizmin yapısı tam anlamıyla farklı bir etiyolojiye bağlıdır. Makyavelizm kavramı bir kişilik bozukluğundan farklı olarak bir felsefeye dayanmaktadır (Furnham vd., 2013).

Makyavelizm kavramının temeli İtalyan yazar ve siyasetçi Nicolla Macciavelli'nin felsefesine dayanmaktadır (Özsoy ve Ardiç, 2017). Machiavelli (1469-1527) "The Prince and The Discourses" adlı kitabında doğru olmayan söylemlerde bulunmanın ve hilenin insan yaşamının doğasında var olduğunu savunmuştur, kimi zamanlarda kişinin ahlaki değerlere önem vermeden yalan söylemesi veya verdiği sözü yerine getirmemeyi seçtiğini belirtmiştir (Antalyalı ve Limon, 2023). Machiavelli, zamanının etkili bir siyasetçi kişiliği olarak bu eserinde, devlet yönetimde amaçlara ulaşabilmek ve kamu düzenini sağlamak amacı ile yapılacak olan insan aklına gelebilecek her türlü hile, manipülasyon ve aldatmanın yapılmasında bir sakınca olmadığının ve bunun gerekli olduğuna değinmiştir (Jones ve Paulhus, 2014; akt., Filiz, 2022).

Christie ve Geis (1970), makyavelizm terimini inceleyen, bu alanda çalışan ilk psikologlar olarak görülmektedirler (Wilson, vd., 1996). Makyavelizm elde edilmek istenen hedeflere ulaşabilmek için siyasi, güçlü ve çekici eylemlerin kullanımını kabullenen sosyal bir etki alanıdır (Christie ve Geis, 1970'den akt.; Güney ve Mandacı, 2009). Makyavelizm terimini bakış açısı en temel anlamda kişinin hedefine ulaşmak adına her şeyi yapabileceğini yönündedir. Bu anlamda makyavelist kişi, hefelerine ulaşmak ve kendi menfaatlerini en yüksek seviyeye ulaştırmak adına her türlü yola başvurabilmektedir (Özsoy ve Ardiç, 2017).

Makyavelizm, kişinin kendi menfaatlerini ön plana koyduğu, diğer bireyleri aldatma eğitilimi bulunan ve bu anlamda manipülatif tutum ve davranışların olması gerektiğini destekleyen kişilerarası iletişim ve davranış stratejileri olarak tanımlanabilmektedir (Talak, 2022). Bu kişilik özelliklerine sahip bireyler, daha çok kendi kişisel çıkarlarını düşündüklerini ve hedeflerine ulaşma onuşunda manipülatif davranışlar gösterebilmektedirler (Demirtaş ve Biçkes, 2014).

Makyavelizm, bireyin diğer insanları manipüle etme ve kendi çıkarları için davranışta bulunma eğilimleri ile ilgili özellikler olarak tanımlanmaktadır (Demiröz ve Çakır, 2023). Makyavelist bireylerin özellikleri olarak diğer insanlara manipülasyon uygulayarak, onlardan fayda sağlayarak, hedefledikleri başarıya ulaşmak sayılabilmektedir. Makyavelist kişilik dinamiklerine sahip bireyler, kendi kişisel amaçlarını elde edebilmek adına manipülatif ve ikna edici eylemlerde bulunabilmektedirler (Aybar, 2022). Makyavelizm düzeyi yüksek olan kişiler, insanları etki altına alan, ahlaki değerlerden yoksun olan, duygusal anlamda noksan,

diğer bireylere güvenme konusunda zorluk yaşayan, bireysel bir dünya görüşüne sahip diğer insanları sömüren bireyler olarak karşımıza çıkmaktadırlar (O'Boyle vd., 2012; akt., Gürlek, 2022).

Makyavelizm ile ahlak gelişimi birbiri ile negatif yönde bir ilişki içerisindedir (Temmelli vd., 2021). Jonason vd. (2014), yaptıkları araştırmanın elde tutulan sonuçlarına göre makyavelizmin temelinde güvensiz bağlanma ve düşük kaliteli baba bakımı yer almaktadır.

Kısacası makyavelizm bireylerin kendi çıkarları adına çevrelerinde bulunan diğer insanları manipüle etmeleri ve bencil bir duruş ile kendi çıkarlarını düşünmeleri, kendi amaçlarını elde etmek adına insanlarını kullanma konusunda sorun görmemeleri olarak tanımlanabilir. Makyavelist özelliklere sahip bireyler kendi amaçlarına ulaşabilmek adına karşısındaki kişilere karşı son derece manipülatif ve ikna edici tutum ve eylemlerde bulunabilirler. Ayrıca araştırmalar makyavelist kişilik özelliklerine sahip bireylerin etik değerleri önemsemediklerini göstermektedir, makyavelizm düzeyi yükseldikçe ahlaki değerler ters yönde alçalmaktadır.

C. Narsisizm

Narsisizmin kelimesinin anlamı özseverlik olarak geçmektedir (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2023).Narsisizm kişinin kendi benliğine hayran olması durumu olarak tanımlanabilmektedir (Freud 2015, aktaran Cevheroğlu, 2022). Narsisizm kelimenin kökeni, Yunan mitolojisinde Narkissos'dan gelmektedir. Bu mitolojik karakter gölde gördüğü kendi görüntüsüne aşık olmuş ve kendisine kavuşamayacak olmanın verdiği özlem duygusu içerisinde hayatını kaybetmiştir(McWilliams, 2013).

Narsisistik bireyler genel itibariyle çevrelerindeki diğer insanlar üzerinde üstünlük kurma çabası içerisindedirler (Karaaziz ve Atak, 2013). Övülme ihtiyacı sebebiyle kendi var olan yeteneklerini abartılı bir yerden anlatırlar, diğer bireylerin kendisini kıskandığı inancına sahiptirler ve kendi amaçlarına ulaşabilmek adına insanların kullanmakta sorun görmemektedirler (Morrison, 2019). Narsisistik bireyler etrafarındaki kişiler tarafından ukala, kibirli ve bencil kişiler olarak tanımlanmaktadır ve kendilerinin biricik olduğu, eşinin bulunmayacağı bilişi içerisindedirler (Köroğlu ve Bayraktar, 2010).

Narsisizm dinamikleri dengesiz özsaygıya veya öfke döngülerine indirgenmeyecek, gerçek anlamda karmaşık bir sistemdir (Edershile ve Wright, 2022). Kuramcılar uzun süreden beridir narsisizmi farklı boyutlarının varlığını öne sürmektedirler. Genel anlamda büyüklenmeci narsisizm ve kırılgan narsisizm terimlerinden bahsedilmektedir (Miller vd., 2017). Büyüklenmeci narsisizm genel olarak kendini diğerlerinden üstün görme, yetki sahibi biri olma, daha yüksek bir benlik saygısı, saldırganlık, atılganlık, algılanan beğenilebilirlik, riske girme ve kişiler arası sıfır toplamlı ilişkiler gibi özellikler ile kendini göstermektedir. Savunmasız narsisizm ise benmerkezcilik ile ilişkilidir, düşük, değişken/şartlı benlik saygısı, diğer bireylere karşı güvensizlik, büyük ve devamlı olumsuz duygular ve sosyal izole olma gibi özelliklerle kendini gösterilmektedir (Miller vd., 2021).

Dsm5 kriterlerinde bakıldığında ise narsisistik kişilik bozukluğunda ise bireyler, kendilerini abartılı şekilde üstün ve önemli görmekte ve sürekli olarak kendi başarıları, güzellikleri ve yetenekleri ile meşgul olmaktadırlar (Köroğlu,2013). Narsisistik bireyler sıradan bireylerin kendilerini anlayamayacaklarını, kendilerini sadece kendisi gibi üstün seviyedeki kişilerin anlayabileceği bilişine sahiptirler (Şahin, 2009). Narsisistik kişilik bozukluğu, kişinin başkalarının kendisine hayranlık duyması arzusu, diğer insanları kendi çıkarları adına kullanma eğilimi, empati yoksunluğu, diğer insanları kıskanma ve kendini diğer insanşardan üstün gören tutum ve eylemlerde bulunma ile karakterizedir(Kring ve vd, 2017). Bu kişiler kendilerini aşırı derecede önemserler, diğerlerinden farklı olduklarını, özel bir konumda olduğunu ve bu sebeple de ayrıcalıklı hakları olması gerektiğini düşünürler, olumsuz eleştirileri kabul etme ve kaybetmeyi tolere etme konusunda zayıftırlar (Köroğlu, 2010).

Kısacası genel anlamda bakıldığında narsisistik bireylerin büyüklenmeci, kendilerinin özel olduklarını ve bu sebeple ancak kendileri gibi özel olan insanların kendisini anlayabileceği bir konumdan dünyaya baktıkları görülmektedir. Ayrıca empati duygusundan yoksunlardır ve kendi çıkarları adına diğer insanları kullanmakta sorun görmediklerini söyleyen kuramlar bulunmaktadır. Diğer insanlardan özel muamele görmeleri gerektiğini ve diğer insanların kendilerini kıskandıklarını ile ilgili bir çerçeve çizmektedirler. Ancak büyüklenmeci narsisizmde, narsisistik bireyler büyüklemmeci bir tutum içerisinde olup, kendisini diğer insanlardan üstün ve önemli olduklarını düşündükleri şeklindeki durum böyle işlerken, kırılgan narsisizmde ise narsisitik bireyler düşük benlik saygısına sahip, sosyal yaşamdan izole ve kendilerini

diğer bireylerden aşağıda gören bir konumdadırlar. Narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bireyler ise, kendilerini aşırı derece de önemseyen ve dışarıdan gelecek olumsuz eleştirileri de tolere etme konusunda zayıf, kibirli ve manipülatif bireyler olarak karakterize edilmektedirler.

D. Psikopati

Psikopati kelime anlamı olarak, topluma aykırı eylemlerde bulunma şeklinde görülen bir kişilik bozukluğu olarak tanımlanabilir (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2023). Psikopati, duygusal anlamda belirgin düzeyde bir işlev bozukluğu ve saldırganlık düzeyinde artış ile kendini gösteren önemli bir gelişimsel bozukluk olarak katakterize edilmektedir (Blair, 2022). Psikopati, antisosyal kişilik bozukluğunun daha sert bir şekilde kendini gösterdiği bir tablo olarak literatürde kendini göstermektedir (Murat ve Börü, 2019). Psikopati suça yatkınlık ile karakterize olan bir kişilik bozukluğudur ve genel nüfusun %1'inde kendini göstermektedir (Ün vd., 2018).

Psikopatinin temel özellikleri şöyle ifade edilebilir. Ahlak kuralları uymayan dürtüsel eylemlerde bulunma, diğer bireyleri küçümseme, alay etme vicdani olarak rahatsız hissetmeme ve duygulardan arınmış olma eğilimi, insan ilişkilerinde yüzeysellik, diğerlerine bağlılık ve sadakat göstermeme, kısa süreli ilişkiler sürdürme, öfkeli, sabırsız ve saldırgan tavırlar sergileme, diğer insanlarla ilişkilere önem vermeme genel olarak iyi geçinememe, dürtüsellikler sebebiyle ani ve keskin kararlar almak olarak gösterilebilir (Levenson vd., 1995; Jones ve Paulhus, 2002; Babiak ve Hare, 2006; Skeem vd., 2011; Evertsson ve Meehan, 2012; Mathieu vd., 2014; akt. Özsoy ve Ardıç, 2017). Psikopatik bireylerin, hileli davranışlar, diğer bireylerle ilişkilerinde uzak durma, yoğun derece de empati duygusundan yoksunluk, isteklerinin hemen gerçekleşmesi gereksinimi, kendi menfaatleri adına diğer insanları sömürme ve manipüle etmekten çekinmeme, korkusuzca eylemlerde bulunma gibi belirsin özellikleri bulunmaktadır (Murat ve Börü, 2019).

Psikopatide belirgin duygusal noksanlık, suçluluk duygusu ve empati duygusunda azalma, antisosyal eylemlerde ise bir artış olmaktadır (Hare, 2003, akt.; Blair, 2022). Psikopati kişilik özelliği bulunan bireylerin öz kontrolleri ve empati kurma yetenekleri zayıf, pişmanlık duymayan, manipülatif ve yalan söylemekten çekinmeyen, eski tecrübelerinden ders almayan, bencil, riyakar, güvenilmez ve diğer

bireyleri sevme konusunda kısıtlılıkları olan bireyler olarak tanımlanabilir (Cleckley, 1976; akt. Saloğlu ve Irak, 2020). Psikopatinin sinirsel anlamdaki anormalliklerden kaynaklandığı varsayılmaktadır (Johnson, 2019). Fiziksel uyarılmanın azalması ve diğer bireylerin duygularına verilen sinirsel tepkilerle karakterize olduğu da söylenmektedir (Deming vd., 2020). Apa'ya göre psikopati duygusal, kişilerarası ve eylemsel özellikler içermektedir, psikopat birey doğası gereği antisosyal kişilik bozukluğu tanı kriterlerini karşılamaktadır (Johnson, 2019). Bütün bu özellikleri sebebiyle psikopatik özellikleri yüksek olan bireylerde suç işleme oranları yüksektir. Psikopatisi yüksek düzeyde olan kişilerin bir suç işledikten sonra tekrar suç işleme ihtimalleri, psikopatik özellikleri düşük bir düzeye sahip bireylere göre neredeyse üç kat daha fazladır ayrıca şiddet içeren yeniden suç işleme ihtimalleri de dört kat daha fazladır (Hemphill vd., 1998, akt.; Blair, 2022).

Psikopatisi yüksek olan bireysel duygusal açıdan empatiden yoksun, suçluluk duymaktan veya pişmanlık duygusundan yoksunlardır ve yüzeysel ve yeterli olmayan bir duygulanımın göstermektedirler, kişilerarası ilişkilerinde de kibirli, aldatıcı ve manipülatif bir çerçeve çizmektedirler (De Brito vd., 2021). Klinik semptomları göstermeyen psikopatik bireyler ise, genel anlamda nispeten sıradan bir hayat sürebilmektedirler ve hatta antisosyal davranışlarda bulunurken toplumsal alanda saygın bir konumda çalışabilmektedirler (Saltoğlu ve Irak, 2020).

Kısacası psikopati, suça eğilim ile kendini gösteren bir kişilik bozukluğudur. Psikopati düzeyi yüksek bireyler, korkusuz davranışlarda bulunan, suç işleme potansiyelleri yüksek, kendi çıkarları için diğer bireylerin haklarını suiistimal etme konusunda sakınca görmeyen, yüksek derecede empati duygusundan yoksun, bencil, gerektiği durumda yalan söylemekte çekince görmeyen özelliklere sahiplerdir. Ancak klinik semptomları göstermeyen psikopatik bireyler hayatlarını diğer bireyler kadar sıradan bir şekilde devam ettirerek bazen de antisosyal davranışlarda bulunurken toplumsal anlamda itibarlı bir konumda durabilmektedirler.

E. Yaşam Doyumu

Yaşam kelimesinin sözcük anlamı, doğumdan ölüme kadar geçen süre, hayat olarak, doyum kelimesinin sözcük anlamı ise, elindekinden memnun olma, yetinme,

bazı isteklerini yerine getirebilme, tatmin olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2023). Yaşam doyumu kavramı ilk olarak Neugarten (1961) tarafından tanımlamıştır ve genel anlamıyla bireyin hayatından her yönü ile memnun olması anlamında kullanılmaktadır (Şahin, 2018). Ancak kavram literatürde birçok kez tanımlanmıştır. Amerikan Psikoloji Birliğine göre yaşam doyumu, kişinin yaşamını ne kadar tatmin edici, verimli, zengin ve anlamlı gördüğünü ölçen bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır (APA, t.y.). Yaşam doyumu, kişinin kendi beklentileri ile kendilerinin sahip oldukları şeyleri karşılaştırmaları sonucu ortaya çıkmaktadır (Gündüz ve Bilge, 2023). Yaşam doyumu, yaşam kalitesinin göstergelerindendir. Mental ve bedensel sağlık işaretleri ile birlikte kişinin ne kadar iyi olduğunu göstermektedir (Veenhoven, 1996). Bireyin hayatından ne kadar tatmin sağladığı ve mutlu olduğunu değerlendirmek amacıyla kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu terim, kişilerin bedenseli duygusal ve toplumsal gereksinimlerinin ne derece karşılandığını gösteren bir kıstas sunmaktadır.

Yaşam doyumu, bireyin boş zaman, iş ve iş dışında geçirilen zamanlarda yaşama gösterdiği duygusal tepkiler olarak tanımlanabilir (Şahin, 2018). Ancak yaşam doyumunu kavramını çeşitli unsurlar yardımıyla açıklamak fazlasıyla zordur, çünkü yaşam doyumu her şeyi kapsayacak kadar geniş bir alandır (Dikmen, 1995). Yaşam doyumu denildiğinde sadece belli bir durum değil, genel anlamda yaşamın tümünden alınan doyum anlaşılmaktadır, kişinin yaşamının tümünü ve çok çeşitli boyutlarını içermektedir (Şahin, 2018). Kimi zaman yaşam doyumu, kişisel tatminin yanında, yaşam anlamını ve kişinin başarısını da içerebilmektedir. Yaşam doyumu, yalnızca var olan duygulara ya da belirli psikosomatik belirtilere değil, yaşamın total bir değerlendirmesine atıfta bulunmaktadır (Veenhoven, 1996). Yaşam doyumu, kişinin bütün yaşam alanlarını ve bedensel, mental ve manevi boyutlar gibi çok çeşitli boyutlarını içermektedir (Arpacı, 2022). Bu boyutların dengeli şekilde tatmin edilmesi ile yaşam doyumu doğru orantılı işleyebilmektedir.

Genel olarak bakıldığında yaşam doyumu bireylerin hayat kalitelerini değerlendirmek amacıyla kullanılan psikolojide çok önemli bir konuma sahip bir terimdir. Çoğunlukla bireyin kendi beklentileri ile hayatında standartlarını karşılaştırması ile ölçülen yaşam doyumu seviyesi, ruhsal sağlığı, mutluluğu ve kişisel tatmini göstermektedir. Yaşam doyumu terimi bir taraftan da kişinin hayatını

anlamlandırması ve buna bağlı olarak pozitif yönde adımlar atmasına yardımcı olmaktadır.

F. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Yaşam doyumu, kişilerin hayatının genel anlamda tatmin ve mutluluk derecesini ifade etmektedir. İlişkiler, hobiler, toplumsal destek, kişisel değerler, iş memnuniyeti, yaşam standartları, sağlık ve ekonomik durum gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Yaşam doyum her bireyin farklıdır ve bu gibi faktörlerin hayatta dengelenebilmesi yaşam doyumunu arttırmayı sağlayabilmektedir. Birçok araştırmacı yaşam doyumunun etkileyen faktörler ile ilgili araştırmalar yapmışlardır. Yapılan araştırmalar, psikososyal ve sosyo-demografik faktörlerin yaşam doyumunda oldukça etkili olduğunu göstermektedir (Fernández-Ballesteros vd., 2001).

G. Kültür

Yaşam doyumu etkileyen faktörlerden biri de bireyin yaşadığı var olduğu ve değerlerinden beslendiği kültürdür. Kültür olgusu yaşam doyumunu etkileyen karmaşık bir olgudur. Kültür, kişinin değerleri, yaşayış biçimlerini, toplumsal kurallarını, inandıklarını şekillendirmektedir. Kültürün çeşitli faktörleri kişinin kendisini tanımlama şeklidir ve yaşamlarından aldıkları doyumda kilit bir noktaya sahiptir (Markus ve Kitiyama, 1991; akt., Bibi vd., 2015). Bu anlamda da kişinin yaşamından aldığı tatminde kültürünün etkileri fazlasıyla bulunmaktadır. İnsanların yaşam doyumlarında kültürel farklılıklar bulunmaktadır.

Farklı kültürlerde yaşayan bireylerin hayatın yönleri ile ilgili farklılıkları bulunmaktadır ve bunlara verdikleri önem dereceleri kültürden kültüre değişiklik göstermektedir (Mallard vd., 1997). Duygusal ipuçlarına daha çok dayanan kültürlerde yaşam doyumu oranının daha yüksek olarak bildirildiği görülmektedir (Diener ve Suh, 1999; akt.; Suh vd., 2008). Bibi vd. (2015), yaptıkları çalışmanın sonucunda bulundukları kültürün bireylerin yaşamdan aldıkları tatmin açısından yordayıcı olduğu sonucuna varmışlardır.

Kısacası kişinin yaşamından aldığı doyumu ile ait olduğu kültür arasında sıkı sıkıya bir bağ bulunmaktadır. Kişinin yaşamından aldığı doyum kültürel anlamdaki pek çok faktörden etkilenmektedir. Kültürel farklılıklar yaşam doyumumu seviyelerini

de etkilemektedir ve bu durumda bu kavramın kültürlere göre şekillenmesinde etkili olmaktadır.

H. Demografik Özellikler

Bireylerin yaşamdan aldıkları doyum ile demografik faktörler arasında yüzeysel olmayan çok faktörlü bir ilişki bulunmaktadır. Demografik faktörler kişilerin hayattan aldıkları tatmin üzerinde etkili önemli belirleyicilerden biri olarak görülmektedir. Bireyin yaşı, cinsiyeti, doğup büyüdüğü yer, eğitim seviyesi gibi değişkenler, bireyin yaşam doyumu üzerinde oldukça etken bir rol oynamaktadır.

Schimmack vd., (2004) yaptıkları araştırmada, bireylerin yaşam doyumlarında kişiliklerinin etkili olduğu sonucuna varmışlardır. Della vd., (2011) yaptıkları çalışmada ise cinsiyet faktörünün yaşam doyumu üzerindeki etkilerine değinmişlerdir. Joshanloo'da (2018) yaptığı araştırmada cinsiyetin yaşam doyumu üzerindeki etkisine değişmiştir ayrıca erkeklerde yaşam doyumunun belirlenmesinde eğitim ve iş hayatının daha etkili olduğu, kadınlarda ise medeni durum ve kişilerarası iletişimin daha etkili olduğu sonucuna varmıştır. Ryan vd., (1998) ise toplumlarda medeni durum değişkeninin yaşam doyumu üzerinde etkisine değişmiştir. Yapılan çalışmalar yaş faktörünün de yaşam doyumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir (De Ree ve Alessie, 2011; Ferrante,2009). Cheung ve Chan (2009) yaptıkları çalışmada ise yaşam doyumunun sağlık durumu ile doğru orantılı olduğunu ve eğitim seviyesi yükseldikçe yaşamdan alınan doyumunda yükseldiği sonucuna ulaşmışladır. Medgyesi ve Zólyomi (2016) yaptıkları araştırmada ise yaşam doyumunun ekonomik durum ile ilişkisine değinmişlerdir ve araştırma sonucunda bireylerin ekonomik düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Fernández-Ballesteros vd. (2001), yaptıkları araştırmaya göre bireylerin yaşam doyumları üzerinde demografik faktörlerden gelir seviyesi ve eğitim seviyesi yaş ve cinsiyet faktöründen daha etkili olarak görülmektedir.

I. Psikolojik Faktörler

Yaşam doyumunu etkileyen en önemli faktörlerden biri de psikolojik faktörlerdir. Kişinin bilişi, duyguları ve eylemleri yaşamdan aldıkları tatminin yapı

taşlarından biridir. Kişinin kendi benliğine duyduğu saygı, pozitif bilişsel faaliyetler, olumsuz düşünce ve duygular ile baş edebilme becerileri gibi psikolojik faktörler yaşamdan aldığı doyumu etkilemektedir.

Psikolojide önemli bir yer kaplayan kişilik özellikleri de yaşam doyumunu etkilemektedir. Kişilik kişinin psikolojik süreçleri nasıl tecrübe ettikleri ve eylemlerini nasıl şekillendirdikleri ile ilgilenmektedir. Kişilik özellikleri bireyin mutluluk düzeylerini ve buna bağlı olarak yaşam doyumlarını etkilemektedir. Schimmack vd., (2004) yaptıkları araştırmada kişilik özelliklerinin bireylerin yaşam doyumunda etkili olduğunu göstermektedir. Araştırmaya göre bireylerin yaşam doyumunda depresif kişilik özelliği kaygı ve öfkeden, neşeli bir mizaç ise hareketli veya sosyal olmaktan daha etkilidir. Bulut ve Yıldız (2020), yaptıkları çalışmada da kişilik özelliklerinin çeşitli boyutlarının yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Hamurcu ve Arslan (2022), yaptıkları araştırmanın sonucunda depresyon, stres ve kaygı bozukluğu ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ayrıca yine bu araştırmaya göre duygudurum değişimleri yaşam doyumunu olumsuz etkilemektedir.

Kısacası bireyin mental ve duygusal sağlığı ile yaşam doyumları birbiri ile oldukça alakalı olan kavramlardır. Pozitif bilişsel düşünce biçimi, olumsuz duygular ile baş edebilme beceriler gibi birçok psikolojik etken bireylerin yaşam doyumunu etkilemektedir.

İ. Sosyal Faktörler

Yaşam doyumunu etkileyen bir diğer faktör ise bireyin sosyal ilişkileri, arkadaşlıkları, romantik ilişkileri ve aile ilişkileridir. Bireylerin yaşamdan aldıkları doyum sosyal ilişkilerinden, duygusal anlamda rahatlıklarından etkilenmektedir.

Bireylerin sosyal desteklerinin varlığı ile hayatlarından aldıkları doyum arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmaktadır (Choi ve vd., 1996; akt. Bozoğlan, 2014). Aile bireylerinin, meslektaşların, arkadaşların ve tanınan insan sayısının da yaşam memniniyeti ile ilişkisi bulunmaktadır (Kasprzak, 2010). Bireylerin arkadaşlık ilişkilerinden aldıkları doyum ile yaşamlarından aldıkları doyum arasında da sıkı sıkıya bir ilişki bulunmaktadır ((Diener ve Diener 2009; Froneman 2014; akt.; Amati vd., 2018). Aynı zamanda da yaşam doyumu bireyin ailesi ve duygusal partneri ile olan olumlu yöndeki sosyal ilişikileri ile de ilişkilidir. Bireyin en yakın bağ kurduğu

yer sıklıkla aile ve evlilikte olmaktadır, ancak giderek azalan düzen ve uzaklık sebebiyle kimi zaman arkadaşlık gibi diğer gruplar yaşam doyumununda daha fazla etkili olmaktadır ve yaşamdan alınan doyumda arkadaşlık ilişkileri aileye ilişkilerinden daha güçlü bir yordayıcı olabilmektedir (Kasprzak, 2010).

Yaşam doyumu bireyin sosyal ilişkilerinden üzerinde hem önemli bir etkiye sahiptir hem de bu ilişkilerden beslenmektedir. Sosyal ilişkiler bireyin kendini ifade etmesini, sosyal destek bulmasını ve anlamlı ilişkiler kurmasını sağlamaktadır. Bu ilişkiler, verimli bir sosyal desteğe sahip olmak bireyin yaşam doyumunu arttırabilmektedir. Aynı zamanda da bu ilişkilerden kişiler anlamlı tecrübeler ve diğer bireylerle paylaşımlar sağlamaktadır bu da yaşam doyumlarını etkilemektedir. Kısacası bireyin yaşam doyumu ve sosyal ilişkilerini birbirini tamamlayıcı bir ilişkiye sahiptir.

J. Yaşam Doyumu İle İlgili Kuramlar

Yaşam doyumu kuramları, kişilerin yaşamlarını anlamlı kılan durum ve olayları fark etmesine ve hayatın farklı taraflarını daha iyi kavramalarına katkı sağlamaktadır. Aşağıda da yaşam doyumu kuramlarından olan erek kuramı, haz ve acı kuramı, aktivite/ etkinlik kuramı, aşağıdan yukarıya/ yukarıdan aşağıya kuramı, yargı kuramı, bağ kuramı ve bir noktaya erişme kuramından bahsedilmektedir.

1. Erek Kuramı

Ereksel yaklaşım Wilson tarafından 1960'lı yıllarda ortaya konulmuştur ve bu yaklaşıma göre bireyin ihtiyaçları konusunda tatmin olması mutluluk haline, bireyin ihtiyaçlarının karşılanmaması ise mutsuzluk haline sebep olmaktadır (Çevik ve Korkmaz, 2014). Bu kurama göre bireyler ihtiyaçlarını karşılayabildikleri kadar mutluluk yaşayabilmektedirler, tam tersi durumda da mutsuzluk yaşamaktadırlar.

a. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Maslow (1943, 1954) bireyin gereksinimleri fizyolojik gereksinimler en aşağıda, kendini gerçekleştirme gibi psikolojik ihtiaçlar ise en yukarda olacak biçimde bir hiyerarşi tablosunda düzenlemiştir ve kişinin daha yukardaki gereksinimleri konusunda tatmin olabilmesi için ilk olarak en aşağıda bulunan fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir (McLeod, 2007). Buna göre birey her

aşamada piramidin bir üst seviyesine çıkmayı amaçlamaktadır ve bunun için tüm organizma çaba harcamaktadır (Maslow, 1943).

b. Sirgy ve Wu'nun Dengeli Yaşam Modeli

Dengeli Yaşam Modeli'ne göre kişinin birçok alandaki gereksinimlerinin dengeli karşılanması gerekmektedir, tek bir alanda değil bireyin tüm temel gereksinimlerinin (bunlar fizyolojik ihtiyaçlardan sosyal ihtiyaçlara kadar hepsi dahil tüm günlük aktivitelerin) belirli bir dereceye kadar karşılanması gerekmektedir. Bu modele göre kişi ancak dengeli bir şekilde bu ihtiyaçlarını giderirse yaşamdan tatmin alabilmektedir (Sirgy ve Wu, 2009; akt. Desmet ve Fokkinga, 2020).

d. Nussbaum'un Nesnel Liste Kuramı

Nussbaum'un nesnel lisate kuramına göre, bireylerin yaşam doyumlarını değerlendirme amacıyla belirli temel ölçütler listelemektedir. Bunlar temel ölçütler sağlık, eğitim duygusal yaşam ve özgürlük gibi kişinin itibarını koruma ve geliştirme amacı taşımaktadır. Bireylerin yaşamdan aldıkları doyumda bu şartların gerçekleştirmesi sonucu yükselmektedir (Nussbaum, 2004).

2. Aktivite/ Etkinlik Kuramı

Etkinlik/ aktivite kuramına göre insanlar yaşamlarından doyum sağlayabilmek adına kendilerini daha fazla tatmin edici etkinlikler ile meşgul etmeleri gerekmektedir. Bu teoriye göre kişinin mutluluğa ulaşması sosyal etkileşim, boş zaman etkinlikleri ve diğer özel aktiviteler ile mümkün olmaktadır (Bekhet, 2008). Kişinin gerçekleştirdiği etkinliğin zorluk seviyesi de alınan tatmini etkilemektedir. Çok basit olan etkinlikler tatmin sağlamayacağı gibi, çok zor olan etkinlikler de kaygı yaratması sebebiyle tatmin etmeyecektir bu sebeple gerçekleştirilen etkinliğin dengeli olması tatmin sağlamaktadır (Yetim, 1991).

3. Aşağıdan Yukarıya/ Yukarıdan Aşağıya Kuramı

Aşağıdan yukarıya kuramına göre, kişi tatmin ve acılarının toplamı olarak kendini mutlu veya mutsuz hissetmektedir ve aşağıdan yukarıya kuramı yaşamdan alınan tatmini tümevarımcı bir noktadan ele almaktadır (Şahin, 2008). Yukarıdan aşağı kuramı ise, kişinin mutlu olma durumunun bireyin genel kişilik özellikleri bağlamında ve olaylar karşısındaki tutumları ile almaktadır (Berktaş, 2019).

4. Yargı Kuramı

Yargı kuramına göre bireyin yaşadığı yaşam ile hedeflediği yaşam birbirine ne kadar yakın olursa kişi hayatından o düzeyde haz almaktadır ve bunu bilinçli bir şekilde yapmaktadırlar ancak duygusal süreçlerde bu durum bilinçdışı bir biçimde gerçekleşmektedir (Yetim, 2001). Yargı kuramına göre, olumlu veya olumsuz karşılaştırılmasının tahmininden çok gerçekleşmiş olan olayın ortaya çıkaracağı duygunun niceliği tahmin edilmektedir (Çevik ve Korkmaz, 2014). Yargı teorisi yalnızca yaşamın bütün alanlarına bakmamış bir yandan da sosyal karşılaştırmalara ve kişilerin duygularına odaklanmış ve bunların daha etkili olduğu sonuçlarına varmıştır (Yetim, 2001).

5. Bağ Kuramı

Bağ kuramı, olaylar değil bireylerin bu olaylara yüklediği bilişsel süreçler olduğunu söylemektedir (Schwarz ve Clore, 1983). Bu kurama göre bireylerin yaşamdan aldıkları doyum olaylara yükledikleri anlamlarla ilişkilidir. Yaşadıkları durumlara ve başlarına gelen olaylara olumlu taraftan bakan bireylerin odaklandıkları noktaların olumlu yaşam deneyimleri oldukları ve önceki yaşantılarını daha olumlu bir şekilde hatırladıklarını göstermektedir (Diener ve Ryan, 2018).

6. Bir Noktaya Erişme (Telic) Kuramı

Tüm bireylerin doğuştan veya sonradan edindikleri öğrendikleri ile biçimlenen temel gereksinimleri, beklentileri ve hedefleri bulunmaktadır. Telic kuramına göre gündelik yaşamda karşılaşması gereken beslenme ve güvenlik gibi temel gereksinimlerdir. Fakat başarma duygusu ise bir, temel bir amacın ötesinde bir hedef olarak kendini göstermektedir. Bütün bu hedeflere ulaşmak ise yaşamdan alınan doyumu arttırabilmektedir (Diener,1984).

K. Şema Terapi Modeli

Şema Terapi modeli, Young ve arkadaşları (1990, 1999) tarafından geliştirilen, temelini bilişsel davranışçı terapiden alan ve yapısını bağlanma kuramları, yapılandırıcı kuram, nesne ilişkileri kuramı, psikanalitik psikoterapi ve geştalt terapi gibi bir çok diğer terapi ekollerinden ilham alarak genişleten yenilikçi ve bütünleştirici bir terapi yaklaşımı olarak ortaya çıkmıştır (Young vd., 2003). Şema terapi geleneksel

bilişsel davranışçı terapi modellerini önemli ölçüde genişletmiştir ve bu ekollerden gelen zengin unsurları bir araya getirerek harmanlamıştır (Young vd., 2009). Şema terapi modeli, nöropsikolojik araştırmaların, öğrenme kuramlarının bağlanma araştırmaların sonuçlarını, bilişsel ve yaşantısal teknikleri, maruz bırakmayı, geştalt terapinin öğelerini, terapide aktifleşen duyguları, farkındalığı ve kabul edici tutumu, mentalizasyona dayalı olarak terapide kendini gözlemleyen bir tutum yaratılmasını davranışçı terapi ekolünde kullanılan çalışma formlarının ve ev ödevleri gibi tekniklerin düzenli bir şekilde kullanılmasını içerisinde birleştirmektedir (Roediger, 2015).

Son zamanlarda yapılan araştırmalar genel anlamda kısa süreli bilişsel terapinin bireyin duygusal problemlerini özellikle de depresyon ve anksiyetenin üstesinden gelebilmek adına yeterli olduğunu göstermektedir. Ancak kimi zaman bilişsel terapi yaklaşımı yetersiz kaldı ve kimi danışanların bu kısa süreli bilişsel terapilerden tam anlamıyla istedikleri biçimde fayda sağlayamadıkları fark etmeleri kimi araştırmacıların bazı sorunlu duygusal halleri ve davranışları anlamak ve tedavi edebilmek amacıyla daha derin ve daimi bilişsel yapılara bakılmasına itti. Şema terapi de tüm bu çabaların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Bricker ve Young, 2012).

Şema Terapi modeli, ilerlemiş psikiyatrik belirtilerden ziyade bozukluğun süreğen ve tipik yönlerini hedeflemektedir (Martin ve Young, 2010). Şema terapi modeli özellikle tedavisinin zor olduğu düşünülen köklü psikolojik rahatsızlıklardan şikayetçi olan bireylere yöneliktir. Klinik gözlemler, şema terapinin genel anlamda eksen 1'in belirtilerin sürdürülmesinde etken olan kişilik patolojileri ve kişilik bozukluklarının tedavisinde etkili bir yaklaşım olduğunu göstermektedir (Young vd., 2003). Şema terapi her bir danışanın kişilik yapısına özel olarak oluşturulabilecek ve aynı zamanda da kampsamlı bir biçimde yapılandırılmış bir model olarak karşımıza çıkmaktadır ve özellikle yapılan araştırmalar şema terapisi modelinin kişilik patolojileri ve kişilik özelliklerinin tedavisinde klasik bir yöntem olarak kullanılabileceğini göstermektedir (Roediger, 2015).

Şema terapi kişilik patolojilerini başarılı bir biçimde tedavi edebilmek adına bilişsel davranışçı terapi terapini diğer terapi yöntemlerinde kullanılan teknikler ile birleştirmeye çalışmaktadır. Kimi zaman kişilik patolojisi görülmemesi durumunda bile pek çok eksen 1 bozukluğunun kişilik gelişimi kapsamında edinilmiş işlevsiz

davranış şekilleri sebebiyle ortaya çıkabilmekte veya kronikleşebilmektedir yani eksen 1 rahatsızlıklarının arkasında kişilik yapılanmaları yatabilmektedir. Kişilik yapısı terapi seanslarında belirtiler ile birlikte ele alınmadığında bu semptomlar zamanla tekrar kendisini göstermektedir bu sebeple tedavinin ilk aşamasında belirtilere yönelik önlemler alınmalıdır ve tedavinin ikinci aşamasında da kişilik gelişimindeki değişimler ele alınmalıdır. Kişilik yapısındaki belirgin değişimler görüldüğü bu noktada şema terapi, kendine özgü teknikleri ele alınmaktadır ve şema terapi davranışçı terapilere ek teknikler geliştirmektedir (Roediger, 2015).

L. Şemaların Kökenleri

Erken dönem uyum bozucu şemaların oluşmasının kökeninde üç temel etken bulunmaktadır. Bunlar temel duygusal ihtiyaçlar, erken dönem çocukluk yaşantıları ve duygusal mizaçtır (Young vd., 2003).

Şemaların oluşumunda etkili olan unsurlardan biri, erken çocukluk yaşantımızda doyuramadığımız duygusal ihtiyaçlardan kaynaklanmaktadır. Çocukluk yıllarında karşılanması gereken beş temel evrensel ihtiyaç bulunmaktadır ve bu ihtiyaçların giderilmesi fizyolojik ve psikolojik sağlık için önemlidir. Bu ihtiyaçlar güvenli bağlanma, özerklik, duygu ve ihtiyaçların özgür bir şekilde ifade edilebilmesi, kendiliğindenlik ve oyun, gerçekçi sınırlar ve öz kontroldür (Young ve diğerleri, 2011). Bu temel ihtiyaçlar giderildiği müddette sağlıklı bir ruhsal gelişim sağlanmaktadır, bu itiyaçlar giderilmediğinde ise uyum bozucu şemalar gelişebilmektedir.

Erken dönem uyum bozucu şemaların oluşmasında en etkili unsur erken dönem çocukluk yaşantılarındaki olumsuz deneyim olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun doğup büyüdüğü ailenin dinamikleri çocuğun gelecek yaşantısındaki dinamiklerini belirleyen en önemli etkenlerdir. Yetişkin döneminde var olan uyumsuz şemalarını tetikleyen durumlar genel anlamda erken dönem çocukluk yaşantıları ile benzer bir tablo çizmektedir. Aynı zamanda kişinin çocukluk çağındaki sosyal deneyimleri gelecek yaşamında oluşabilecek şemaları etkilemektedir (Young ve diğerleri, 2009).

Erken dönem uyum bozucu şemaların oluşmasında dört temel erken dönem çocukluk yaşantısı bulunmaktadır. Bunların ilki, çocuğun sevgi, anlayış, istikrar gibi temel gereksinimlerin karşılanmaması ile gelişmektedir. İkincisi ise, zedelenme veya

kurban edilmedir. Bu tip çocukluk deneyimi, çocuk doğduğu ilk andan itibaren güvensiz hissettiği bir ortamda kalmasından dolayı gerçekleşmektedir. Çocuğun güven ihtiyacının karşılanmaması da yetişkinlik hayatında tehlikeli durumlara karşı hassas bir konumda bulunacağı şemalar geliştirmesine sebep olmaktadır (Young vd., 2011). Üçüncüsü, çocuğun gereksinimlerinin gereğinden fazla düzeyde karşılanması, ebeveynin çocuğu aşırı koruması sebebiyle özerklik ihtiyacının karşılanmamasına sebep olmaktadır. Sonuncusu ise, çocuk için önemli bulunan bireylerin seçici içselleştirme ile çocuğun anne ve babanın bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçlerini kopyalaması ve yaşamını bunlar üzerine temellendirmesidir (Rafaeli vd., 2013).

Erken dönem uyum bozucu şemaların oluşmasında etkili olan bir diğer unsur ise duygusal mizaçtır. Mizaç, bireyin doğuştan getirdiği ve kişinin etrafında olan durum ve olaylara verdiği tepkileri belirleyen karakter ve kişilik özelliği olarak tanımlanmaktadır. Mizaç kişinin, farklı yaşam deneyimleri yaşamasına, çocuğun mizacına bağlı olarak anne babanın olumsuz tutumu ile karşılaşması gibi durumlara ve bu durumda farklı şemaların oluşmasına neden olabilmektedir (Young ve diğerleri, 2003).

M. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Özellikleri

Şema kelimesi birçok alanda kullanılmaktadır. Psikolojide ise şema teriminin tarihi oldukça zengin bir yere sahiptir (Young vd., 2009). Psikolojide şema, şiddetli ve yinelenen negatif duygusal yaşantılar, tepki veren sinirlerin kuvvetli bir biçimde uyarılması ve bu durumda da birbirleri ile daha sıkı bir ağ kurarak özel bir aksiyon potansiyeli geliştirmelerine sebep olmaktadırlar. İşte bu tepki vermeye hazır hale gelme durumuna gelmesi durumudur (Roadiger, 2015). Şemalar, çocuklukta veya yaşamın daha sonraki evrelerinde şekillenebilmektedir (Young vd., 2009).

Erken dönem uyum bozucu şemalar, kişinin gelişim evrelerinde doyurulmayan gereksinimle dolayısıyla oluşmaktadır ve kişinin kendisi, dünyası ve diğer bireyler ile olan ilişkilerindeki temel inançları oluşturmaktadırlar ve yaşam boyu gelişmekte olan, genel, yayılımcı örüntülerdir. Şemalar, doyurulmamış erken çocukluk ihtiyaçları, mizaç ve çocukluk dönemindeki çevreden etkilenmektedirler (Young vd., 2003).

Kişinin duygusal anlamda gereksinimlerinin doyurulmaması, erken çocuklukta deneyimlenen olumsuz yaşam olayları ve duygusal mizacın temelini oluşturması

sonucunda erken dönem uyum bozucu şemalar gelişmektedir. Şemalar aktive edilmedikleri takdirde bireyin bilinç dışında kalabilmektedir. Bu sebeple de birçok insan şemalarının bilincinde değildir ve yetişkinlik yaşamında aniden hiç beklemedikleri bir zamanda ortaya çıktığında şaşkınlık ile tepki verebilmektedirler (Roadiger, 2015). Bu beklenmedik anda tetiklenen ve bilince çıkan şemalar aktif hale gelmektedir ve kişinin olumsuz ve şiddetli duygular yaşamasına temel oluşturmaktadır. Oluşan bu şiddetli ve negatif duygular bireyin yaşamına tamamen etkilemekte ve kişinin yaşamı ne kadar iyi olursa olsun, şeması tetiklenmiş olan birey için eksiklikler sürekli olarak ön planda olmaktadır (Young vd., 2003). Şemalar, olumlu veya olumsuz, uyumlu veya uyumsuz olabilmektedir. Young'a göre şemalar özellikle toksik çocukluk yaşantıları sonucunda gelişmektedir (Young vd., 2009).

Şemalar bireyin eylemlerine sebep olmaktadır ancak bu eylemler şemaların bir parçası değildir (Young vd., 2009). Erken dönem uyum bozucu şemalar, farklı yoğunluklarda ve yaygınlıklarda görülebilmektedir. Yoğun şemaların bireyin üzerindeki sonucu daha şiddetli ve daha negatif bir biçimde algılanabilmektedir (Young vd., 2003). Şemalar erken çocukluk yaşantılarında oluşmaya başlamaktadır ve hayat boyu derinleşmeleri, sonrasında gerçekleşebilir olmasalar da bireyin daha sonra edinecekleri yaşamsal deneyimlerin üstüne eklenerek bireyin hayatını etkileyebilecek bir özelliğe sahiptirler (Young vd., 2009).

N. Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar

Erken dönem uyum bozucu şemalar, erken çocukluk döneminde başlayarak hayatımız boyunca yinelenen benliğe zarar veren duygusal ve kognitif örüntülerdir (Young vd., 2009). Erken dönem uyum bozucu şemalar, kopukluk ve reddedilmişlik, zedelenmiş özerklik ve kendini ortaya koyma, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik, aşırı tetikte olma ve bastırılmışlık olmak üzere 5 alandan ve 18 şemadan oluşurlar (Artnz ve Genderen, 2013).

O. Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı

Bu şema alanının sahip olan bireyler diğer bireylere güvenme ve bağlanma konusunda sorun yaşamaktadır. Bu şema alanının gelişmesinde güvenlik, istikrar, bakım, sevgi, aidiyet gibi gereksinimlerin giderilmemesi yatmaktadır (Young vd.,

2009). Bu alanın içine giren şemalar kişinin bağlanma ihtiyaçlarının giderilmemesinden dolayı ortaya çıkan şemalardır. Bu şema alanında toplam 5 şema bulunmaktadır. Bunlar terk edilmişlik / tutarsızlık, kuşkuculuk / kötüye kullanılma, duygusal yoksunluk, kusurluluk / utanç ve sosyal izolasyon / yabancılaşma şemalarıdır (Roadiger, 2015).

Terk Edilmişlik/ Tutarsızlık Şeması: Bu şemaya sahip bireyler, duygusal anlamda bağ kurduğu kişilerin sonunda kaybedeceği düşüncesi içerisindedir, bu şemaya göre bütün yakın ilişkiler sona ermektedir (Artnz ve Genderen, 2013). Bu kişiler güvendikleri, bağ kurdukları kimselerin bir gün ondan daha iyi birisini bularak kendisini bırakacaklarından veya öleceklerinden ve yalnız kalacakları ile ilgili yoğun kaygı duymaktadırlar (Young vd., 2009). Bu şemada kişi bağlılığı olan birini işin sonunda kaybedeceğini ve bu duruma engel olamayacağı bilişi içerisindedir (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şemaya sahip bireylerin ebeveynleri dengesiz, istikrarsız, yakınlık ve koruma sağlayamayan, öfke patlamaları yaşayan bireylerdir veya terk ya da ölüm sebebiyle edeveyn yokluğu bulunmaktadır (Young vd., 2009).

Kuşkuculuk / Kötüye Kullanılma: Bu şemaya sahip kişiler diğer insanlardan sürekli olarak zarar görecekleri, diğer bireyler tarafından istismara uğrayacağı, küçük düşürüleceği düşüncesi içerisindedirler (Young vd., 2009). Kişi herkesin sonunda kendisinden faydalanmaya çalışacağını, kendisini bilerek yaralayacaklarını, yalan söyleyeceğini, manipüle edeceklerini ve kendisinin her daim şansız biri olduğu inancına sahiptir (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şemaya sahip bireylerin ebeveynleri genel olarak çocuğu duygusal, fiziksel veya cinsel anlamda istismar etmişlerdir (Roadiger, 2015).

Duygusal Yoksunluk: Bu şemaya sahip bireyler, normal bir seviyedeki duygusal destek isteğinin diğer kişiler tarafından tam anlamıyla karşılanmayacağı düşüncesi içerisindedirler ve buna bağlı olarak da yaşadıkları yoksunluk ilgi, empati ve korunma yoksunluğudur (Young vd., 2009). Kişi birincil duygusal gereksinimlerinin (fiziksel bakım, şefkat, dostluk gibi) karşılanmadığını veya yetersiz kaldığı inancındadır (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şemaya sahip bireylerin ebeveynleri genel anlamda çocuğun yanlarında olsa bile çocuğun duygusal ihtiyacını gidermemekte, soğuk ve reddedici eylemlerde bulunmaktadır (Roadiger, 2015).

Kusurluluk / Utanç: Bu şemaya sahip bireyler kendilerini noksan, kusurlu, aşağı, işe yaramaz hissetmektedirler ve diğer bireyler gerçekten oldukları kişiyi görürlerse artık önemli ötekiler tarafından sevilmeyeceklerini düşünürler (Young ve Klosko, 2019). Kişi, içten içe kötü olduğuna inanır ve diğer bireylerin kendilerini tanıdıkça aslında kendisinin eksik yanlarını göreceklerdir ve artık kendisini istemeyeceklerdir inancı ile meşguldür (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şemaya sahip bireylerin ebeveynleri çoğu zaman çocuğu değersizleştiren ve aşağılayan ve bunu özellikle başkaları tarafından görülebilecek bir ortamda yapan bireylerdir (Roadiger, 2015).

Sosyal İzolasyon / Yabancılaşma: Bu şemaya sahip kişiler aile bireyleri dışında sosyal hayattan, tüm dünyadan izole olduklarına ve diğer insanlardan farklı olduklarına herhangi bir yere uyum sağlayamayacaklarına, hiçbir gruba veya topluluğa ait olmadıklarına inanmaktadırlar (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şema diğer şemalardan farklı olarak ev, aile ortamı dışında da temelini oluşturabilmektedir. Bu şemaya sahip bireyler okul yıllarında sosyal hayatta dışlanma yaşamış olabilmektedirler ayrıca sosyal ve etnik azınlık gruplarında daha fazla olabilmektedir (Roadiger, 2015).

Ö. Zedelenmiş Özerklik ve Kendini Ortaya Koyma

Bu şema alanının oluşumu, bireyin ayrılma, bağımsız hareket etme, başarılı bir şekilde performans gösterebilme becerisini gibi ihtiyaçların giderilmemesi sonucunda oluşmaktadır. Bu şema alanındaki şemalara sahip bireylerin ebeveynleri aşırı korumacı veya çocuğu aile dışındaki başarılarından dolayı destekleme konusunda yetersizlerdir (Young vd., 2009). Bu alanın içine giren şemalar, ayrışma, bağımsız olma ve çevreyi kontrol etme konusunda gereksinimlerin giderilmemesi sonucunda oluşan şemalardır. Bu şema alanında toplam 4 şema bulunmaktadır. Bunlar bağımlılık/ yetersizlik, dayanıksızlık, iç içelik / gelişmemiş kendilik ve başarısızlık şemalarıdır (Roadiger, 2015).

Bağımlılık / Yetersizlik: Bu şemaya sahip bireyler başkalarının yardımı olmaksızın günlük işlerini yerine getiremeyeceğine inanırlar ve en ufak kararda bile kendilerini diğer insanlara bağımlı hissederler (Artnz ve Genderen, 2013). Kişi kendine bakamayacağını, gündelik hayattaki sorunların altından kalmayacağını ile

ilgili bir karar vermesi gereken durumlarda ya da yeni bir şey deneyimleyeceğinde kendisini başkalarına aşırı derecede bağımlı hissetmektedir, kendi vereceği kararların yeterince iyi olmayacağı kaygısını yaşamaktadır ve tam anlamıyla çaresiz görülmektedir (Young, 2009). Bu şemaya sahip bireylerin ebeveynler genel anlamda aşırı korumacı ve çocuğun yeni şeyler denemesine izin vermeyen bireylerdir (Roadiger, 2015).

Dayanıksızlık: Bu şemaya sahip bireyler her an engelleyemeyecekleri bir felaket olacağını bilişine sahiplerdir (Young ve Klosko, 2019). Her an tibbi, duygusal veya dışsal anlamda bir felakete uğrayacağı ve bundan kendini koruyamayacağı, gelecek olan felakete engel olamayacağı ile ilgili abartılı bir kaygı içerisindedir (Young vd., 2009). Kişi bu felaket beklentisinden kurtulabilmek adına aşırı düzeyde önlemler alma eğilimindedir (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şemaya sahip bireylerin aile dinamiklerinde ise, fazlasıyla kontrolcü, korumacı ve kaygılı ebeveyn tutumlarının varlığı kendini göstermektedir (Roadiger, 2015).

İç İçelik / Gelişmemiş Kendilik: Bu şemaya sahip bireyler bakım vereni ile aşırı derecede iç içedir ve bakım verenine bağımlıdır ve kimi zaman bağımlı olduğu bireyler olmadan varlığını sürdüremeyeceğine, mutlu olamayacaklarına dair inancı bulunmaktadır (Artnz ve Genderen, 2013). Bu bireyler tam anlamıyla bir birey olma veya sosyal anlamda tam bir gelişim geliştirmezler ve önemli öteki olarak gördükleri bireylerle aşırı bir duygusal ilgi ve yakınlık kurarlar. Çoğunlukla kendilerini boşluk duyguları içerisindedirler ve kendi varlıklarını sorgulamaktadırlar (Young vd., 2009). Bu şemaya sahip kişiler ebeveynlerine aşırı şekilde bir bağlılık göstermektedirler ve ebeveynleri genel anlamda çocuklarını kendilerine düzenli olarak bağımlı kılan, çocuğa suçluluk duygusu aşılayan bireylerdir (Roadiger, 2015).

Başarısızlık: Bu şemaya sahip bireyler başarısız olma beklentisi içerisindedirler, kaçınılmaz bir başarısızlığın kendisini beklediği inancı içerisindedirler (Young vd., 2009). Bu kişiler başarı gerektiren pek çok alanda (eğitim, iş, sanat, spor gibi) akranlarına kıyasla daha başarısızlık olacakları bilişine sahiptirler (Zabun, 2022). Çoğunlukla da kendilerini yeteneksiz, akılsız, bilgisiz ve rezalet bulmaktadırlar (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şemaya sahip bireylerin aile dinamiklerinde ise çoğunlukla destek verme ve cesaretlendirme hususunda noksanlıkları bulunan ebeveynler bulunmaktadır (Roadiger, 2015).

P. Zedelenmiş Sınırlar

Bu şema alanı bireyin içsel sınırlarda, diğer bireylere karşı olan sorumluluklarında ya da ileriye dönük hedeflerindeki noksanlık ile karakterizedir. Bu şema alanındaki şemalara sahip bireyler diğer bireylerin haklarına saygı duyma ve diğer bireyler ile işbirliği yapma, söz verme ve verilen sözü tutma, akılcı hedefler belirleme ve bu hedeflere ulaşma hususunda zorluklar yaşamaktadırlar. Ayrıca aileleri genel anlamda disiplinden uzak, sınır çizmeyen, akılcı hedefler belirlemeyen bir yapıdadır (Young vd., 2009). Bu alanın içine giren şemalar, sınır koymada yetersizlik ve bu sebeple öz denetim yetersiz olması ile ilgili şemalardır. Bu şema alanında toplam 2 şema bulunmaktadır. Bunlar haklılık ve yetersiz özdenetim şemalarıdır (Roadiger, 2015).

Haklılık: Bu şemaya sahip bireyler, kendilerinin diğer bireylerden üstün ve özel olduklarına ve her zaman haklı olan tarafın kendisi olduğu inançlarına sahiptirler (Artnz ve Genderen, 2013). Özel hak ve imtiyazlara sahip oldukları düşüncesi içerisindedirler ve güç ve kontrol elde edebilmek adına abartılı bir biçimde üstünlüğe odaklanmaktadırlar (Young vd., 2009). Bu bireyler diğer bireylerin duygularını önemsemeden kendi istediklerini yapma ve bu durum ile ilgili sorumluluk almayan bir tutum içerisindedirler (Artnz ve Genderen, 2013). Kimi zaman aşırı rekabetçi ve diğer bireylerin üzerinde hakimiyet kurarak onları kontrol etme davranışı gösterebilmektedirler (Young vd., 2009). Bu şemaya sahip bireylerin aile yapılarında ise genel anlamda sınır koyma açısından yetersiz olan ebeveynlerin varlığından söz edilebilmektedir (Roadiger, 2015).

Yetersiz Özdenetim: Bu şemaya sahip bireyler, hayal kırıklıkları yaşadıklarında bunu tolere etme konusunda diğer bireylere göre daha hassastırlar (Roadiger, 2015). Amaçlarına ulaşma hususunda karşılarına çıkabilecek engelleri tolere etme konusunda zorluk yaşamaktadırlar ve duygu ve düşüncelerini aşırı derecede ifade etme eğilimdedirler, duygu ve dürtülerini bastırma konusunda yetersizlerdir (Young vd., 2009). Bu kişiler hoşa gitmeyen ya da sıkıntı veren durumlardan kaçma davranışı göstermektedir (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şemaya sahip olan bireylerin ailesinde ise, çoğunlukla kötü anlamda örnek olan, yetersiz disiplin, bakım veren yokluğu, ihmal gibi dinamikler görülmektedir (Roadiger, 2015).

Diğeri Yönelimlilik

Bu şema alanındaki şemalara sahip bireyler kendi gereksinimleri pahasına diğer bireylerin arzu, duygu ve tepkilerine aşırı derecede odaklanmaktadırlar. Bu alanda birey diğer bireylerin sevgi ve onayını alabilmek adına kendi istek ve duygularını bastırmaktadırlar. Bu şema alanına sahip bireyler genel anlamda ailelerinden koşullu bir sevgi ve saygı görmektedirler (Young vd., 2009). Bu alanın içine giren şemalar, kendin olma, kendi gereksinimlerini karşılama ve öz değerinde yetersizlik ile ilgili şemalardır. Bu şema alanında toplam 3 şema bulunmaktadır. Bunlar boyun eğicilik, fedakarlık ve onay arayıcılık şemalarıdır (Roadiger, 2015).

Boyun Eğicilik: Bu şemaya sahip bireyler öfke ve terk edilme gibi olumsuz duygu ve durumlardan kaçınmak adına kendi gereksinimlerini ve kendi duygularını baskılayarak kontrolü aşırı derecede diğerlerine bırakırlar (Hacıoğlu, 2018). Olumsuz sonuçlardan (terk edilme, karşılık görme, öfke gibi) kaçınmak adına kendi duygularını ve gereksinimlerini bastırarak diğer bireylerin arzularına boyun eğmektedir (Young vd., 2009). Burada kişi kendi isteklerinin, duygu ve düşüncelerinin diğer bireyler tarafından önemsenmediğini bilişi içerisindedirler bu durumda bastırılmış öfkeye sebep olur, bastırılan bu öfke de uygun olmayacak bir biçimde kendini gösterir (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şemaya sahip olan bireylerin aile yapılarında çoğunlukla kendilerine karşı gelinmesine toleransları olmayan, dominant ve sert ebeveynlerin varlığından söz edilebilmektedir (Roadiger, 2015).

Fedakarlık: Bu şemaya sahip bireyler kendi gereksinim karşılamama ve kendi mutluluklarını ve memnuniyetlerini kaybetme pahasına başkalarının ihtiyaçlarına öncelik tanırlar ve başkalarının ihtiyaçlarını gidermek adına aşırı bir uğraş içindedirler (Yurtsever, 2019). Burada kişi, gönüllü ve düzenli olarak kendisinden daha güçsüz gördüğü bireylerin gereksinimlerini karşılamakta, kendi gereksinimlerini ön plana koyarsa suçluluk duygusu hissetmektedir ve diğer insanların duygularına karşı aşırı derecede hassasiyet göstermektedir (Artnz ve Genderen, 2013). Kimi zamanda bu bireylerde kendi gereksinimlerinin yeterli derecede karşılanmaması duygusuna kapılmasına ve buna bağlı olarak da kıymetli gördüğü bu kişilere karşı öfke ve kırgınlık duymalarına sebep olabilmektedir (Young vd., 2009). Bu şemaya sahip bireylerin ailelerinde yetersiz ebeveyn, çocuğun ebeveynlik işlevini üstlenmesi görülmektedir (Roadiger, 2015).

Onay Arayıcılık: Bu şemaya sahip bireyler diğer insanlar onaylarını almaya ve ilgilerini kazanmaya aşırı derecede bir vurgu yaparlar (Gör vd. 2017). Abartılı bir biçimde diğer bireylerin onayını alma, beğenilme, ilgi ve kabul görmeye odaklanırlar (Artnz ve Genderen, 2013) Burada bireyin kendisine olan saygısını diğer bireylerin verdiği tepkiler belirlemektedir ve bireyin doğru bir kendilik algısı oluşturması zordur (Young vd., 2009). Kimi zaman beğenilme ve kabul görmek adına statü, para, güzellik ve sosyal kabulü bir araç olarak görmektedir (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şemaya sahip bireyler genellikle ebeveynleri ile güvensiz bağlanma geliştirmişlerdir (Roadiger, 2015).

R. Aşırı Tetikte Olma/ Bastırılmışlık

Bu şema alanına sahip bireyler anlık duygularını, dürtülerini ve tercihlerini bastırmaktadırlar. Genel anlamda mutluluk, kendini ifade etme, rahatlama, sağlık konusunda devamlı bir şekilde kendini ortaya koyma ile beklentilerine gidermeye aşırı uğraşmaktadırlar ve her an tetikte olmazlarsa her şeyi kötü gideceğini düşünmektedirler. Bu şema alanına sahip bireylerin aileleri katı, talepkar ve kimi zamanda cezalandırıcı bir konumda olabilmektedirler (Young vd., 2009). Bu alanın içine giren şemalar, haz duygusunun yeterince giderilmemesinden ve hislerin ve dürtülerin bastırılması ile alakalı şemalardır. Bu şema alanında toplam 4 şema bulunmaktadır. Bunlar karamsarlık, duyguların bastırılması, yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemalarıdır (Roadiger, 2015).

Karamsarlık: Bu şemaya sahip bireyler; genel olarak yaşamın olumsuz taraflarına odaklanırlar, olumlu ve güzel taraflarını ise küçümsemekte veya yok saymaktadırlar (Günaydın, 2016). Süreğen bir biçimde yaşamın olumlu taraflarını küçümser, olumsuz taraflarını abartırlar (Young vd., 2009). Şimdi her şey yolunca gitse dahi eninde sonunda her şeyin kötü gideceği bilişi içerisindedirler ve buna bağlı olarak da sürekli olarak endişeli bir ruh halinde, aşırı tetiktedirler, sıklıkla şikayet ederler ve karar verme sorumluluğunu alamazlar (Artnz ve Genderen, 2013). Ekonomik olarak batacaklarına, küçük düşeceklerine inanırlar (Young vd., 2009). Bu şemaya sahip bireylerin ebeveynleri çoğunlukla aşırı kaygılı bireylerdir (Roadiger, 2015).

Duyguların Bastırılması: Bu şemaya sahip bireyler, genel olarak diğer insanların ayıplamasından kaçınmak adını duygu, dürtü ve davranışlarını bastırma eğilimi göstermektedirler (Karpuz İlericiler, 2015). Bu kişiler kendiliğinden oluşan duygu ve dürtülerini kendi içlerinde tutmaktadırlar. Bunların dışarıya yansıtılması diğer bireylere zarar verebilir ya da utanca, kendilik değerini kaybetmeye sebep olabilir düşüncesi hakimdir (Artnz ve Genderen, 2013). Duyguların baskılanmasının en yoğun olduğu dört alan bulunmaktadır. Bunlar öfke ve saldırganlığın baskılanması, olumlu dürtülerin baskılanması, duyguların ve gereksinimlerin bastırması ve mantığa aşırı derecede önem verilmesidir (Young vd., 2009). Bu bireylerin ebeveynleri genellikle soğuk ve duygusuz bireylerdir (Roadiger, 2015).

Yüksek Standartlar: Bu şemaya sahip bireylerin eleştiri alma konusunda toleransları düşüktür ve bu durumun ortaya çıkmasını engellemek adına davranış ve performansları ile ilgili içselleştirilmiş yüksek standartlar oluştururlar bu standartlara ulaşmak adına yoğun bir çaba gösterirler (Çiftçi, 2020). Bu kişeler asla yeterli derecede iyi olamayacaklarını inancı içerisindedirler ve bu sebeple hep daha fazlasını yapma eğilimdedirler (Artnz ve Genderen, 2013). Bu şema genellikle mükemmeliyetçilik, zaman ve verim ile aşırı uğraş halinde olma ve katı bir kuralcılık gibi sonuçları doğurmaktadır (Young vd., 2009). Bu şemaya sahip bireylerin ebeveynleri ise genel anlamda çocuğuna koşullu sevgi sunan, başarıya göre sevgi veren kişilerdir (Roadiger, 2015).

Cezalandırılıcılık: Bu şemaya sahip bireyler, kendileri ve diğerlerinin yaptıkları hatalara toleransları düşük olması sebebiyle kendilerinin ve diğerlerinin cezalandırılması gerektiği inancına sahiptirler (Roadiger, 2015). Kendilerinin ve diğer bireylerin yaptığı yanlışlar nedeniyle cezalandırılması gerektiği düşünürler(Young vd., 2009). Tahammülsüz, sabırsız ve sinirli bireylerdir (Artnz ve Genderen, 2013). Bireylerin duygularını ve insanı noksanlıkları hesaba katma konusunda isteksiz olmaları dolayısıyla kendilerinin ve diğer bireylerin yaptıkları yanlışları affetme hususunda zorluk yaşamaktadırlar (Young vd., 2009). Bu şemaya sahip bireylerin ebeveynleri çocuğa gerçekte kötü biri olduğu ve cezalandırılması gerektiği hissiyatını vermektedirler (Roadiger, 2015).

S. Şema Başa Çıkma Biçimleri

Şema başa çıkma biçimleri, hayatta kalma taktikleri veya zor veya endişe verici durumlarla başa çıkma yöntemleridir (Bernstein, 2005). Bu şema baş etme yöntemleri de şema teslimi, şema aşırı telafisi ve şema kaçınmasıdır (Rafaeli vd., 2013). Bütün canlılar tehlikeli bir durum karşısına savaş, kaç veya donakalma tepkisi vermektedir, bu şema baş etme biçimlerinden şema teslimi donakalma, şema aşırı telafisi savaşma ve şema kaçınması da kaç tepkisidir (Young vd., 2009).

Şema Teslimi: Kişiler sahip oldukları şemaya uyum sağlamaktadırlar, sağlıklı bir şekilde şema ile savaşmaz veya şemadan kaçmaya çalışmadan şemayı kabul etmektedirler. Bu şema başa çıkma biçiminde birey şemaların verdiği duygusal acıyı doğrudan hissetmektedirler ve şemaları ile daha güçlü bir bağ kurmaktadırlar (Young vd., 2009).

Şema Kaçınması: Kişiler şemaları hakkında düşünmekten ve şemalarını hissetmekten kaçınmaktadır. Şemalarından kaçınan kişi şemalarını tetikleyecek durumları hatırlamaktan kaçınmaktadır (Young vd., 2009). Şemalardan kaçınması kimi zaman davranışsal kimi zaman düşünsel olarak kendini gösterebilmektedir (Borkovec vd., 2004).

Şema Aşırı Telafisi: Bu şema baş etme biçimine kişi şemanın karşılığının doğru olduğu bilişiyle hareket etmektedirler. Burada kişi şemaları ile bağlantılı olan duygusal acıyı birazın kısa süreli de olsa azaltabilir fakat bu şemayı iyileştirmemektedir (Young vd., 2009). Bu başa çıkma biçimi özellikle narsisistik kişilik yapılanmalarında kendisini gösterebilmektedir. Narsisistik yapılanmanın temelinde var olan aşağılık duygularının aşırı telafi ile büyüklenmeci bir kendilik oluşturmaktadır (Ronningstam, 2009).

Ş. Dünya'da Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Uluslararası anlamda karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilgili, birçok alanda (ekonomi, eğitim, hukuk, psikoloji gibi) gerek araştırmalar gerekse derleme çalışmalar olmak üzere pek çok çalışma yapılmıştır.

Zheng ve MacCann (2023), yaptıkları çalışmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile mutluluk arasında bir anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını incelemişlerdir. Araştırmalarının sonucunda karanlık üçlü kişilik özelliklerinin olan makyavelist kişilik özelliği ile mutluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, narsisitik kişilik özelliği ile mutluluk arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğuna, psikopatik kişilik özelliğinin ise mutluluk ile negatif yönlü bir ilişki içerisinde olduğunu bulmuşlardır. Aghababaei ve Blachnio (2015) yaptıkları çalışma da karanlık üçlü kişilik özellikleri ile refah arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre narsisizm ile refah arasında pozitif yönlü bir ilişkisi, psikopati ile refahın düşük seviyeleri ile ilişkisi olduğu, makyavelizmin ise refah ile ilişkisinin olmadığı görülmüştür.

Douglass vd. (2023) ise yaptıkları çalışmada karanlık üçlü kişilik özelliklerinin erkek merkezli kişilik yapılanmaları olarak kabul edilmesinin ardında yatan faktörleri incelemişlerdir ve bu altta yatan faktörler daha çok biyolojik ve evrimsel noktalara vurgu yaparak çevresel faktörlerin daha az etkili olduğuna değinmişlerdir. Araştırmanın sonucunda feminist tutumlar karşısında iki cinsiyeti arasında fark olmadığını ancak karanlık üçlü kişilik özellikleri puanlarının erkeklerde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bulguları iki cinsiyetinde benzer feminist tutuma sahip olduklarını ancak karanlık üçlü kişilik özelliklerinin feminizmi dikkate almamayı kolaylaştırdığını göstermektedir. Vedel ve Thomsen (2017) yaptıkları çalışmada ise akademik dallar arasındaki karanlık üçlü kişilik özelliklerinin farkına bakmayı amaçlamışlardır. Araştırmaya farklı alanlara (psikoloji, siyaset bilimi, ekonomi ve hukuk) yeni kaydolan öğrencilerden katılmışlardır. Araştırma sonucuna göre alanlara göre karanlık üçlü kişilik özellikleri puanları arasındaki fark en yüksek puan ile ekonomi bölümüne okuyan öğrenciler ile en düşük puana sahip psikoloji öğrencileri arasında olduğu görülmüştür.

Jones ve Paulhus (2017) yaptıkları araştırmada karanlık üçlü kişilik özelliklerinin hileli davranışları ile ilgili davranışsal çalışmalar hileli davranış ile ilgili ayırt edici dinamiklerini araştırmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre ise karanlık üçlü kişilik özelliklerinin üçü de düşük risk altında hileye başvurmaktadırlar. Makyavelist ve psikopatik bireyler isteyerek yalan söylemektedirler. Psikopati ve benliği tüketen makyavelizm yüksek riskli hile yapmayı öngörürken, narsisizm sadece kendini kandırmak ile ilişkilidir ancak isteyerak yapılan hile ile ilişkili değildir. Jones ve

Paulhus (2011) yaptıkları araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile dürtüsellik arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Araştırma sonucuna göre psikopati işlevsiz dürtüsellik ile ilgiliyken, narsisizmin ise işlevli dürtüsellik ile ilişkilidir. Narsisizmin dürtüselliği riskli sosyal katılımı içerirken, psikopatinin dürtüselliği ise yetersiz öz düzenlemeden kaynaklanmaktadır. makyavelizmin ise dürtüsellik ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır. Jonason ve Tost (2010) yaptıkları çalışmada karanlık üçlü kişilik özellileri ile öz kontrol arasındaki ilişikiye odaklanmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre makyavelizm ve psikopati kişilik özelliklerinin öz kontrol düzeyleri düşük, narsisizmin ise öz kontrol ile ilişkisi bulunmamıştır.

Goodboy ve Martin (2015) karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip kişilerin siber zorbalık yapma düzeylerini incelemişlerdir. Çalışma da karanlık üçlü kişilik özelliklerinin üçünün de siber zorbalık ile pozitif yönde bir ilişkisi bulunduğu sonucuna varılmıştır. Jonason ve Kavanagh (2010) karanlık üçlü kişilik özelliklerinin duygusal ilişkiyi nasıl yaşadıklarını incelemişlerdir. Buna göre karanlık üçlü kişilik özellikleri yüksek olan bireylerin aşkı daha mantıksal ve duygulardan uzak yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Rauthmann ve Kolar (2012) yaptıkları çalışmada karanlık üçlü kişilik özelliklerinin algılanan 'karanlığını' ölçmüşlerdir. Çalışmanın sonucuna göre, bireylerin narsisizm ve makyavelizmi psikopatiden 'daha parlak' olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

T. Türkiye'de Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Ulusal anlamda pek çok araştırmacı farklı şekillerde karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilgili araştırmalar yapmışlardır.

Aykanat ve Yıldız (2022) çalışmalarında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ahlaki çözülme üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucuna göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ahlaki çözülmeyi olumlu yönde anlamlı bir biçimde etkilediği sonucuna varmışlardır. Makyavelizm ahlaki çözülmeyi olumsuz yönde ancak anlamlı değildir, narsisizm ve psikopatinin ise olumlu yönde anlamlı bir biçimde etkilemektedir. Satıcı vd. (2019) çalışmalarında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin dürtüsellik ve heyecan arayışı ile olan ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre psikopati ve narsisizm dürtüselliği olumlu yönde anlamlı biçimde yordamaktadır, makyavelizm ise dürtüselliği anlamlı bir biçimde

yortamamaktadır. Ayrıca karanlık kişilik özelliklerinden yalnızca psikopati heyecan arayıcını olumsuz yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır. Başer vd. (2023) yaptıkları araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkide ilkel savunma mekanizmalarının aracı rolünü incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre, makyavelizm ve psikopati ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkide bütünüyle aracı rolü varken narsisizm ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkide yarı aracı rolü bulunmaktadır.

Özsoy ve Ardıç (2017) yaptıkları çalışmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile iş tatmini arasındaki ilişkiye değinmişlerdir. Çalışmanın sonucunda makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özellikleri ile işten alınan tatmin arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca narsisizm psikopati ve makyavelizme göre işten alınan tatmin ile daha az ilişkili bir konumdadır ve yalnızca psikopati kişinin iş tatminini negatif anlamda etkilemektedir. Yılmazer vd. (2021), çalışmalarında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin psikolojik ayrıcalık, göreli yoksunluk ve işten ayrılma niyetleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre, psikopati ve makyavelizmin işten ayrılma niyetinde, narsisizmin psikolojik ayrıcalıkta etkili olduğu, göreli yoksunlukta ise karanlık üçlü kişilik özelliklerinin hiçbirinin etkili olmadığı sonucuna varmışlardır. Talak (2022) araştırmasında karanlık üçlü kişilik özellikleri ve tükenmişlik ilişkisinde motivasyonun etkisinin ne olduğunu incelemiştir. Araştırma bulgularına göre ise, karanlık üçlü kişilik özellikleri ile motivasyon arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ve karanlık üçlü kişilik özellikleri ile tükenmişlik ilişkisinde de motivasyon aracı bir rolü olduğu sonucuna varılmıştır.

Erzi (2020) çalışmasında zararına sevinme ve yardım davranışının karanlık üçlü, benlik saygısı, empati ve bakış açısı alma açısından incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre yardım davranışı karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ve psikopati ile, zararına sevinme ise karanlık üçlü kişilik özelliklerinin üçü ile de anlamlı düzeyde ilişkidir. Psikopati ve makyavelizm ile zararına sevinme arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Türk vd. (2023) yaptıkları araştırmada karanlık üçlü kişilik özelliklerimin şiddet üzerindeki rolünü incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda karanlık üçlü kişilik özellikleri yükseldikçe şiddeti onaylamama ve kabul etmeme ile ilgili pozitif tutumların düştüğü görülmektedir.

Aslan ve Kartopu (2021) yaptıkları çalışmalarında bireylerin dindarlık eğilimi ile karanlık üçlü kişilik özelliği göstermeleri arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre öznel dindarlık algısı ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında negatif yönlü bir ilişki bulmuşlardır ayrıca erkeklerin kadınlara göre karanlık üçlü puanları daha yüksektir. Vural (2020) çalışmasında karanlık üçlü kişilik özellikleri ile çocukluk çağı ruhsal travmaları arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı rolünün ne olduğunu incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, çocukluk çağında yaşanan ruhsal travmalar karanlık üçlü kişilik özelliklerini arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, karanlık üçlü kişilik özellikleri ile savunma mekanizmaları arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

U. Dünya'da Yaşam Doyumu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Uluslararası anlamda pek çok disiplinden pek çok araştırmacı yaşam doyumu ile ilgili araştırma yapmıştır.

Fergusson vd. (2015) yaptıkları araştırmada yaşam doyumu ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Araştırma sonucuna göre ise majör depresyon ile yaşam doyumu ile anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ve üç ya da daha fazla ruhsal bozukluğu bildiren bireylerin hiçbir ruhsal bozukluk bildirmeyen bireylere göre yaşam doyumu daha düşüktür. Young (2006) çalışmasında uzun süredir ruhsal anlamda rahatsızlığı bulunan bireylerin sosyal destekleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, aileden değil de arkadaşlardan gelen desteğin bireyin yaşam doyumunu iyi bir şekilde yordadığını, personel ve arkadaştan gelen desteği yaşam doyumunu farklı anlamda yordama gücü ve önemi olduğunu göstermektedir. Koivumaa-Honkanen vd. (2001) 20 yıllık bir takip çalışması ile intihar ve yaşam doyumu ilişkisini incelemişlerdir. İncelemenin sonucunda yaşamdan doyum almamanın uzun vadede intihar riski ile bir ilişkisinin bulunduğunu ve bu duruma kısmen de olsa kötü sağlık davranışının aracılık ettiğini saptamışlardır.

Mellor vd. (2008) yaptıkları çalışmada aidiyet ihtiyacı, ilişki tatmini, yalnızlık ve yaşam tatmini arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ise, karşılanmamış olan ait olma gereksinimi ve yaşam doyumu ilişkisinde yalnızlık faktörü aracı bir konumdadır. Peterson vd. (2005) yaptıkları araştırmada bireylerin farklı mutluluk yönelimlerini ve bunların yaşam doyumu ile

ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda yaşam tatmini ve mutluluğun zevk, bağlılık ve anlam yoluyla oluştuğunu ve bu üçünün aynı zamanda düşük olduğu bireylerde özellikle yaşam doyumunun düşük olduğu göstermektedir. Steger ve Kashdan (2007) bir yıl boyunca yaşamdaki anlamın istikrarı, özgüllüğü ve yaşam tatminini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre yaşamda anlamın varlığı, yaşamda anlam arayışı ve yaşamda doyumda orta seviyede istikrar bulunmuştur.

Lewis vd. (2011) çalışmalarında ergenlerin yaşam doyumu ile okula katılım göstermeleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma bulgularına göre, yaşam doyumu ile bilişsel katılım arasında çift yönlü anlamlı bir ilişki, duygusal ve eylemsel katılım arasında anlamlı olmayan bir ilişki bulunmaktadır. Leversen vd. (2012) çalışmalarında ergenlerin boş zaman etkinliklerine katılımlarında özerklik, yeterlilik ve ilişki gibi ruhsal gereksinimlerinin doyumu ile algılanan yaşam tatmini arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma bulgularına göre ise, ilişki ve yeterliliğin aktivitelere katılım ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide tam bir aracılık rolüne sahip olduğunu, özerkliğin yaşam doyumuna olumlu etkisi olduğu ancak aracı role sahip olmadığı görülmektedir.

Della vd. (2011) yaptıkları çalışmada Birleşik Krallık'ta yaşam doyumunu cinsiyet açısından ele almışlarıdır. Elde edilen bulgular, ortalama yaşam doyumu düzeylerinin iki cinsiyette de benzer olsa da kadınlarda erkeklere kıyasla daha belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Ücretli çalışma saatleri her iki cinsiyet için de yaşam doyumunu arttırırken, ev içi çalışma saatlerinin yalnızca emekli erkekler ve kadınlarda anlamlı olduğunu göstermektedir. Çocuk ve yetişkin bakımı da kadınlarda yaşam doyumunu olumsuz etkilerken, erkeklerde anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Haar vd. (2014) çalışmalarında yedi farklı kültürde iş ve yaşam dengesinin; iş tatmini, yaşam doyumu ve ruh sağlığı üzerindeki sonuçlarını incelemişlerdir. Araştırmanın sonucu, iş ve yaşam dengesinin bireyci kültürlerde kolektif kültürlere göre iş ve yaşam doyumu ile daha olumlu ve kaygı ile daha olumsuz bir ilişkileri bulunduğu göstermektedir.

Ü. Türkiye'de Yaşam Doyumu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Ulusal anlamda yaşam doyumu ile ilgili son dönemde yapılan bazı çalışmalar şu şekildedir.

Demirgil (2023) çalışmasında işyerinde haset duygusu, yaşam doyumu ve bilgi paylaşımı arasındaki ilişki ve işyerinde haset duygusu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide bilgi paylaşımının etkisinin ne olduğunu incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, işyerinde bilgi paylaşımı ve yaşam doyumu ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişki, iş yerinde haset ve yaşam doyumu arasında da anlamlı bir ilişki olduğu sonucu çıkmıştır. Ayrıca işyerindeki haset duygusu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide bilgi paylaşımı etkili bir konumdadır. Taş (2023) araştırmasında çalışmanın merkezililiğinin gönüllülerin yaşam tatminine etkisini incelemiştir ve araştırma sonucuna göre, çalışmanın merkeziliğinin yaşam doyumu ile arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi bulunmuştur. Atilla ve Yıldırım (2023), testil çalışanlarında umudun yaşam doyumu ve olumlu gelecek beklentisine etkisini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, umudun alt boyutu olan eyleyici düşüncenin yaşam doyumu ve olumlu gelecek beklentisi üzerinden anlamlı düzeyde etkileri olduğu saptanmıştır.

Gündüz ve Bilge (2023) çalışmalarında beden algısı ile yaşam doyumu ilişkisinde atılganlığının araç rolü olup olmadığını ve ayrıca değişkenlerin sosyodemografik farklılıklara göre ne şekilde seyrettiğini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre beden algısı ile yaşam doyumu, yaşam doyumu ile atılganlık arasında anlamlı bir biçimde pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca atılganlık beden algısı ve yaşam doyumu ilişkisinde kısmı seviyede aracı bir konumdadır. Yine araştırma bulgularına göre, evli bireylerin yaşamdan aldıkları tatmin bekar bireylerden fazla, önlisans mezunu bireylerin yaşam tatmini seviyeleri lise ve lisans mezunu bireylerden daha fazladır. Küçükşen vd (2023), yetişkinlerde aile bütünlük duygusunun kişinin yaşam doyumuna etkisini incelemişlerdir. Araştırma bulgularına göre, aile bütünlük duygusu ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Güldü (2023), umutsuzluk duygusunun yaşam tatminine etkisinde benlik saygısının aracı rolüne bakmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, umutsuzluk, yaşam tatmini ve benli saygısı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğunu, yaşam tatmini ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin ise pozitif yönde ve anlamlı olduğunu göstermektedir. Bal ve Gülcan (2014) çalışmalarında genç yetişkin bireylerde iyimserliğin mutluluk ile yaşam tatminine olan etkisini ele almışlardır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular, iyimserliğin, mutluluk ve yaşam tatmini ile ilişkisinin pozitif ve anlamlı olduğunu göstermektedir.

Çakır ve Dilmaç (2023), öğretmenlerin duygusal farkındalık, psikolojik esneklik ve yaşam doyumları arasındaki yordayıcı ilişkilere bakmışlardır. Araştırmanın analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin psikolojik esneklik ve yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin psikolojik farkındalık ve yaşam doyumları arasında pozitif yönlü dolaylı bir ilişki saptanmıştır. Tortumlu ve Uzun (2023), belirsizliğe tahammülsüzlüğün akademisyenlerin yaşam tatmini üzerindeki etkisinde psikolojik sağlamlılık ve yaşamda anlam arayışının aracı rolünü incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre, belirsizliğe tahammülsüzlüğün akademisyenlerin yaşam tatmininde etkili oluşunda yaşamda anlam arayışının ve psikolojik sağlamlılığın kısmi aracılık rolü bulunduğu tespit edilmiştir. Kömürcü (2023), üniversite öğrencilerinin sanatsal aktivitelere katılma düzeylerinin psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunu yordama gücünü incelemiştir. Araştırma sonuçları, sanatsal aktivitelere katılma düzeyinin psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğunu vermektedir.

V. Dünya'da Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilgili son dönemde literatürde uluslararası anlamda derleme olsun araştırma olsun pek çok çalışma yapılmıştır.

Karantzas vd. (2023) yaptıkları çalışmada erken dönem uyum bozucu şemalar ile yetişkin bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre erken dönem uyum bozucu şemalar ile güvensiz bağlanma arasında önemli ölçüde pozitif yönlü, güvenli bağlanma ile erken dönem uyum bozucu şemalar negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Jalilian vd. (2023) bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişkide erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolünü incelemişlerdir. Analiz sonuçlarına göre, hem kararsız hem de kaçıngan bağlanma stillerinin, diğeri yönelimlilik ve kopukluk- reddedilmişlik olmak üzere iki şema alanı yoluyla yalnızlık ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Pilkington vd. (2023) yaptıkları derleme çalışma ve meta analizinde, erken dönem uyum bozucu şemaların duygu düzenleme güçlüğü ve aleksitimi arasındaki ilişkilere ilişkin kanıtları sentezlemişlerdir. Çalışmanın sonucunda neredeyse 18 şemanın tümünün duygu

düzenleme güçlüğü ve aleksitimiyle özellikle de karşılanmamış bağlanma ve özerklik gereksinimi ile ilgili olan şemalar ile ilişkisi olduğu görülmüştür.

Oettingen vd. (2023), genel erkek popülasyonuna kıyasla cinsel suç ile hüküm giymiş suçlularda erken dönem uyum bozucu şemaların yaygınlığındaki farklılıkları araştırmak adına Polonya'da bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırma sonuçları, suçlu olmayan erkeklerin daha yüksek puan aldıkları zedelenmiş sınırlar şema alanı dışında, cinsel suç ile hüküm giymiş suçlu erkeklerin erken dönem uyum bozucu şemalarının şiddetinin daha yüksek olduğunu ve cinsel suç ile hüküm giymiş erkeklerin, suç işlememiş erkeklere kıyasla daha kapsamlı ve yoğun şemalar sergilediklerini göstermektedir. Ayrıca Brudek vd. (2023)'de yetişkin bireylerde erken dönem uyum bozucu şemaların affetme ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aracı rolüne bakmak adına Polonya'da bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmanın analiz sonuçlarına göre, erken dönem uyum bozucu şemalar 10 üzerinden dört kişilik özelliği ile affetme arasında ilişkide aracı rolü yapmaktadır. Ayrıca nevrotiklik ile olumsuz duygulanım, kopma ve psikotizm gibi işlevsiz kişilik özellikleri arasında aracılık rolü olduğu saptanmıştır.

López-López vd. (2023), fibromiyalji rahatsızlığı olan bireylerde erken dönem uyum bozucu şemaların varlığını sağlıklı yetişkin kadınlar ile karşılaştırarak incelemişlerdir. Ayrıca erken dönem uyum bozucu şemaların gücü ile fibromiyalji kaynaklı ağrı şiddetine de bakmışlardır. Araştırmanın analiz sonuçlarına göre ise, fibromiyalji rahatsızlığı bulunan bireylerin klinik olarak anlamlı düzeyde erken dönem uyum bozucu şemalara sahip oldukları ayrıca erken dönem uyum bozucu şemalar fibromiyalji rahatsızlığı bulunan bireylerin yaşadıkları ağrı ile pozitif düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Mavroeides vd. (2023), majör depresif bozuklukta şema alanları, semptom yoğunluğu ve intihar riski arasındaki ilişkide hastalık temsilleri ve başa çıkmanın aracı rolünü incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, zedelenmiş özerklik ile intihar riski arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca majör depresif bozukluğunun etkisi ve yoğunluğuna ilişkin temsiller, zedelenmiş özerklik şemasının majör depresif bozuklukta gelecekte oluşabilecek intihar riskine aracılık ettiği sonucuna ulaşılmıştır. De Vlaming vd. (2023), çalışmalarında erken dönem uyum bozucu şemaların kanser ile ilişkili psikopatolojinin ruh sağlığı tedavisindeki belirleyici rolünü incelemişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, zedelenmiş özerklik ve kendini ortaya koyma şema alanı ile kopukluk ve

reddedilmişlik şema alanı kavramsal olarak birbiri ile yakın, ayrıca zedelenmiş özerklik şema alanın zihinsel sağlık tedavisinin yoğunluğunun en iyi belirleyicisi olduğu bulunmuştur.

Estévez vd. (2023), çalışmalarında erken dönem uyum bozucu şemalar ile COVİD-19 'un algılanan etkisi (ruhsal, bedensel, bakım, kaliteli yaşam, mesleki ve bakım arasındaki ilişkiyi çalışmayı amaçlamışlardır. Ayrıca bu ilişkide cinsiyetin ve kumar oynamanın düzenleyici rolünü incelemişlerdir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, erken dönem uyum bozucu şemalara sahip bireylerin daha yüksek COVİD-19 etkisine sahip olduklarını ve kumarbaz bireyler daha çok erken dönem uyum bozucu şemaya ve daha düşük COVİD-19 etkisine sahiptirler. Ayrıca erkeklerin başarısızlık, kusurluluk şemalarını ve mesleki ve bedensel sağlık üzerinde algılanan etkiyi ılımlı duruma, kadınların ise bağlanma şemaları ve küresel etki ılımlı duruma getirdiğini göstermektedir.

Cudo vd. (2023) çalışmalarında sorunlu facebook kullanımı ile erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkide algılanan stresin aracı rolünü araştırmayı amaçlamışlardır. Analiz sonuçlarına göre, sorunlu facebook kullanımının bağımlılık/ yetersizlik, yetersiz özdenetim, iç içe geçmişlik, onay arayıcılık, haklılık şemaları ile arasında pozitif yönlü, kusurluluk/ utanç ve sosyal izolosyon şemaları ile negatif yönlü bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca dış stresin kuşkuculuk/ kötüye kullanılma şemaları ile sorunlu facebook kullanımı, başarısızlık ve cezalandırıcılık şemaları ile sorunlu facebook kullanımı arasındaki ilişkide dolaylı bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Y. Türkiye'de Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Ulusal anlamda erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilgili son dönemde yapılan bazı çalışmalar şu şekildedir.

Akçer ve Bahayi (2023) yetişkinlerde erken dönem uyum bozucu şemalar ile narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide öz şefkatin aracı rolünü ve bu değişkenlerdeki cinsiyet faktörünü incelemişlerdir. Araştırma sonuçları, erken dönem uyum bozucu şema alanları ile öz şefkatin narsisizm için anlamlı bir belirleyici ve öz şefkatin yetişkinlerde erken dönem uyum bozucu şemaların narsisitik özellikler

üzerine aracılık etkisi bulunmuştur. Ayrıca yine araştırma sonucuna göre erken dönem uyum bozucu şema alanlarının ve öz şefkatin narsisistik kişilik özelliklerine etkisi ve öz şefkatin aracı rolü iki cinsiyet arasında farklılık göstermektedir.

Gökdağ ve Erdoğan Yıldırım (2023) mizaç ve karakter özellikleri ile şemaların ilişkisini ve depresif semptomların bu özellikleri açıklamadaki görevini araştırmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgular, zarardan kaçınma mizaç özelliği ile kendini yönetme ve işbirliği yapma karakter özelliklerinin erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilişkisi, kopukluk/ reddedilmişlik şema alanı kendini yönetme karakter özelliği ve zarardan kaçınma mizaç özelliği depresif semptomları anlamlı biçimde yordadığını göstermektedir. Yüksek standartlar ve kopukluk/ reddedilmişlik şema alanları Zarardan kaçınma miazç özelliğiyle depresif semptomlar arasındaki ilişkide aracı bir konumdadır. Yıldız (2018) çalışmasında üniversite uyum düzeyinin erken dönem uyum bozucu şemaların ve yalnızlık ile olan ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre ise, ünversiteye uyumun üçte birinden fazlası kopukluk/ reddedilmişlik, zedelenmiş özerklik ve kendini ortaya koyma ve yalnızlık ile yardanmaktadır. Yüksek standartlar, diğer yönelimlilik ve zedelenmiş sınırlar şema alanları ise üniversiteye uyumda anlamlı bir biçimde katkıda bulunmaktadır.

Erdoğdu ve Kışlak (2023) psikotravmatolojik açıdan öfkeyi yordayan şema alanlarını incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre, aşırı tetikte olma, kopukluk/ reddedilme şema alanlarının öfkeyi yordadığı, durumluk öfkenin ise diğeri yönelimlilik ve zedelenmiş sınırlar şema alanıyla ilişkili olduğu, kadınlarda kopukluk/ reddedilme, zedelenmiş sınırlar, aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ekşi ve Okan (2021), çalışmalarında genç bireylerde şiddete yatkınlık ve maneviyat ilişkisinde erken dönem uyum bozucu şemaların düzenleyici rolünü incelemişlerdir. Analiz sonuçlarına göre, şiddete yatkınlık ve maneviyat ilişkisinde iç içelik/ gelişmemiş kendilik, cezalandırıcılık ve bağımlılık/ yetersizlik şemalarının düzenleyici rolü ortaya konmuştur. Güler ve Tuncay (2021) çalışmalarında bireylerin duygularını ifade edebilme becerileri ile erken dönem uyum bozucu şemaların ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgular, bastırılmışlık, zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar şema alanları ile bireylerin duygularını ifade etmeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı; diğer

şema alanları ile bireylerin duyguların ifade etme düzeyleri arasında ise anlamlı biçimde negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Yiğit ve Erden (2015) erken dönem uyum bozucu şemaların çocuklukta yaşanan istismar durumu ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkideki aracı rolünün ne olduğunu araştırmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgular, çocuklukta yaşanan istismar durumunun genel psikolojik sağlık ile ilişkisi bulunduğuna ve bu ilişkiye de kopukluk/ reddedilmişlik, zedelenmiş özerklik ve kendini ortaya koyma şema alanları aracılık etmektedir. Ayrıca çocuklukta yaşanan her türlü istismar kopukluk/ reddedilmişlik, zedelenmiş özerklik ve kendini ortaya koyma şema alanlarında bulunan şemaların kişide oluşmasına zemin hazırlayabileceği bununda yetişkinlik yaşamında bireyin psikolojik sorunlar açısından risk oluşturabileceği görülmüştür.

Yiğit ve Çelik (2016), ilişki doyumunun kendilik algısı, erken dönem uyum bozucu şemalar ve ilişki tarzları açısından incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, ilişkiden alınan tatminin romantik ilişki içerisinde bulunan kişilerde kopukluk/ reddedilmişlik şema alanının, evli bireylerde ise ilişki süresi ve kopukluk/ reddedilmişlik şema alanının anlamlı bir biçimde negatif yönlü olarak yordamaktadır. Ayrıca hem evi hem de romantik ilişkisi bulunan bireylerde kopukluk/ reddedilmişlik şema alanını ile ilişki doyumu doğru orantılı ve romantik ilişkiler ile evlilik ilişkilerinde temelde etkili olduğuna ulaşılmıştır. Özabacı ve Körük (2018), araştırmalarında evlilikte uyum ile erken dönem uyum bozucu şemaların ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, evlilikte uyum ile erken dönem uyum bozucu şemalar arasında yüksek düzeyde, negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kapçı ve Hamamcı (2010) çalışmalarında erken dönem uyum bozucu şemaların aile işlevi ve psikolojik semptomlar arasındaki ilişkideki aracı rolünü incelemişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, aile üyelerinin duyguları bastırma, zedelenmiş sınırlar, yetersizlik şema alanlarını yordadığı ve sadece duygusal bastırılmışlık şema alanının algılanan aile işlevi ve ile psikolojik semptomlar arasında aracı bir konuma sahip olduğu bulunmuştur.

III. YÖNTEM VE TEKNİKLER

A. Yöntem

Araştırmanın konusu, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve yaşam doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilişkisinin incelenmesidir. Bu kapsamda araştırmada bulunan değişkenler arasında ilişkinin incelenmesi için ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ölçme araçları aracıyla katılımcılardan toplanan veriler toplanmıştır. Katılımcıların karanlık üçlü kişilik özelliklerini ölçmek için Kısaltılmış 'Karanlık Üçlü Ölçeği', yaşam doyumlarını ölçmek için 'Yaşam Doyumu Ölçeği' ve katılımcıların erken dönem uyum bozucu şemalarını ölçmek için 'Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'kullanmıştır. Ölçekler yardımıyla toplanan verilerin, SPSS programında girişleri yapılmış ve istatistiksel analizleri yapılmıştır.

IV. ALAN, VERİ KAYNAKLARI, YER- SÜRE VE DESTEK

A. Evren / Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde ikamet eden ve 18- 65 arasındaki yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Örneklem grubu seçilirken, amaçsal örnekleme yöntemlerinden biri olan 'Ulaşılabilir (Kolayda) Örnekleme' tekniği kullanmıştır. Örneklem olarak 245 kadın, 155 erkek katılımcı olmak üzere toplamda 400 kişiye ulaşılmıştır.

B. Yöntemsel Tasarım

Sosyodemografik bilgi formu kullanılmış ve ölçekler ile desteklenmiştir.

C. Kullanılacak Ölçekler

Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 kullanılacaktır. Ölçekleri kullanmak için ölçekleri uyarlayan yazarlardan gerekli izinler alınmıştır.

D. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak katılımcıların demografik bilgilerini almak adına araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan Sosyo-demografik Bilgi ve Veri Formu, ayrıca Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 kullanılarak uygulama gerçekleştirilmiştir.

E. Sosyo-demografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyal ve demografik bilgilerini almak için araştırmacının kendisi tarafından oluşturulan içerisinde cinsiyet, yaş, ekonomik durum, eğitim düzeyi ve medeni durum soruları bulunmaktadır. Sosyo-Demografik

Bilgi ve Veri Formu katılımcıları; cinsiyet, yaş, ekonomik durum, eğitim düzeyi ve medeni durum ile ilgili bilgilerini elde etmeyi amaçlayan bir formdur.

F. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği

Karanlık Üçlü kişilik ölçeği; Jonas ve Paulhus, (2014), tarafından bireylerde karanlık üçlü kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş olup, ölçeğin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Özsoy vd. (2017), tarafından yapılmıştır. Ölçek, 5'li likert tipi (1. Kesinlikle katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Karasızım, 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle katılıyorum) bir ölçektir.

Ölçek toplamda 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin ilk 9 maddesinin makyavelist kişilik özelliklerini, 10.maddeden 18.maddeye kadar narsisistik kişilik özelliklerini ve 19. maddeden 27.maddeye kadar ise, psikopatik kişilik özellerini ölçmesi amaçlayan üç boyutlu bir ölçektir. Ölçekte 11, 15, 17, 20 ve 25. maddeleri olmak üzere toplamda beş maddesi ters maddedir. Ölçeğin Crombach Alpha katsayısı alt ölçekler için narsisizm 0.79, makyavelizm için 0.70 ve psikopati için 0.79 olarak bulunmuştur (Özsoy vd. 2017).

G. Yaşam Doyumu Ölçeği

Yaşam Doyumu Ölçeği'nin orijinal formunun geçerlik güvenilirlik çalışması Diener ve diğerleri (1985) tarafından bireylerin yaşamdan aldıkları doyumu ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Dağlı ve Baysal (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçek, toplamda 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri Ölçek, 5'li likert tipi (1. Kesinlikle katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3.Kararsızım, 4. Katılıyorum ve 5. Kesinlikle katılıyorum) bir ölçektir. "İdeallerime yakın bir hayatım var." ve "Yaşamımdan memnunun." (Dağlı ve Baysal, 2016) ölçek maddelerinden bazılarıdır. Ölçekten alınan puanlar ile yaşam doyumu doğru orantılıdır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanan güvenilirlik çalışmaları sonucunda Cronbach Alfha iç tutarlılık kat sayısı 0,88 çıkmıştır. Testin test- tekrar test güvenirliği ise 0,97 olarak saptanmıştır. Ölçek tek boyutludur.

Ölçek, daha önce Köker (1991) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bu çalışmada testin test- tekrar test güvenirliği 0,85 olarak saptanmıştır. Ölçeğin orijinal

formu 7'li derecelendirme şeklindedir. Köker (1991) tarafından uyarlanan çalışmada da ölçek maddeleri orijinal formunda olduğu şekilde 7'li derecelendirme şeklindedir. Dağlı ve Baysal (2016) çalışmasında katılımcıların seçeneklerin birbirine çok yakın olduğunu belirtmeleri sebebiyle, 7'li derecelendirmenin Türk kültürüne uygun olmadığı görülmüş ve derecelendirme 5'e düşürülmüştür.

H. Young Şema Ölçeği Kısa Form-3

Young Şema Ölçeği Kısa Form-3, bireylerin erken dönem uyum bozucu şemalarını ölçmek için 1991 yılında Jeffrey E. Young tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları ise Soygüt vd. (2009), tarafından yapılmıştır.

Ölçek toplamda 90 maddeden oluşmaktadır. Ölçek soruları 5 şema alanı ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Ölçek, 6'li likert tipi (1. Benim için tamamen yanlış, 2. Benim için büyük ölçüde yanlış, 3. Bana uyan tarafı uymayan tarafından fazla, 4. Benim için orta derecede doğru, 5. Benim için çoğunlukla doğru, 6. Beni mükemmel şekilde tanımlıyor) bir ölçektir. Ölçeğin Crombach Alpha katsayısı alt ölçekler için 0.63-0.80, şema alanları için ise Crombach Alpha katsayısı 0.53 ile 0.81 arasında değişmektedir (Soygüt vd. 2009).

İ. Verilerin Toplanması

İstanbul Aydın Üniversitesi etik kurulundan tez için kullanılacak olan ölçeklerin uygulanması ile ilgili izin yazısı geldikten sonra, verilerin elde edilmesi adına "Google Forms" kullanılmıştır. İstanbul ilinde ikamet eden 18-65 yaş arasındaki örneklem grubuna iletilmek üzere "Google Forms" üzerinden bilgilendirilmiş onam formu, Demografik Bilgi Formu, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği, Young Şema Ölçeği Kısa Form3 bulunduğu bir form oluşturulmuştur. Form ilk olarak Bilgilendirilmiş Onam Formu sonrasında Demografik Bilgi Formu ve sırasıyla Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Young Şema Ölçeği Kısa Form3 olacak şekilde toplam 5 sayfadan oluşmaktadır. Google Forms ile oluşturulan formun linki sosyal medya ve iletişim araçları kullanılarak İstanbul ilinde ikamet eden 18-65 yaş arası yetişkin bireylere ulaşılmıştır. Ekim 2023 ile Aralık 2023 tarihleri arasında veriler toplanmıştır. Bilgilendirilmiş onam formu ile katılımcılara

araştırmanın neyi amaçladığı ve konusu ile ilgili bilgilendirme sağlanmıştır. Ayrıca da araştırma öncesinde araştırmaya katılmanın tamamı ile gönüllük esasına dayalı olduğu iletilerek araştırmaya katılan bireylerin onayı alınmıştır. Veri toplanırken her katılımcının doldurma süresi yaklaşık 15-20 dakika arasında sürmüştür.

J. Verilerin Analizi

Ölçme araçları aracılığıyla toplanan verilerin, istatistiksel analizleri yapılacaktır. Verilerin istatistiksel analizi için korelasyon analizi yapılmıştır. Bu analiz SPSS 27 istatistik programı ile yapılmıştır. Yetişkin bireylerde karanlık üçlü kişilik özellikleri ve yaşam doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilişkisi incelenmiştir. Kullanılan ölçeklerdeki soru maddelerinin ve kullanılan değişkenlerin frekans analizi yapılmıştır. Araştırma için kullanılan ölçeklerin iç tutarlılık kat sayıları hesaplanmıştır. Ölçeklerde bulunan soru maddelerinin iç tutarlılıklarını ölçmek amacıyla da Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Karanlık Üçlü Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'de bulunan soru maddelerinin homojen yapısı açıklanmış ve güvenilirlik analizi için ölçüm yapılmıştır. Araştırmada kullanılan değişkenler arasında anlamlı bir ilişi bulunup bulunmadığına bakmak için de T- Testi ve Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

V. BULGULAR

A. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences for Windows) 27.0 programı kullanıldı. Öncelikle, ölçeklerin güvenilirlik düzeyi Cronbach Alfa katsayılarıyla değerlendirildi ve bu katsayıların 0.60'ın üzerinde olduğu tespit edildi (George ve Mallery, 2003). Ardından, ölçeklerin normal dağılım özellikleri detaylı bir şekilde incelemek için çeşitli analizler yapıldı. Bu değerlendirme sürecinde, ölçeklerin basıklık ve çarpıklık katsayılarının HahsVaughn ve Lomax (2020) tarafından önerilen -2 ile +2 aralığındaki referans değerlerini karşıladığı belirlendi.

Ölçekler arasındaki ilişki düzeyi ve yönü, Pearson Korelasyon yöntemi kullanılarak incelendi. Ayrıca, ölçeklerin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla Bağımsız Gruplar t-testi ve ANOVA testleri uygulandı. Yordayıcılık analizi için Basit ve Çoklu Doğrusal Regresyon analizi tercih edildi. Tüm bu istatistiksel analizler, %95 güven aralığında gerçekleştirilmiş olup, p değeri 0.05 anlam düzeyi esas alınmıştır.

Çizelge 1: Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeğine Ait Betimsel İstatistiklerin ve Basıklık, Çarpıklık, Cronbach Alpha Katsayılarının Değerlendirilmesi

	n	*Min*	*Maks*	$\bar{X}$	*SS*	*Bask.*	*Çarpk.*	*(α)*
Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar								
Duygusal Yoksunluk	400	5	29	10.15	5.38	0.75	1.16	0.81
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	400	7	41	16.40	7.55	-0.02	0.80	0.84
Kusurluluk	400	6	31	10.19	5.47	1.79	1.54	0.85
Duyguları Bastırma	400	5	28	11.62	5.51	-0.26	0.72	0.78
İç İçe Geçme/Bağımlılık	400	9	50	16.61	8.21	1.31	1.28	0.87
Terk Edilme	400	5	29	9.13	4.96	1.60	1.43	0.84
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	400	5	29	11.19	5.58	-0.12	0.80	0.78
Başarısızlık	400	6	34	11.52	6.04	1.41	1.37	0.87
Karamsarlık	400	5	30	11.54	5.92	0.16	0.88	0.84
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özd enetim	400	7	42	20.87	8.07	-0.49	0.16	0.81
Kendini Feda	400	5	30	14.19	6.09	-0.50	0.41	0.80
Cezalandırılma	400	6	36	18.00	7.40	-0.81	0.15	0.83
Yüksek Standartlar	400	3	18	8.32	4.04	-0.47	0.52	0.75
Onay Arayıcılık	400	6	36	17.17	7.08	-0.65	0.26	0.81
Yaşam Doyumu Ölçeği	400	5	25	14.27	4.54	-0.33	-0.03	0.89
Karanlık Üçlü Ölçeği								
Makyavelizm	400	9	45	25.88	7.50	-0.34	0.01	0.82
Psikopati	400	9	41	25.91	6.12	0.41	-0.59	0.71
Narsisizm	400	9	38	19.43	5.70	0.36	0.59	0.69

Çizelge 2: Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kadın	245	61.3
	Erkek	155	38.8
Yaş	18-30	205	51.3
	31-50	174	43.5
	51-65	21	5.3
Medeni Durum	Bekar	172	43.0
	Evli	183	45.8
	İlişkisi var	45	11.3
Eğitim Durumu	Lise mezunu	79	19.8
	Lisans/ Ön Lisans	246	61.5
	Yüksek Lisans/ Doktora	75	18.8
Ekonomik Durum	Düşük	53	13.3
	Orta	323	80.8
	Yüksek	24	6.0
Hayatının Çoğunun Geçtiği Yer	Köy/ Kasaba	11	2.8
	İlçe	39	9.8
	Şehir	98	24.5
	Büyükşehir	252	63.0
Psikiyatrik Rahatsızlık Durumu	Var	36	9.0
	Yok	364	91.0
Fiziksel Rahatsızlık Durumu	Var	40	10.0
	Yok	360	90.0
Psikiyatrik İlaç Kullanma Durumu	Evet	31	7.8
	Hayır	369	92.3
	Toplam	400	100.0

Verilen bulgulara ait sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların çoğu (61,3) kadındır. Çoğu (51,3) 18-30 yaş aralığındadır. Çoğunluğu (45,8) evlidir. Çoğu (61,5) lisans/ön lisans mezunudur. Büyük çoğunluğunun (80,8) ekonomik durumu orta düzeydedir. Çoğunun (63,0) hayatının büyük kısmı büyükşehirde geçmiştir. Büyük

çoğunluğunun (91,0) psikiyatrik rahatsızlığı yoktur. Çoğunun (90,0) fiziksel rahatsızlığı yoktur. Çoğu (92,3) psikiyatrik ilaç kullanmamaktadır.

B. Korelasyon Analizi Bulguları

Çizelge 3: Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Arasındaki İlişki

	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*
1-Duygusal Yoksunluk	1																	
2-Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	.74**	1																
3-Kusurluluk	.67**	.70**	1															
4-Duyguları Bastırma	.56**	.69**	.55**	1														
5-İç İçe Geçme/Bağımlılık	.60**	.67**	.76**	.51**	1													
6-Terk Edilme	.63**	.68**	.77**	.51**	.78**	1												
7-Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	.59**	.74**	.65**	.57**	.66**	.68**	1											
8-Başarısızlık	.56**	.59**	.77**	.47**	.76**	.71**	.60**	1										
9-Karamsarlık	.57**	.70**	.62**	.55**	.68**	.68**	.75**	.59**	1									
10-Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	.47**	.65**	.39**	.55**	.39**	.41**	.62**	.32**	.51**	1								
11-Kendini Feda	.52**	.59**	.39**	.48**	.52**	.50**	.55**	.45**	.56**	.57**	1							
12-Cezalandırılma	.46**	.64**	.42**	.55**	.44**	.45**	.64**	.41**	.62**	.68**	.66**	1						
13-Yüksek Standartlar	.43**	.54**	.43**	.51**	.39**	.39**	.52**	.28**	.50**	.65**	.52**	.59**	1					
14-Onay Arayıcılık	.47**	.63**	.47**	.49**	.52**	.59**	.67**	.49**	.62**	.71**	.68**	.70**	.62**	1				
15-Yaşam Doyumu Ölçeği	-.14**	-.13**	-.12**	-.10**	-.09	-.09	-.08	-.08	-.11**	-.02	-.02	.05	.03	-.03	1			
16-Makyavelizm	.15**	.27**	.14**	.25**	.09	.13**	.28**	.05	.22**	.40**	.17**	.31**	.36**	.32**	.02	1		
17-Psikopati	.08	.15**	.01	.13**	.09	.07	.16**	.02	.13**	.31**	.29**	.26**	.29**	.25**	.20**	.49**	1	
18-Narsisizm	.23**	.30**	.25**	.27**	.20**	.25**	.31**	.16**	.25**	.35**	.21**	.25**	.31**	.25**	.04	.52**	.45**	1

**p<0.01, *p<0.05 Uygulanan testin ismi: Pearson Korelasyon Testi

Verilen bulgulara ait sonuçlar incelendiğinde, Duygusal Yoksunluk ile Yaşam Doyumu Ölçeği (r=-.14, p<0.01), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Yaşam Doyumu Ölçeği (r=-.13, p<0.01), Kusurluluk ile Yaşam Doyumu Ölçeği (r=-.12, p<0.05), Duyguları Bastırma ile Yaşam Doyumu Ölçeği (r=-.10, p<0.05), Karamsarlık ile Yaşam Doyumu Ölçeği (r=-.11, p<0.05) değişkenleri arasında düşük düzey negatif korelasyonlar saptanmıştır.

Duygusal Yoksunluk ile Makyavelizm (r=.15, p<0.01), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Makyavelizm (r=.27, p<0.01), Kusurluluk ile Makyavelizm (r=.14, p<0.01), Duyguları Bastırma ile Makyavelizm (r=.25, p<0.01), Terk Edilme ile Makyavelizm (r=.13, p<0.05), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Makyavelizm (r=.28, p<0.01), Karamsarlık ile Makyavelizm (r=.22, p<0.01), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Makyavelizm (r=.40, p<0.01), Kendini Feda ile Makyavelizm (r=.17, p<0.01), Cezalandırılma ile Makyavelizm (r=.31, p<0.01), Yüksek Standartlar ile Makyavelizm (r=.36, p<0.01), Onay Arayıcılık ile Makyavelizm (r=.32, p<0.01) değişkenleri arasında düşük ve orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Psikopati (r=.15, p<0.01), Duyguları Bastırma ile Psikopati (r=.13, p<0.01), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Psikopati (r=.16, p<0.01), Karamsarlık ile Psikopati (r=.13, p<0.01), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Psikopati (r=.31, p<0.01), Kendini Feda ile Psikopati (r=.29, p<0.01), Cezalandırılma ile Psikopati (r=.26, p<0.01), Yüksek Standartlar ile Psikopati (r=.29, p<0.01), Onay Arayıcılık ile Psikopati (r=.25, p<0.01), Yaşam Doyumu Ölçeği ile Psikopati (r=.20, p<0.01) değişkenleri arasında düşük ve orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Duygusal Yoksunluk ile Narsisizm (r=.23, p<0.01), Sosyal İzolasyon/Güvensizlik ile Narsisizm (r=.30, p<0.01), Kusurluluk ile Narsisizm (r=.25, p<0.01), Duyguları Bastırma ile Narsisizm (r=.27, p<0.01), İç İçe Geçme/Bağımlılık ile Narsisizm (r=.20, p<0.01), Terk Edilme ile Narsisizm (r=.25, p<0.01), Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ile Narsisizm (r=.31, p<0.01), Başarısızlık ile Narsisizm (r=.16, p<0.01), Karamsarlık ile Narsisizm (r=.25, p<0.01), Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim ile Narsisizm (r=.35, p<0.01), Kendini Feda ile Narsisizm (r=.21, p<0.01), Cezalandırılma ile Narsisizm (r=.25, p<0.01), Yüksek Standartlar ile Narsisizm (r=.31,

p<0.01), Onay Arayıcılık ile Narsisizm (r=.25, p<0.01) değişkenleri arasında düşük ve orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

C. RegresyonAnalizi Bulguları

Çizelge 4: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Makyavelizmi Yordamasına İlişkin Bulgular

Değişkenler	*B*	*SH*	*β*	*t*	*p*	*Alt Sınır*	*Üst Sınır*
Sabit	17.94	1.05		17.04	<.001***	15.87	20.01
Duygusal Yoksunluk	-0.14	0.10	-0.10	-1.35	0.179	-0.33	0.06
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	0.07	0.10	0.08	0.78	0.435	-0.11	0.26
Kusurluluk	-0.04	0.11	-0.03	-0.35	0.723	-0.26	0.18
Duyguları Bastırma	0.06	0.09	0.04	0.63	0.528	-0.12	0.23
Terk Edilme	-0.17	0.13	-0.11	-1.29	0.197	-0.42	0.09
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	0.10	0.11	0.08	0.92	0.357	-0.12	0.33
Karamsarlık	-0.01	0.10	-0.01	-0.07	0.947	-0.20	0.19
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	0.22	0.07	0.23	2.93	0.004**	0.07	0.36
Cezalandırılma	0.01	0.08	0.01	0.08	0.933	-0.14	0.16
Yüksek Standartlar	0.32	0.12	0.17	2.63	0.009**	0.08	0.56
Onay Arayıcılık	0.06	0.09	0.05	0.64	0.522	-0.11	0.22
R=.44	*R^2=.17*	*$F_{(11.388)}$=8.52*	*p<.001****				

***p<.001, **p<.01, *p<.05; Not, GA: Güven Aralığı

Regresyon analizine ait sonuçlar incelendiğinde, regresyon modelinde duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, kusurluluk, duyguları bastırma, terk edilme, tehditler karşısında dayanıksızlık, karamsarlık, cezalandırılma, onay arayıcılık değişkenlerinin makyavelizm üzerinde anlamlı bir yordayıcılığı olmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim ve yüksek standartlar değişkenleri makyavelizmi yordamaktadır. R2 değeri .17 olup, yordayıcıların sonuç değişkenindeki varyansın %17'sini açıkladığını görülmektedir (F(11,388)=8.52, p<.001). Bulguların sonucu olarak, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetimin makyavelizmi pozitif yönde yordadığını (β=.23 p<.01), yüksek standartların makyavelizmi pozitif yönde yordadığını (β=.17 p<.01) göstermektedir.

Çizelge 5: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Psikopatiyi Yordamasına İlişkin Bulgular

Değişkenler	*B*	*SH*	*β*	*t*	*p*	*Alt Sınır*	*Üst Sınır*
Sabit	20.36	0.87		23.27	<.001***	18.64	22.07
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	-0.10	0.07	-0.13	-1.50	0.135	-0.24	0.03
Duyguları Bastırma	-0.07	0.07	-0.06	-0.97	0.334	-0.22	0.07
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	-0.02	0.09	-0.02	-0.26	0.793	-0.20	0.16
Karamsarlık	-0.06	0.08	-0.06	-0.74	0.459	-0.22	0.10
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	0.17	0.06	0.22	2.79	0.006**	0.05	0.29
Kendini Feda	0.21	0.07	0.21	2.98	0.003**	0.07	0.34
Cezalandırılma	0.06	0.06	0.07	0.86	0.393	-0.07	0.18
Yüksek Standartlar	0.26	0.10	0.17	2.54	0.012*	0.06	0.45
Onay Arayıcılık	-0.03	0.07	-0.03	-0.41	0.684	-0.17	0.11
R=.38	*R^2=.13*	*$F_{(9.390)}$=7.48*	*p<.001****				

***p<.001, **p<.01, *p<.05; Not, GA: Güven Aralığı

Regresyon analizine ait sonuçlar incelendiğinde, regresyon modelinde sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, tehditler karşısında dayanıksızlık, karamsarlık, cezalandırılma, onay arayıcılık değişkenlerinin psikopati üzerinde anlamlı bir yordayıcılığı olmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim, kendini feda, yüksek standartlar değişkenleri psikopatiyi yordamaktadır. R2 değeri .13 olup, yordayıcıların sonuç değişkenindeki varyansın %13'ünü açıkladığını görülmektedir (F(9,390)=7.48, p<.001). Bulguların sonucu olarak, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetimin psikopatiyi pozitif yönde yordadığını (β=.22 p<.01), kendini fedanın psikopatiyi pozitif yönde yordadığını (β=.21 p<.01), yüksek standartların psikopatiyi pozitif yönde yordadığını (β=.17 p<.05) göstermektedir.

Çizelge 6: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Narsisizmi Yordamasına İlişkin Bulgular

Değişkenler	*B*	*SH*	*β*	*t*	*p*	*Alt Sınır*	*Üst Sınır*
Sabit	14.09	0.85		16.66	<.001***	12.42	15.75
Duygusal Yoksunluk	-0.03	0.08	-0.02	-0.31	0.754	-0.18	0.13
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	0.00	0.07	0.00	0.04	0.972	-0.14	0.15
Kusurluluk	0.10	0.10	0.09	0.93	0.352	-0.11	0.30
Duyguları Bastırma	0.05	0.07	0.05	0.69	0.489	-0.09	0.19
İç İçe Geçme/Bağımlılık	-0.04	0.06	-0.06	-0.68	0.497	-0.17	0.08
Terk Edilme	0.14	0.11	0.13	1.37	0.172	-0.06	0.35
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	0.14	0.09	0.13	1.55	0.122	-0.04	0.31
Başarısızlık	-0.08	0.08	-0.09	-1.01	0.311	-0.24	0.08
Karamsarlık	0.00	0.08	0.00	-0.05	0.957	-0.16	0.15
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	0.17	0.06	0.24	2.92	0.004**	0.06	0.28
Kendini Feda	0.01	0.07	0.01	0.08	0.938	-0.13	0.14
R=.40	*R^2=.13*	*$F_{(14.385)}$=5.25*	*p<.001***				

***p<.001, **p<.01, *p<.05; Not, GA: Güven Aralığı

Regresyon analizine ait sonuçlar incelendiğinde, regresyon modelinde duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, kusurluluk, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, tehditler karşısında dayanıksızlık, başarısızlık, karamsarlık, kendini feda değişkenlerinin narsisizm üzerinde anlamlı bir yordayıcılığı olmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim değişkeni narsisizmi yordamaktadır. R2 değeri .13 olup, yordayıcıların sonuç değişkenindeki varyansın %13'ünü açıkladığını görülmektedir (F(14,385)=5.25, p<.001). Bulguların sonucu olarak, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetimin narsisizmi pozitif yönde yordadığını (β=.24 p<.01) göstermektedir.

Çizelge 7: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Yaşam Doyumunu Yordamasına İlişkin Bulgular

Değişkenler	*B*	*SH*	*β*	*t*	*p*	*Alt Sınır*	*Üst Sınır*
Sabit	15.46	0.48		32.12	<.001***	14.52	16.41
Duygusal Yoksunluk	-0.12	0.04	-0.14	-2.81	0.005**	-0.20	-0.04
R=.14	*R^2=.02*	*$F_{(1.398)}$=7.88*	*p<.01***				

***p<.001, **p<.01, *p<.05; Not, GA: Güven Aralığı

Regresyon analizine ait sonuçlar incelendiğinde, regresyon modelinde duygusal yoksunluk değişkeni yaşam doyumunu yordamaktadır. R2 değeri .02 olup,

yordayıcıların sonuç değişkenindeki varyansın %02'sini açıkladığını görülmektedir ($F(1,398)=7.88$, $p<.01$). Bulguların sonucu olarak, duygusal yoksunluğun yaşam doyumunu negatif yönde yordadığını ($\beta=-.14$ $p<.01$) göstermektedir.

D. KarşılaştırmaAnalizi Bulguları

Çizelge 8: Cinsiyete Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Kadın(n=245)		Erkek(n=155)				
Bağımlı Değişkenler	$\bar{X}$	*SS*	$\bar{X}$	*SS*	*t*	*Sd.*	*p*
Duygusal Yoksunluk	9.76	5.48	10.76	5.18	-1.81	398	0.071
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	16.13	7.76	16.82	7.21	-0.89	398	0.372
Kusurluluk	10.12	5.49	10.29	5.45	-0.31	398	0.760
Duyguları Bastırma	11.25	5.37	12.21	5.69	-1.69	398	0.092
İç İçe Geçme/Bağımlılık	17.04	8.67	15.92	7.40	1.38	364.301	0.168
Terk Edilme	9.48	5.21	8.59	4.50	1.75	398	0.080
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	11.06	5.62	11.41	5.54	-0.61	398	0.543
Başarısızlık	12.07	6.39	10.66	5.35	2.38	368.396	0.018*
Karamsarlık	11.86	6.06	11.03	5.68	1.37	398	0.172
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	20.55	8.19	21.37	7.89	-0.99	398	0.323
Kendini Feda	14.40	6.21	13.86	5.89	0.86	398	0.390
Cezalandırılma	17.61	7.26	18.61	7.60	-1.32	398	0.186
Yüksek Standartlar	8.16	4.01	8.57	4.08	-0.98	398	0.329
Onay Arayıcılık	17.66	7.24	16.40	6.78	1.74	398	0.083
Yaşam Doyumu Ölçeği	14.45	4.38	13.97	4.80	1.03	398	0.305
Makyavelizm	24.56	6.65	27.96	8.28	-4.32	276.301	<.001***
Psikopati	25.84	5.70	26.03	6.74	-0.30	287.550	0.765
Narsisizm	18.84	5.05	20.35	6.50	-2.47	269.193	0.014*

***p<.001, **p<.01, *p<.05 Kullanılan Test: Bağımsız Örneklemler T-Testi

Verilen bulgulara ait sonuçlar incelendiğinde, Duygusal Yoksunluk, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Kusurluluk, Duyguları Bastırma, İç İçe Geçme/Bağımlılık, Terk Edilme, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık, Karamsarlık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Kendini Feda, Cezalandırılma, Yüksek Standartlar, Onay Arayıcılık, Yaşam Doyumu Ölçeği, Psikopati alt boyutundan aldıkları puanlar cinsiyete göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Başarısızlık alt ölçeğinden ($t(368.396)=2.38$, $p<.05$) aldıkları puanlar cinsiyete göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir.

Ölçeklerden alınan ortalama puanlar değerlendirildiğinde kadınların puanları erkeklere göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Makyavelizm (t(276.301)=-4.32, p<.05), Narsisizm (t(269.193)=-2.47, p<.05) aldıkları puanlar cinsiyete göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Ölçeklerden alınan ortalama puanlar değerlendirildiğinde erkeklerin puanları kadınlara göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Çizelge 9: Yaşa Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Yaş								
	18-30[1](n=205)		31-50[2](n=174)		51-65[3](n=21)				
Bağımlı Değişkenler	$\bar{X}$	*SS*	$\bar{X}$	*SS*	$\bar{X}$	*SS*	F(2,397)	p	Post-Hoc
Duygusal Yoksunluk	10.02	5.33	10.21	5.44	10.95	5.56	0.30	0.739	-
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	16.66	7.90	15.98	7.18	17.24	7.17	0.51	0.599	-
Kusurluluk	10.54	5.69	9.71	5.21	10.67	5.35	1.18	0.308	-
Duyguları Bastırma	11.81	5.68	11.52	5.35	10.57	5.31	0.53	0.587	-
İç İçe Geçme/Bağımlılık	16.94	7.92	16.22	8.57	16.57	8.16	0.36	0.699	-
Terk Edilme	9.71	5.39	8.46	4.34	9.05	4.89	3.04	0.049	1>2
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	11.52	5.86	10.71	5.19	12.00	5.92	1.21	0.299	-
Başarısızlık	12.07	6.21	10.79	5.63	12.29	7.19	2.31	0.101	-
Karamsarlık	12.10	6.12	10.88	5.71	11.43	5.29	2.02	0.134	-
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	21.55	8.12	20.29	8.11	18.90	6.89	1.80	0.166	-
Kendini Feda	14.02	6.23	14.33	6.05	14.62	5.07	0.18	0.835	-
Cezalandırılma	18.13	7.36	17.87	7.55	17.76	6.84	0.07	0.932	-
Yüksek Standartlar	8.56	4.12	8.28	3.98	6.33	3.12	2.93	0.054	-
Onay Arayıcılık	17.73	7.23	16.55	6.82	16.95	7.64	1.32	0.268	-
Yaşam Doyumu Ölçeği	13.92	4.62	14.82	4.40	13.10	4.58	2.62	0.074	-
Makyavelizm	25.90	7.08	25.93	7.83	25.19	8.94	0.09	0.911	-
Psikopati	26.31	5.62	25.56	6.55	25.00	7.06	0.95	0.386	-
Narsisizm	19.72	5.68	19.19	5.71	18.52	5.85	0.68	0.508	-

***p<.001, **p<.01, *p<.05 Kullanılan Test: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Verilen bulgulara ait sonuçlar incelendiğinde, Duygusal Yoksunluk, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Kusurluluk, Duyguları Bastırma, İç İçe Geçme/Bağımlılık, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık, Başarısızlık, Karamsarlık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Kendini Feda, Cezalandırılma, Yüksek Standartlar, Onay Arayıcılık, Yaşam Doyumu Ölçeği, Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm alt boyutundan aldıkları

puanlar yaşa göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmemiştir (p>.05).

Terk Edilme alt ölçeğinden (F(2.397)=3.04, p<.05) aldıkları puanlar yaşa göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Games-Howell bulgularına sonuçları ele alındığında, 18-30 yaş aralığında az olanların aldığı puanları 31-50 yaş aralığında olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Çizelge 10: Medeni Duruma Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Medeni Durum								
	Bekar[1](n=172)		Evli[2](n=183)		İlişkisi var[3](n=45)				
Bağımlı Değişkenler	$\bar{X}$	*SS*	$\bar{X}$	*SS*	$\bar{X}$	*SS*	F(2,397)	p	Post-Hoc
Duygusal Yoksunluk	10.85	5.55	9.74	5.32	9.13	4.69	2.84	0.060	-
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	17.60	8.25	15.15	6.78	16.84	7.04	4.88	0.008**	1>2
Kusurluluk	10.59	5.67	9.57	5.07	11.13	6.07	2.30	0.102	-
Duyguları Bastırma	12.17	5.41	11.09	5.54	11.67	5.72	1.71	0.181	-
İç İçe Geçme/Bağımlılık	17.85	8.39	15.46	8.17	16.53	7.05	3.83	0.022*	1>2
Terk Edilme	9.70	5.18	8.44	4.52	9.80	5.51	3.36	0.036*	1>2
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	11.61	5.97	10.62	5.14	11.91	5.66	1.81	0.164	-
Başarısızlık	11.92	5.96	10.81	5.78	12.87	7.11	2.78	0.063	-
Karamsarlık	12.00	6.28	11.15	5.68	11.31	5.43	0.94	0.390	-
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	21.58	8.22	19.84	7.95	22.31	7.67	2.89	0.057	-
Kendini Feda	14.47	6.35	14.04	5.94	13.71	5.72	0.38	0.685	-
Cezalandırılma	18.05	7.47	17.95	7.56	18.00	6.59	0.01	0.993	-
Yüksek Standartlar	8.47	4.26	8.11	3.97	8.60	3.41	0.48	0.621	-
Onay Arayıcılık	17.46	6.87	16.58	6.96	18.49	8.22	1.56	0.211	-
Yaşam Doyumu Ölçeği	13.15	4.46	15.42	4.60	13.87	3.48	11.81	<.001***	2>1
Makyavelizm	25.72	6.74	25.68	8.26	27.27	7.01	0.87	0.418	-
Psikopati	26.35	6.33	25.43	6.28	26.20	4.29	1.05	0.350	-
Narsisizm	19.60	5.67	18.86	5.73	21.07	5.42	2.88	0.057	-

Verilen bulgulara ait sonuçlar incelendiğinde, Duygusal Yoksunluk, Kusurluluk, Duyguları Bastırma, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık, Başarısızlık,

Karamsarlık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Kendini Feda, Cezalandırılma, Yüksek Standartlar, Onay Arayıcılık, Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm alt boyutundan aldıkları puanlar medeni duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Sosyal İzolasyon/Güvensizlik alt ölçeğinden ($F(2.397)=4.88$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Games-Howell bulgularına sonuçları ele alındığında, bekar olanların aldığı puanları evli olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

İç İçe Geçme/Bağımlılık alt ölçeğinden ($F(2.397)=3.83$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, bekar olanların aldığı puanları evli olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Terk Edilme alt ölçeğinden ($F(2.397)=3.36$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, bekar olanların aldığı puanları evli olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Yaşam Doyumu Ölçeği alt ölçeğinden ($F(2.397)=11.81$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, evli olanların aldığı puanları bekar olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Çizelge 11: Eğitim Durumuna Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Eğitim Durumu								
	Lise mezunu[1](n=79)		Lisans/ Ön Lisans[2] (n=246)		Yüksek Lisans/ Doktora[3](n=75)				
Bağımlı Değişkenler	$\bar{X}$	*SS*	$\bar{X}$	*SS*	$\bar{X}$	*SS*	F(2,397)	p	Post-Hoc
Duygusal Yoksunluk	11.82	6.00	10.10	5.34	8.56	4.28	7.33	0.001**	1,2>3
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	16.86	7.81	16.71	7.69	14.87	6.66	1.91	0.149	-
Kusurluluk	11.09	5.76	10.14	5.55	9.37	4.77	1.92	0.148	-
Duyguları Bastırma	11.95	5.86	11.89	5.48	10.39	5.14	2.34	0.098	-
İç İçe Geçme/Bağımlılık	17.44	8.29	16.91	8.48	14.76	6.95	2.49	0.084	-
Terk Edilme	9.29	4.96	9.20	5.04	8.73	4.71	0.31	0.735	-
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	11.84	5.85	11.22	5.55	10.43	5.40	1.23	0.292	-
Başarısızlık	12.14	6.24	11.48	6.13	11.01	5.54	0.68	0.506	-
Karamsarlık	12.14	6.14	11.67	6.13	10.44	4.82	1.77	0.172	-
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	21.76	8.19	20.96	8.14	19.61	7.68	1.41	0.246	-
Kendini Feda	15.57	6.50	14.03	5.92	13.24	6.01	3.06	0.048*	1>3
Cezalandırılma	19.46	7.94	17.73	7.11	17.33	7.64	2.00	0.136	-
Yüksek Standartlar	8.62	4.45	8.18	3.98	8.45	3.78	0.40	0.670	-
Onay Arayıcılık	17.30	7.14	17.26	6.93	16.75	7.59	0.17	0.846	-
Yaşam Doyumu Ölçeği	14.22	5.00	13.78	4.50	15.91	3.82	6.44	0.002**	3>2
Makyavelizm	25.54	8.52	25.87	7.41	26.23	6.70	0.16	0.853	-
Psikopati	24.94	7.64	25.86	5.96	27.11	4.49	2.46	0.087	-
Narsisizm	20.05	6.46	19.07	5.69	19.95	4.77	1.28	0.278	-

Verilen bulgulara ait sonuçlar incelendiğinde, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Kusurluluk, Duyguları Bastırma, İç İçe Geçme/Bağımlılık, Terk Edilme, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık, Başarısızlık, Karamsarlık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Cezalandırılma, Yüksek Standartlar, Onay Arayıcılık, Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm alt boyutundan aldıkları puanlar eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Duygusal Yoksunluk alt ölçeğinden ($F(2.397)=7.33$, $p<.05$) aldıkları puanlar eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit

edilmiştir. Games-Howell bulgularına sonuçları ele alındığında, lise mezunu ve lisans/ön lisans mezunu olanların aldığı puanları yüksek lisans/doktora mezunu olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Kendini Feda alt ölçeğinden (F(2.397)=3.06, p<.05) aldıkları puanlar eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, lise mezunu olanların aldığı puanları yüksek lisans/doktora mezunu olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Yaşam Doyumu Ölçeğinden (F(2.397)=6.44, p<.05) aldıkları puanlar eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, yüksek lisans/doktora mezunu olanların aldığı puanları lisans/ön lisans mezunu olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Çizelge 12: Ekonomik Duruma Göre Young Şema Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Ekonomik Durum								
	Düşük[1](n=53)		Orta[2](n=323)		Yüksek[3](n=24)				
Bağımlı Değişkenler	$\bar{X}$	*SS*	$\bar{X}$	*SS*	$\bar{X}$	*SS*	F(2,397)	p	Post-Hoc
Duygusal Yoksunluk	11.02	5.80	10.22	5.38	7.25	3.19	4.27	0.015*	1,2>3
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	16.94	8.50	16.54	7.51	13.21	4.96	2.35	0.096	-
Kusurluluk	10.81	6.08	10.26	5.45	7.79	3.49	2.70	0.069	-
Duyguları Bastırma	11.70	5.45	11.80	5.51	9.13	5.28	2.65	0.072	-
İç İçe Geçme/Bağımlılık	17.42	9.04	16.73	8.15	13.21	6.42	2.37	0.095	-
Terk Edilme	9.32	4.62	9.26	5.09	7.00	3.22	2.38	0.094	-
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	10.74	5.37	11.40	5.62	9.46	5.48	1.55	0.213	-
Başarısızlık	11.66	5.80	11.67	6.11	9.25	5.31	1.81	0.164	-
Karamsarlık	11.25	6.06	11.85	5.92	7.96	4.41	4.99	0.007**	2>3
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	20.60	8.67	21.06	7.95	18.83	8.38	0.88	0.416	-
Kendini Feda	13.60	5.99	14.44	6.07	12.13	6.32	1.90	0.151	-
Cezalandırılma	17.83	7.00	18.08	7.42	17.25	8.27	0.16	0.856	-
Yüksek Standartlar	7.98	3.84	8.41	4.10	7.79	3.56	0.48	0.619	-
Onay Arayıcılık	14.94	6.05	17.75	7.11	14.33	7.50	5.76	0.003**	2>1
Yaşam Doyumu Ölçeği	11.91	3.87	14.41	4.46	17.63	4.62	14.82	<.001***	2>1 3>1,2
Makyavelizm	25.28	6.63	25.87	7.59	27.21	8.24	0.54	0.581	-
Psikopati	25.28	6.28	25.90	6.08	27.50	6.16	1.09	0.337	-
Narsisizm	19.11	5.84	19.28	5.66	22.04	5.45	2.74	0.066	-

Verilen bulgulara ait sonuçlar incelendiğinde, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Kusurluluk, Duyguları Bastırma, İç İçe Geçme/Bağımlılık, Terk Edilme, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık, Başarısızlık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Kendini

Feda, Cezalandırılma, Yüksek Standartlar, Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm alt boyutundan aldıkları puanlar ekonomik duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Duygusal Yoksunluk alt ölçeğinden ($F(2.397)=3.06$, $p<.05$) aldıkları puanlar ekonomik duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Games-Howell bulgularına sonuçları ele alındığında, düşük ve orta düzey ekonomik duruma sahip olanların aldığı puanları yüksek düzey ekonomik duruma sahip olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Karamsarlık alt ölçeğinden ($F(2.397)=3.06$, $p<.05$) aldıkları puanlar ekonomik duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, orta düzey ekonomik duruma sahip olanların aldığı puanları yüksek düzey ekonomik duruma sahip olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Onay Arayıcılık alt ölçeğinden ($F(2.397)=3.06$, $p<.05$) aldıkları puanlar ekonomik duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, orta düzey ekonomik duruma sahip olanların aldığı puanları düşük düzey ekonomik duruma sahip olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Yaşam Doyumu Ölçeği alt ölçeğinden ($F(2.397)=3.06$, $p<.05$) aldıkları puanlar ekonomik duruma göre karşılaştırıldığında, gruplar arası anlamlı düzey bir fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, orta düzey ekonomik duruma sahip olanların aldığı puanları düşük düzey ekonomik duruma sahip olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı, yüksek düzey ekonomik duruma sahip olanların aldığı puanları düşük ve orta düzey ekonomik duruma sahip olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

VI. TARTIŞMA

A. Araştırma Hipotezlerinden Elde Edilen Bulgular ile İlgili Tartışma

Araştırmanın bu kısmında veri analizinde elde edilen bulguların sonucu ile ilgili literatür taranarak çalışma tartışılmıştır.

B. Korelasyon Analizine Göre Tartışma

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve yaşam doyumu ile ilgili tartışma;

Araştırmanın hipotezlerinden biri yaşam doyumunun makyavelizm ve narsisizm ile arasında pozitif yönlü, psikopati ile ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu yönündeydi. Araştırma sonucunda ise yaşam doyumu ile makyavelizm ve narsisizm arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmazken, psikopati ile pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu anlamda araştırma sonucu, bu hipotezimi desteklememiştir. Literatür tarandığında araştırma kısmen destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar şu şekildedir. Limone ve vd, (2020), çalışmalarında makyavelizm ve psikopatinin yaşam doyumu ile arasında anlamlı bir ilişkisi olmadığı sonucuna varmışlardır. Bu anlamda araştırma sonucu yaşam doyumu ile makyavelizm arasındaki ilişki ile ilgili araştırma sonucunu desteklerken, yaşam doyumu ile psikopati arasındaki ilişki ile ilgili araştırma sonucunu desteklememektedir.

Kültürel farklar bulunmasa da, Darshini vd., (2021), yaşam doyumu ile karanlık üçlü arasındaki ilişkiye kolay örnekleme tekniği Malezya'dan katlan katılımcılar ile araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre, yaşam doyumunun psikopati ve makyavelizm ile anlamlı bir ilişkisi bulunmadığı narsisizim ile ise anlamlı bir ilişkisinin bulunduğu sonucuna varmışlardır. Bu araştırma da, araştırma sonucunu desteklememektedir. Aghababaei ve Błachnio (2015), karanlık üçlü ve refah arasındaki ilişkiye baktıkları çalışmalarında makyavelizmin refah ile anlamlı düzeyde bir ilişkisi bulunmazken, psikopati ve narsisizmin refah ile anlamlı anlamlı bir ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırma sonucu da psikopati ve

makyavelizm ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye ilişkin araştırma sonucunu desteklerken, narsisizme ile yaşam doyumu ilişkisine ilişkin araştırma sonucunu desteklememektedir. Araştırma sonucunu tam anlamıyla destekleyen çalışmalara literatürde rastlanmamıştır. Bunun nedeninin araştırmanın ölçeklere verilen cevapları anlama, doğru cevap verme ile ilgili farklılıklardan kaynaklanabileceğini düşünmekteyim.

Kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye ilişkin tartışma;

Araştırmanın hipotezlerinden biri, kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile makyavelizm arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu yönündeydi. Araştırma sonucuna göre kopukluk reddedilmişlik şema alanınından duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, kusurluluk ve terk edilme şemaları ile makyavelizm arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bireylerin bu şemalardan aldıkları puanlar arttıkça makyavelizm puanları da artmaktadır. Buna göre araştırma sonucu hipotezi desteklemektedir. İlgili literatür tarandığında bu araştırma birebir uyumlu herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Láng (2015), örneklem grubu ergenler olarak yaptığı çalışmasında makyavelizm ve şema ilişkisini incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre kopukluk reddedilmişlik şema alanının tüm şemaları ile makyavelizm arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda bu araştırma araştırma bulgularını desteklemektedir. Ayrıca, makyavelist bireyler temel bakış açılarında diğer bireylere karşı kuşku vardır (Furnham vd., 2013). Kopukluk reddedilmişlik şemasına sahip bireylerde temel olarak diğer insanlara güvenme konusunda sorun yaşamaktadır ve diğer bireylere kuşkuyla yaklaşma görülmektedir (Roadiger, 2015). Bununla bağlantılı olarak bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olabileceğini düşünmekteyim.

Araştırmanın hipotezlerinden bir diğer ise kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile narsisizm arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu yönündeydi. Araştırma sonucuna göre kopukluk reddedilmişlik şema alanınından duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, kusurluluk ve terk edilme şemaları ile narsisizm arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bireylerin bu şemalardan aldıkları puanlar arttıkça narsisizm puanları da artmaktadır. Buna göre araştırma sonucu hipotezi desteklemektedir. İlgili literatür tarandığında araştırma ile birebir uyumlu olmasa da

bazı çalışmalara rastlanmıştır. Aracı ve Bilge (2021), erken dönem uyum bozucu şemalar ile kişilik bozukluklarının ilişkisine bakmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda da kopukluk reddedilmişlik şema alanından sosyal izolasyon/ güvensizlik, terk edilme ve kusurluluk şemaları ile narsisistik kişilik bozukluğu arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanırken, duygusal yoksunluk şeması ile narsisistik kişilik bozukluğu arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bilge ve Balaban (2021) ise, erken dönem uyum bozucu şemalar ile kişilik bozukluklarının ilişkisine bakmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda da narsisistik kişilik bozukluğu ile kopukluk reddedilmişlik şema alanından terk edilme ve sosyal izolasyon şemaları ile arasında orta düzeyde; duygusal yoksunluk ve kusurluluk şemaları ile ise zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda bu araştırmalar araştırma bulgularını desteklemektedir. Akçer ve Bahayi (2023) yaptıkları çalışma da ise, kopukluk reddedilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk şemasının her iki cinsiyet içinde narsisizm ile orta düzey pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğunu saptarken, kusurluluk şemasının her iki cinsiyet içinde narsisizm ile zayıf düzey negatif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğunu saptamışlardır. Ayrıca yine aynı çalışmaya göre kopukluk reddedilmişlik şema alanından sosyal izolasyon ve terk edilme şeması ile narsisizm arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu sonuçta araştırma bulgusunu kısmen desteklemektedir. Anlı vd (2017), birebir uyumlu olmasa da çalışmalarında erken dönem uyum bozucu şemalar ile patolojik narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu araştırma sonucuna göre de kopukluk reddedilmişlik şema alanından dugusal yoksunluk, terk edilme, sosyal izolasyon ve kusurluluk şemaları ile patolojik narsisizm arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda bu araştırma araştırmai araştırma bulgularını desteklemektedir. Torres (2002), narsisizm ile şema arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre kopukluk reddedilmişlik şema alanından terk edilme ve sosyal izolasyon şeması ile gizli narsisizm arasında orta düzeyde, duygusal yoksunluk şeması ile zayıf düzeyde pozitif yönlü korelasyonlar saptanırken; açık narsisizm ile anlamlı bir korelasyonlar saptanmamıştır. Ayrıca yine bu araştırmaya göre kopukluk reddedilmişlik şema alanından kusurluluk şeması ile açık narsisizm arasında zayıf düzeyde negatif yönlü bir ilişki saptanırken, gizli narsisizm ile orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Araştırmalar arasındaki bu kismi farklılıkların araştırmalar için farklı

örneklem gruplarının kullanılması ve kullanılan ölçeklerin farklı olması sebebi ile olabileceği öngörülmektedir.

Araştırmanın bir diğer hipotezi ise kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile psikopati arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu yönündeydi. Araştırma sonucuna göre kopukluk reddedilmişlik şema alanınından sosyal izolasyon şeması ile psikopati arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bireylerin bu şemalardan aldıkları puanlar arttıkça psikopati puanları da artmaktadır. Buna göre araştırma sonucu hipotezi desteklemektedir. Ancak yine araştırma bulgularına göre kopukluk reddedilmişlik şema alanınından diğer şemaları ile psikopati arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamaktadır. Bu anlamda da araştırma bulguları hipotezi desteklememektedir. İlgili literatür tarandığında araştırma ile birebir uyumlu olmasa da bazı çalışmalara rastlanmıştır. Aracı ve Bilge (2021), erken dönem uyum bozucu şemalar ile kişilik bozukluklarının ilişkisine bakmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda da kopukluk reddedilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/ güvensizlik, terk edilme ve kusurluluk şemaları ile antisosyal kişilik bozukluğu arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bilge ve Balaban (2021) ise, erken dönem uyum bozucu şemalar ile kişilik bozukluklarının ilişkisine bakmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda da antisosyal kişilik bozukluğu ile kopukluk reddedilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk, terk edilme, sosyal izolasyon ve kusurluluk şemaları ile ise orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Torres (2002), psikopati ile şema arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre ikincil psikopati ile kopukluk reddedilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk ve sosyal izolasyon şemalarının zayıf düzeyde; terk edilme ve kusurluluk şemaları ile orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir korelasyonları saptanmıştır. Birincil psikopati ile ise anlamlı düzeyde ilişkiye rastlanmamıştır. Chakhssi vd. (2014), kişilik bozukluğuna sahip suçlularla yaptıkları çalışmada psikopati ve erken dönem uyumsuz şemaların ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre kopukluk reddedilmişlik şema alanından güvensizlik şeması ile antisosyal kişilik bozukluğu arasında pozitif yönde anlamlı zayıf düzeyde bir korelasyon saptanırken, kopukluk reddedilmişlik şema alanın diğer şemaları ile anlamlı düzeyde bir korelasyon saptanmamıştır. Daffern (2016), suçlu örneklem ile yaptığı çalışmasının psikopatinin kopukluk reddedilmişlik şema alanının tüm şemaları ile anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır. Araştırmalar

arasındaki bu farklılıkların örneklem gruplarının ve ölçme araçlarının farklı olması sebebiyle olabileceği öngörülmektedir. Ayrıca kopukluk reddedilmişlik şema alanındaki şemalara sahip bireylerin erken dönem çocukluk yaşantılarında ebeveynleri genel anlamı ile reddedici, istismar edici, ihmal edici, tutarsız bir tutumdadır (Roadiger, 2015). Psikopati kişilik özelliğine sahip bireylerin çocukluk dönemi aile yaşantılarında kötü, çocuklarını istismar eden bir ebeveyn tutumu mevcuttur (Farrington, 2005: 178-186; akt. Arda, 2019). Bu anlamda bu şema alanının psikopatide yüksek çıkması özellikle ilk çocukluk yıllarındaki ebeveyn tutumları ile alakalı olabileceğini düşündürmektedir.

Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye ilişkin tartışma;

Araştırmanın hipotezlerinden biri, zedelenmiş sınırlar şema alanı ile makyavelizm arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu yönündeydi. Araştırma sonucuna göre zedelenmiş sınırlar şema alanınından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile makyavelizm arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda araştırma bulgusu, araştırma hipotezini destekler niteliktedir. Bireylerin bu şemadan aldıkları puanlar arttıkça makyavelizm puanları da artmaktadır. İlgili literatür tarandığında makyavelizm ile erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkiye ilişkin araştırmalara pek rastlanmamıştır. Láng (2015), ergenlerle yaptığı çalışmasında makyavelizm ile zedelenmiş sınırlar şema alanından haklılık şeması arasında orta düzeyde; yetersiz özdemetim şeması ile zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı korelasyonlar saptanmıştır. Bu anlamda araştırma tam anlamıyla bu çalışmaya uyumlu olmasa da araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Araştırmanın hipotezlerinden biri de, zedelenmiş sınırlar şema alanı ile narsisizm arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu yönündeydi. Araştırma sonucuna göre zedelenmiş sınırlar şema alanınından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile narsisizm arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda araştırma bulgusu, araştırma hipotezini destekler niteliktedir. Bireylerin bu şemadan aldıkları puanlar arttıkça narsisizm puanları da artmaktadır. İlgili literatür tarandığında araştırma ile birebir uyumlu olmasa da bazı çalışmalara rastlanmıştır. Bilge ve Balaban (2021), şemalar ile kişilik bozukluklarının ilişkisine bakmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda narsisistik kişilik bozukluğu ile zedelenmiş sınırlar şema

alanından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca Aracı ve Bilge (2021), erken dönem uyum bozucu şemalar ile kişilik bozukluklarının ilişkisine bakmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda da zedelenmiş sınırlar şema alanından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile narsisistik kişilik bozukluğu arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda bu araştırmalar birbiri ile tam anlamlıyla uyuşmasa da araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Akçer ve Bahayi (2023) yaptıkları çalışmada, zedelenmiş sınırlar şema alanından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şemasının her iki cinsiyet içinde narsisizm ile orta düzey pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğunu saptanmıştır. Anlı vd (2017), yaptığı çalışma da bu araştırma ile birebir uyumlu olmasa da çalışmalarında erken dönem uyum bozucu şemalar ile patolojik narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre zedelenmiş sınırlar şema alanından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şemaları ile patolojik narsisizm arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Torres (2002) ise, yaptığı çalışmasında narsisizm ile şema arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre zedelenmiş sınırlar şema alanından yetersiz özdemetim şeması gizli narsisizm ile orta düzeyde pozitif bir ilişki saptanırken, açık narsisizm ile ise anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmamıştır. Ayrıca zedelenmiş sınırlar şema alanından haklılık şeması açık narsisizm ile orta düzeyde, gizli narsisizm ile ise zayıf düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır. Bu araştırmanın sonucu da kısmi biçimde araştırma bulgularını desteklemektedir.

Araştırmanın hipotezlerinden bir diğeri de, zedelenmiş sınırlar şema alanı ile psikopati arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu yönündeydi. Araştırma sonucuna göre zedelenmiş sınırlar şema alanınından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile psikopati arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda araştırma bulgusu, araştırma hipotezini destekler niteliktedir. Bireylerin bu şemadan aldıkları puanlar arttıkça psikopati puanları da artmaktadır. İlgili literatür tarandığında destekleyen ve desteklemeyen çalışmalara rastlanmıştır. Aracı ve Bilge (2021), erken dönem uyum bozucu şemalar ile kişilik bozukluklarının ilişkisine bakmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda da zedelenmiş sınırlar şema alanından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile antisosyal kişilik bozukluğu arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca Bilge ve Balaban (2021), şemalar ile kişilik bozukluklarının ilişkisine bakmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda

da antisosyal kişilik bozukluğu ile zedelenmiş sınırlar şema alanından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda bu araştırma birbiri ile tam anlamlıyla uyuşmasa da araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Torres (2002) ise, yaptığı çalışmasında psikopati ile şema arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre zedelenmiş sınırlar şema alanından yetersiz özdemetim şeması ikincil psikopati ile orta düzeyde, birincil psikopati ile ise zayıf düzeyde pozitif bir ilişki anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca zedelenmiş sınırlar şema alanından haklılık şeması ile birincil psikopati ile orta düzeyde, ikincil psikopati ile ise zayıf düzeyde pozitif bir ilişki anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu araştırmanın sonucu da kısmi biçimde araştırma bulgularını desteklemektedir.

Chakhssi vd. (2014), kişilik bozukluğuna sahip suçlularla yaptıkları çalışmada psikopati ve erken dönem uyumsuz şemaların ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre zedelenmiş sınırlar şema alanından tümüyle antisosyal kişilik bozukluğu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmamıştır. Ayrıca aynı şekilde Daffern (2016), suçlu örneklem ile yaptığı çalışmasının psikopatinin zedelenmiş özerklik şema alanlarının tümüyle ile anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır. Bu anlamda bu araştırmalar da araştırma bulgularını desteklememektedir. Araştırma sonuçlarının birbirinden farklılık göstermesi kullanılan ölçme araçları, örneklem gruplarının farklılığı, katılımcıların ölçme araçlarında verdikleri yanıtların doğruluğu ve soruları anlamalarına göre değişkenlik gösterebileceği öngörülmektedir.

Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye ilişkin tartışma;

Araştırmada verilen diğer bir hipotezde, aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile makyavelizm arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu yönündeydi. Araştırma sonucuna göre makyavelizm ile aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanından yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları arasında orta; karamsarlık ve duyguların bastırılması şemaları arasında ise zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda araştırma bulgusu, araştırma hipotezini destekler niteliktedir. Bireylerin bu şemalardan aldıkları puanlar arttıkça makyavelizm puanları da artmaktadır. İlgili literatür tarandığında makyavelizm ve şemalar arasındaki ilişkiye

bakan pek çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Láng (2015) ergenlerle yaptığı çalışmasında, makyavelizm ile aşırı tetikte olma şema alanında bulunan tüm şemalar ile zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptamıştır. Bu anlamda araştırma tam anlamıyla bu çalışmaya uyumlu olmasa da araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Ayrıca aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanındaki şemalara sahip bireyler duygularını bastırmaktadırlar (Roadiger, 2015). Özellikle aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanındaki duyguların bastırılması şemasına sahip bireyler duygularını bastırarak mantığa aşırı derecede önem vermektedirler (Young vd., 2009). Makyavelist bireylerde duygusal anlamda açık bir tutumda olmayan, duygularını düzenleme konusunda sorun yaşayan mantıkları ile hareket eden bireylerdir (Zeigler-Hill ve Vonk, 2015; akt. Saltoğlu ve Irak, 2020). Bunların da bu değişkenler arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü ilişkisi olduğunu açıklayabilecek sebeplerden olabileceğini öngörülmektedir.

Araştırmada verilen diğer bir hipotezde, aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile narsisizm arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu yönündeydi. Araştırma sonucuna göre narsisizm ile aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanından yüksek standartlar şeması arasında orta; karamsarlık, duyguların bastırılması ve cezalandırıcılık şemaları arasında ise zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda araştırma bulgusu, araştırma hipotezini destekler niteliktedir. Bireylerin bu şemalardan aldıkları puanlar arttıkça narsisizm puanları da artmaktadır. İlgili literatür tarandığında birebir araştırma ile uyumlu olmamıştır. Bulunan çalışmalar da daha şu şekilde sonuçlar vermişlerdir. Aracı ve Bilge (2021), yaptıkları çalışma da narsisistik kişilik bozukluğu ile aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanından karamsarlık şeması arasında orta; duyguların bastırılması, cezalandırıcılık ve yüksek standartlar şemaları ile orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Bilge ve Balaban (2021), çalışmalarında narsisistik kişilik bozukluğu ile aşırı tetikte olma/bastırılmışlık şema alanından karamsarlık ve yüksek standartlar şemaları arasında orta; cezalandırıcılık ve duyguların bastırılması şemaları ile arasında ise zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Anlı vd (2017), yaptığı çalışma da bu araştırma ile birebir uyumlu olmasa da çalışmalarında erken dönem uyum bozucu şemalar ile patolojik narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre patolojik narsisizm ile aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanından duyguların bastırılması, karamsarlık be yüksek standartlar şemaları

arasında orta; cezalandırıcılık şeması ile arasında ise zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Bu araştırmalar, araştırma ile tamamıyla uyumlu olmasa da araştırma bulgularını desteklemektedir. Ayrıca Akçer ve Bahayi (2023) yaptıkları çalışmada, aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanının tüm şemalarının her iki cinsiyette de narsisizm ile pozitif yönde zayıf ve orta düzeyde anlamlı korelasyonlar saptamıştır.

Araştırma ile tam anlamıyla uyumlu olmasa da Torres (2002), çalışmasında gizli narsisizim ve açık narsisizmin erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilişkisine bakmıştır. Araştırmanının sonucunda aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanndan yüksek standartlar şemasının gizli narsisizm ile anlamlı bir ilişki bulunmazken, açık narsisizm ile zayıf düzeyde pozitif yönllü anlamlı bir ilişkisi bulunmaktadır. Ayrıca yine aynı araştırmada aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanndan duyguları bastırma şemasının gizli narsisizm ile negatif yönlü zayıf düzeyde ve açık narsisizmde de pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkisi çıkmıştır. Yine aynı çalışmaya göre cezalandırıcılık şemasının gizli ve açık narsisizmde de zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonucu da araştırma bulgularını kısmi de olsa destekler niteliktedir.

Araştırmada verilen diğer bir hipotezde aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile psikopati arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu yönündeydi. Araştırma sonucuna göre aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanınından duyguların bastırılması, karamsarlık, cezalandırıcılık ve yüksek standartlar şeması ile psikopati arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu anlamda araştırma bulgusu, araştırma hipotezini destekler niteliktedir. Bireylerin bu şemalardan aldıkları puanlar arttıkça psikopati puanları da artmaktadır. İlgili literatüre bakıldığında, Aracı ve Bilge (2021) çalışmasında, antisosyal kişilik bozukluğu ile aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık alanından duyguların bastırılması, karamsarlık ve yüksek standarlar şemaları arasında orta cezalandırıcılık şeması ile ise zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı korelasyonlar saptamışlardır. Bilge ve Balacan (2021), antisosyal kişilik bozukluğu ile cezalandırıcılık şema alanı dışında aşırı tetikte olma/bastırılmışlık şema alanından karamsarlık ve duyguların bastırılması şemaları ile orta; cezalandırıcılık ve yüksek standart şemaları ile ise zayıf düzyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu anlamda bu araştırmalar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Torres (2002) ise, yaptığı çalışmasında psikopati ile şema arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre aşırı tetikte olma bastırılmışlık şema alanından duyguların bastırılması ve cezalandırıcılık şemalarının birincil ve ikincil psikopati ile arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü korelasyonu saptanmıştır. Yüksek standartlar şeması ile ise birincil psikopati arasında anlaml bir ilişki saptanmazken, ikincil psikopati ile arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Bu araştırmanın sonucu da kısmi biçimde araştırma bulgularını desteklemektedir. Ayrıca antisosyal kişilik bozukluğunda bireysel özgürlüklerin aile tarafından aşırı düzeyde kısıtlandığı ebeveyn tutumları mevcuttur (Reti, Samuels, Eaton, Bienvenu, Costa & Nestadt,2002; akt. Sardoğan ve Kaygusuz, 2006). Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanında bulunan şemalarda da ebeveyn tutumları da aşırı katı bir tutumdur (Young, 2009). Bunlardan hareketle ile bu iki değişken arası ilişkide yetişilen aile tutumunun etkili olabileceğini düşünmekteyim.

İlgili literatür tarandığında az da olsa araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalara da rastlanmıştır. Chakhssi vd. (2014), kişilik bozukluğuna sahip suçlularla yaptıkları çalışmada psikopati ve erken dönem uyumsuz şemaların ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanının şemalarının hiçbiri ile antisosyal kişilik bozukluğu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmamıştır. Ayrıca aynı şekilde Daffern (2016), suçlu örneklem ile yaptığı çalışmasının psikopatinin aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanında bulunan şemaların hiçbiri ile anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır. Bu araştırma sonuçları araştrma bulgularını desteklememektedir. Bu faklılıklarının sebebinin örneklem gubunun ve ölçme araçlarının farklılığından kaynaklanıyor olabileceği öngörülmektedir.

Erken dönem uyum bozucu şemalar ve yaşam doyumu ile ilgili tartışma;

Araştırmanın hipotezlerinden biri de kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu yönündeydi. Araştırma bulgularına göre, kopukluk reddedilmişlik şema alanındaki duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon ve kusurluluk şemaları ile yaşam doyumu arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu anlamda araştırma sonucu hipotezi desteklemektedir. Yine araştırma sonucuna göre ise kopukluk reddedilmişlik şema alanından terk edilme ve kuşkuculuk şeması ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir

ilişki saptanmamıştır. Bu anlamda araştırma sonucu hipotezi desteklememektedir. İlgili literatür tarandığında; Sevim (2018), erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye baktığı çalışmasında kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile yaşam doyumu arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Güler ve Tuncay (2023), çalışmalarında ise, erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında kopukluk reddedilmişlik şema alanındaki şemaların tümünde yaşam doyumu ile negatif yönde anlamlı orta ve zayıf düzeyde korelasyonlar saptamışlardır. Bu anlamda araştırmadaki bulguları kısmi olarak destekler niteliktedir. Yalçın vd, (2018) araştırmaya birebir uyumlu olmasa da erken dönem uyum bozucu şemalar ile mutluluk arasındaki ilişkiye baktıkları çalışmada, kopukluk reddedilmişlik şema alanından sosyal izolasyon şeması ile mutluluk arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, bu şema alanının diğer şemaları ile ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu anlamda bu araştırma, araştırma bulgularını kısmi bir biçimde desteklemektedir.

Araştırmanın bir diğer hipotezi ise zedelenmiş özerklik şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu yönündeydi. Araştırma bulgularına göre, bu şema alanının şemalarının hiçbirinde yaşam doyumu ile anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. İlgili literatür tarandığında Sevim (2018), erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye baktığı çalışmasında zedelenmiş özerklik şema alanı ile yaşam doyumu arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Güler ve Tuncay (2023), çalışmalarında da, erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında zedelenmişlik özerklik şema alanındaki şemaların tümünde yaşam doyumu ile negatif yönde anlamlı zayıf düzeyde korelasyonlar saptamışlardır. Bu anlamda bu araştırma sonuçları, bulguları desteklememektedir. Yalçın vd, (2018) araştırmaya birebir uyumlu olmasa da erken dönem uyum bozucu şemalar ile mutluluk arasındaki ilişkiye baktıkları çalışmada, zedelenmiş özerklik şema alanından başarısızlık ve dayanıksızlık şema alanı ile mutluluk arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, bu şema alanının diğer şemaları ile ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Araştırmanın bir hipotezi de zedelenmiş sınırlar şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu yönündeydi. Araştırma bulgularına

göre, bu şema alanının şemalarının hiçbirinde yaşam doyumu ile anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. İlgili literatür tarandığında araştırma sonucunu destekleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Sevim (2018), erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye baktığı çalışmasında zedelenmiş sınırlar şema alanı ile yaşam doyumu arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Güler ve Tuncay (2023) erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında zedelenmişlik sınırlar şema alanındaki yetersiz özdenetim şeması ile yaşam doyumu negatif yönde anlamlı zayıf düzeyde korelasyonlar saptamışlardır. Bu anlamda bu araştırma sonucu bulguları desteklememektedir. Yalçın vd, (2018) araştırmaya birebir uyumlu olmasa da erken dönem uyum bozucu şemalar ile mutluluk arasındaki ilişkiye baktıkları çalışmada, zedelenmiş sınırlar şema alanından yetersiz özdenetim şeması ile mutluluk arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Araştırmanın hipotezlerinden bir diğeri ise diğeri yönelimlilik şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu yönündeydi. Araştırma bulgularına göre, bu şema alanının şemalarının hiçbirinde yaşam doyumu ile anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. İlgili literatür tarandığında Sevim (2018), erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye baktığı çalışmasında diğeri yönelimlilik şema alanı ile yaşam doyumu arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Güler ve Tuncay (2023), çalışmalarında ise, erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında diğeri yönelimlilik şema alanındaki fedakarlık şeması ile negatif yönde anlamlı zayıf düzeyde korelasyonlar saptanırken; bu şe alanındaki diğer şemalar ile anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu anlamda bu araştırma sonucu bulguları desteklememektedir. Yalçın vd, (2018) erken dönem uyum bozucu şemalar ile mutluluk arasındaki ilişkiye baktıkları çalışma da ise, diğeri yönelimlilik şema alanından onay arayıcılık şeması ile mutluluk arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, bu şema alanının diğer şemaları ile ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.Bu anlamda bu araştırmanın sonuçları araştırma bulgularını desteklememektedir.

Araştırmanın bir hipotezi de aşırı tetikte olma bastırılmışlık şema alanı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu yönündeydi. Araştırma bulgularına göre, aşırı tetikte olma bastırılmışlık şema alanındaki duyguları bastırma

ve karamsarlık şemaları ile yaşam doyumu arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu anlamda araştırma sonucu hipotezi desteklemektedir. Yine araştırma sonucuna göre ise aşırı tetikte olma bastırılmışlık şema alanından yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şeması ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu anlamda araştırma sonucu hipotezi desteklememektedir. İlgili literatür tarandığında Sevim (2018), erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye baktığı çalışmasında aşırı tetikte olma bastırılmışlık şema alanı ile yaşam doyumu arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Güler ve Tuncay (2023), çalışmalarında ise, erken dönem uyum bozucu şemalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre aşırı tetikte olma bastırılmışlık şema alanından duyguların bastırılması, karamsarlık ve cezalandırıcılık şemaları ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki bulunurken; yüksek standartlar şema alanı ile yaşam doyumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmamıştır. Bu anlamda bu araştırmalar araştırma sonucunu büyük ölçüde desteklemektedir. Yalçın vd, (2018) erken dönem uyum bozucu şemalar ile mutluluk arasındaki ilişkiye baktıkları çalışma da ise, aşırı tetikte olma bastırılmışlık şema alanından duyguların bastırılması ve karamsarlık şemaları ile mutluluk arasında zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, bu şema alanının diğer şemaları ile ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu anlamda bu araştırma araştırma hipotezini destekler niteliktedir.

C. Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışma

Karanlık üçlü kişilik özelliklerini cinsiyet değişkenine göre ilgili tartışma;

Araştırma hipotezlerinden bir diğeri de makyavelizm, narsisizm ve psikopatinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı yönündeydi. Araştırma sonucuna göre makyavelizm ve narsisizmden alınan puanlar cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır, erkeklerin bu değişkenlerden aldığı puanlar kadınlara göre daha yüksektir. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklemektedir. Yine araştırma sonucuna göre psikopati ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı düeyde farklılaşmamaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklememektedir. İlgili literatür tarandığında ise bu sonucu destekleyen ve

desteklemeyen pek çok çalışma bulunmaktadır. Aydoğan ve Serbest (2016), çalışmalarının sonucunda karanlık üçlü kişilik özelliklerinin alt boyutlarının hiçbirinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Budak ve Filiz (2023) yaptıkları çalışmaya göre de karanlık üçlünün alt boyutlarından hiçbiri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Budak ve Kandil (2022), yaptıkları çalışma da karanlık üçlü kişilik özelliklerinde cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucunu göstermektedir. Yücel (2020), çalışmasında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin tüm alt boyutlarının erkeklerde kadınlara göre daha yüksek puana sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Filiz (2022) sağlık çalışanları ile yaptıkları çalışmaya göre, yalnızca psikopatinin erkeklerde kadınlardan daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Türk vd. (2023), araştırmasına göre ise, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve psikopati alt boyutu erkeklerde kadınlara göre daha yüksek puana sahiptir. Makim ve Shetty (2018), yaptıkları çalışma da ise cinsiyet faktörü narsisizm ve makyavelizmde anlamlı şekilde farklılaşmazken, psikopati alt boyutunda anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bıçaksız (2019), çalışmasına göre karanlık üçlü alt boyutlarından yalnızca narsisizmin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklaştığı sonucuna varmıştır. Filiz vd. (2023) yaptıkları çalışmada ise makyavelizm ve psikopatinin erkeklerde kadınlara göre daha yüksek puana sahip olduğunu, narsisizmin ise cinsiyetlere göre farklılaşmadığını göstermektedir. Çelikkaleli ve Özsoy (2023) yaptıkları çalışmada da ve makyavelizm ve psikopatinin erkeklerde kadınlara göre daha yüksek puana sahip olduğu, narsisizmin ise cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermektedir. Xia vd. (2023), araştırmalarında da makyavelizm ve psikopatinin erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puana sahip olduğu, narsisizmin ise anlamlı biçimde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Yukarıdaki çalışmalarda da görüldüğü üzere ilgili literatürde karanlık üçlünün cinsiyetlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan araştırmaların kimisinde farklılaştığı, kimisinde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebinin; yapılan araştırmalara katılan katılımcıların kadın erkek sayısının dengeli olmaması, soruları anlama veya dikkat etme gibi sorunlar, kültürel değişkenlerden dolayı kaynaklanabileceği öngörülmektedir.

Araştırmanın bir diğer hipotezi, yaşam doyumunun cinsiyete göre farklılaştığı yönündedir. Araştırma bulgularına göre ise, yaşam doyumu cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır. Buna göre de araştırma sonucu hipotezi doğrulamamaktadır. Literatür tarandığında genel anlamda daha çok araştırma sonucunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Demirbilek ve Bozanoğlu (2023), yaptıkları araştırmanın sonucunda yaşam doyumunun cinsiyetlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Bahar ve Abdramanova (2023), yaptıkları araştırma da yaşam doyumunun cinsiyetlere göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Söner vd. (2023), araştırmalarında yaşam doyumunun cinsiyetlere göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Pak vd. (2023) çalışmalarında da yaşam doyumunun cinsiyetlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığına ulaşmışlardır. Özkan ve Çoban Kumbalı (2023) çalışmalarında yaşam doyumunun cinsiyetlere göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna varmışlardır. Bu anlamda bu çalışma araştırmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

İlgili literatür tarandığında az da olsa bu araştırma sonucunu desteklemeyen çalışmalara da rastlanılmıştır. Araştırma sonucunu desteklemeyen güncel araştırmalar ise şu şekildedir. Güneyli vd. (2023), çalışmalarının sonucunda yaşam doyumu puanının kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu yönündedir. Lober vd. (2023), yaptıkları çalışmalarında da yaşam doyumu puanının kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu bulgularına ulaşmışlardır.

D. Yaş Değişkenine Göre Tartışma

Araştırmanın diğer bir hipotezi ise, yaşam doyumunun yaş değişkenine göre farklılaştığı yönündedir. Araştırma bulgularına göre ise, yaşam doyumu yaş değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır. Buna göre de araştırma sonucu hipotezi doğrulamamaktadır. İlgili literatür tarandığında genel anlamda araştırma sonucunu destekler nitelikte sonuçlara rastlanılmıştır. Tekir vd. (2016), sağlık çalışanları ile yaptıkları çalışmada da yaşam doyumunun yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna varmışlardır. Güner vd. (2014), banka çalışanları ile yaptıkları çalışmanın sonucunda da yaşam doyumunun yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını bulmuşlardır. Avşaroğlu vd. (2005) teknik öğretmenler ile yaptıkları

çalışmalarında yaşam doyumunun yaşa göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Sönmez Benli ve Yıldırım (2017) hemşireler ile yaptıkları çalışmanın sonucu da yaşam doyumunun yaş değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığını göstermektedir.

Literatür taraması sonucunda az da olsa araştırma sonucunu desteklemeyen çalışmalar da şu şekildedir. Uludağ (2019), 18- 61 yaş arasındaki işgörenler ile yaptığı çalışmada 31-41 yaş aralığında olan katılımcıların daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Zhumgalbekov ve Efilti (2023), evli bireylerle yaptıkları çalışma da yaşam doyumunun yaş değişkenine göre farklılaştığını ve bu farkın da 20-29 yaşlarında olanlar ile 30-39 yaşlarında olanlar arasında ve 20-29 yaşlarında olanlar ile 40-49 yaşlarındaki farktan kaynaklandığı sonucuna varmışlardır.

E. Ekonomik Düzeye Göre Tartışma

Araştırmanın hipotezlerinden biri de, yaşam doyumunun ekonomik düzeye göre farklılaştığı yönündedir. Araştırma bulgularına göre de yaşam doyumu ekonomik duruma göre anlamlı biçimde farklılaştığını göstermektedir. Bu anlamda araştırma sonucu hipotezi desteklemektedir. Bu farklılaşma da ekonomik durumu kötü olanlar ile orta olanlar, kötü olanlar ile iyi olanlar ve orta ile iyi olanlar arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göstermektedir ki; ekonomik durumu orta ve iyi olan bireylerin yaşamdan aldıkları doyum ekonomik durumu kötü olanlara göre daha fazladır. Ayrıca da ekonomik durumu iyi olan bireylerin yaşamdan aldığı doyum ekonomik durumu orta olan bireylere göre daha fazladır. İlgili literatür tarandığında araştırma sonucunu desteklemeyen çalışmalara rastlanmamıştır. Araştırma sonuçlarını destekleyen çalışmalar da şu şekildedir. Tunç vd. (2023) çalışmalarında yaşam doyumunun gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını ve bu farklılaşmanın düşük gelire ve orta gelire sahip olanlar arasında olduğunu, orta gelire sahip bireylerin yaşamdan aldığı doyumun düşük gelire sahip bireylerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Çiçekli Ayyıldız ve Sahilli Bildir (2023), turist rehberleri ile yaptıkları çalışmada da yaşam doyumunun gelir düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

F. Eğitim Düzeye Göre Tartışma

Araştırmanın son hipotezi ise, yaşam doyumunun eğitim seviyesine göre farklılaştığı yönündedir. Araştırma bulgularına göre de, yaşam doyumu eğitim seviyesine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu hipotezi desteklemektedir. Bu farklılaşma da lisans/ önlisans ve yüksek lisans/ doktora mezunları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göstermektedir ki; yüksek lisans/ doktora mezunu bireylerin yaşamdan aldıkları doyum lisans/ önlisans mezunlarına göre daha fazladır. İlgili literatür tarandığında araştırma sonucunu desteklemeyen çalışmalara pek rastlanmamıştır. Söner vd. (2023), eğitim değişkenini ilkokul, ortaokul, lise, ön lisans ve lisans mezunu olarak gruplandırdıkları çalışmada yaşam doyumunun eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna varmışlardır. Bu anlamda bu çalışma araştırmayı desteklememektedir. Araştırma bulgularını destekleyen çalışmalar ise desteklemeyen çalışmalara göre daha yoğundur. Güler ve Usluca (2021), yetişkin bireyler ile yaptıkları çalışmada yaşam doyumunun eğitim durumuna göre anlamlı biçimde farklılaştığı, ilkokul ve lisansüstü mezunu grubun puanlarının ön lisans grubunun puanından fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Uludağ (2019), eğitim değişkenini ilkokul, lise, yüksekokul, lisans ve lisansüstü olarak gruplandırdıkları çalışma da yaşam doyumunun eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaştığı, lisans mezunu olan bireylerin yaşam doyumu düzeylerinin diğer gruplara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

G. Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma

Araştırma hipotezleri dışında araştırmadan elde edilen diğer bulgularda aşağıda tartışılacaktır.

H. Korelasyon Analizi İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma

Araştırma bulgularına göre makyavelizm ile dayanıksızlık ve fedakarlık şeması ile zayıf düzeyde; onay arayıcılık şeması ile ise orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlgili literatür tarandığında makyavelizm ile erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilgili pek çalışmaya rastlanmamıştır. Örneklem grubu farklı ve araştırma ile birebir uygun olmamakla birlikte, Láng (2015), örneklem grubu ergenler

olarak yaptığı çalışmasında makyavelizm ve şema ilişkisini incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre dayanıksızlık ve onay arayıcılık şeması ile makyavelizm arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanırken, fedakarlık şeması arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu farklılıkların ölçme araçları ve örneklem grubundaki farklılıktan kaynaklanabileceği öngörülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre ise narsisizm ile başarısızlık, iç içelik, onay arayıcılık ve fedakarlık ile zayıf düzeyde; dayanıksızlık şeması ile ise orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlgili literatür tarandığında karanlık üçlü ile şema ilişkisinden ziyade daha çok kişilik yapılanmaları açısından narsisizm ile şema ilişkisine bakılmıştır. Anlı vd (2017), birebir uyumlu olmasa da çalışmalarında erken dönem uyum bozucu şemalar ile patolojik narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu araştırma sonucuna göre de başarısızlık, iç içelik, fedakarlık, dayanıksızlık şemaları ile patolojik narsisizm arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanırken, fedakarlık ile patolojik narsisizm arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Torres (2002), narsisizim ile şema arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmaya göre bağımlılık şeması ile gizli narsisizm arasında pozitif yönlü, açık narsisizm ile negatif yönlü zayıf bir ilişki saptanmıştır. İç içelik şeması ile gizli narsisizm arasında pozitif yönlü orta düzey, açık narsisizm ile ise negatif yönlü zayıf düzey bir ilişki saptanmıştır. Aynı araştırmada dayanıksızlık şeması gizli narsisizm ile negatif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki saptarken, açık narsisizm ile anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ayrıca fedakarlık şeması ile gizli ve açık narsisizm ile anlamlı düzeyde ilişki bulunmamıştır.

Araştırma sonucuna göre psikopati ile dayanıksızık, onay arayıcılık ve fedakarlık şeması ile zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İlgili literatür tarandığında karanlık üçlü şema ilişkisinden ziyade daha çok kişilik yapılanları ile şema ilişkisine rastlanmıştır. İlgili literatür taraması sonucunda araştırma bulgusunu destekleyen ve desteklemeyen birtakım çalışmalar şu şekildedir. Torres (2002), psikopati ile şema arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmaya göre dayanıksızlık şeması ikincil psikopati ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkisi bulunurken, birincil psikopati ile anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ayrıca fedakarlık şeması ile birincil ve ikinci psikopati arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu araşırma sonucu kısmi olaraka araştırma bulgularını desteklemetedir. Chakhssi (2014), kişilik bozukluğuna sahip suçlularla yaptıkları çalışmada psikopati ve erken dönem

uyumsuz şemaların ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre, dayanıksızlık ve fedakarlık şeması ile psikopati arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır. Bu anlamda bu çalışma araştırma bulgularını desteklememektedir. Daffern (2016), suçlu örneklem ile yaptığı çalışmasında psikopatinin fedakarlık, onay arayıcılık ve dayanıksızlık şemaları ile anlamlı düzeyde bir ilişkisi bulunmadığı saptamıştır. Bu anlamda bu sonuç araştırma bulgusunu desteklememektedir.

İ. Yaş Değişkeni İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma

Araştırma sonucuna göre, kopukluk reddedilmişlik şema alanının terk edilme şemasından alınan puanlar yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma 18-30 yaş aralığı ile 31-50 yaş aralığındaki farktan kaynaklanmaktadır. Terk edilme şemasından alınan puanlar 18-30 yaş aralığındaki bireylerde, 31-50 yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksektir. İlgili literatür tarandığında bu konu ile ilgili araştırmayı destekleyen veya desteklemeyen pek çalışmaya rastlanmamıştır. Güler ve Tuncay (2021), araştırmalarında uyum bozucu şemaların yaş ile ilişkisini incelemişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre göre yaşın, kopukluk reddedilmişlik şema alanından kuşkuculuk ve sosyal izolasyon şeması ile negatif yönlü (yaş yükseldikçe bu şemaların düşük puan aldığı) ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Terzi, (2022), çalışmasında kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile yaş değişkeni arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır, yaş yükseldikçe kopukluk reddedilmişlik şema alanından alınan puanları azalmaktadır.

J. Medeni Durum İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma

Araştırma sonucuna göre yaşam doyumu medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma evli ve bekar bireyler arasındaki farklılaşmadan kaynaklanmaktadır. Araştırma sonucuna göre yaşam doyumu puanları evli bireylerde bekar bireylere göre daha yüksektir. Yaşam doyumunun medeni durum değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı üzerine taranan literatür sonuçları genel anlamda araştrma sonucunu destekler niteliktedir. Uludağ (2019), işgörenler ile bekar ve evli olarak gruplandırdığı çalışmasında, yaşam doyumu puanının evli bireylerde bekar

bireylere göre daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Yılmaz ve Aslan (2023), öğretmenler ile yaptığı araştırmada aynı şekilde yaşam doyumunun medeni durum değişkeni açısından evli öğretmenlerin yaşam doyumu puanları bekar öğretmenlere göre daha yüksektir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç ise kopukluk reddedilmişlik şema alanından sosyal izolasyon, terk edilme şemaları ve zedelenmiş özerklik şema alanndan içe içelik şemasından alınan puanlar medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma evli ve bekar bireyler arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemalardan alınan puanlar bekar bireylerde evli bireylere göre daha yüksektir. Literatür taramasında sonucunda bununla ilgili pek az çalışmaya rastlanmıştır. Kutlutürk (2021), çalışmasında ise terk edilme ve sosyal izolasyon şemalarının medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaştığını, bekar bireylerin evli bireylere göre bu şemalarda daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı araştırmaya göre ise iç içelik/ bağımlılık şeması ise medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda bu araştırma araştırma sonucunu kısmi olarak destekler niteliktedir. Altınok (2021), araştırmasında kopukluk reddedilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk şeması ile medeni duruma anlamlı biçimde farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır, araştırmanın sonucuna göre bekar bireylerin evli ve ilişkisi olan bireylere göre bu şemadan aldıkları puan daha fazladır. Yine aynı araştırmaya göre ise kopukluk reddedilmişlik şema alanından sosyal izolasyon, terk edilme şemaları ile zedelenmiş özerklik şema alanndan içe içelik şeması medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bu anlamda bu çalışma araştırma sonucunu desteklememektedir.

K. Eğitim Düzeyi İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgulara duygusal yoksunluk şemasından alınan puanlar eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma lise mezunu, lisans/ önlisans ve yüksek lisans/ doktora mezunu arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar lise mezunu ve lisans/önlisans mezunu bireylerin aldığı puanlar yüksek lisans/ doktora mezunu bireylere göre daha yüksektir. Güler ve Tuncay (2021), araştırmalarında uyum bozucu şemaların eğitim süresi ile

ilişkisini incelemişlerdir. Buna göre eğitim süresinin duygusal yoksunluk şeması ile eğitim süresi arasında zayıf düzeyde negatif yönlü ilişkisi bulunmaktadır. Gün (2021) araştırmasının sonucunda ise, kopukluk reddedilmişlik şema alanı eğitim değişkeni arasında ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır.

Fedakarlık şemasından alınan puanlar eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma lise mezunu ve yüksek lisans/ doktora mezunu arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar lise mezunu olan bireylerde yüksek lisans/doktora mezunu bireylere göre daha yüksektir. Güler ve Tuncay (2021), araştırmalarında uyum bozucu şemaların eğitim süresi ile ilişkisini incelemişlerdir. Buna göre eğitim süresinin fedakarlık şeması ile eğitim süresi arasında anlamlı düzyde bir ilişkisi bulunmamıştır. Gün (2021) araştırmasının sonucunda ise, kopukluk reddedilmişlik şema alanı eğitim değişkeni arasında ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır.

Araştırma sonuçlarınaki bu farklılıklar araştırmaya katılan katılımcıların sorulara verdikleri yanıtları nasıl anladıkları, sorulara verdikleri cevapların doğruluğu, örneklem grubunun farklılığı gibi faktörler sebebiyle farklılıklar olabileceğini düşünmekteyim.

L. Ekonomik Durumu İle İlgili Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Bulgular İle İlgili Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre duygusal yoksunluk şemasından alınan puanlar ekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma ekonomik durumu kötü, orta ve yüksek olan gruplar arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar kötü ve orta ekonomik duruma sahip bireylerin aldığı puanlar yüksek ekonomik duruma sahip bireylere göre daha yüksektir. İlgili literatür tarandığında genel anlamda araştırma sonucunu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. Güler ve Tuncay (2021), araştırmalarında uyum bozucu şemalar ile geliri incelemişlerdir. Buna göre gelirin duygusal yoksunluk şeması ile zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Dinçtürk (2021), araştırmasında puanları duygusal yoksunluk şemasının ekonomik durumu düşük olan bireylerde orta ve yüksek olan bireylere göre daha fazladır.

Araştırma sonucuna göre, onay arayıcılık şemasından alınan puanlar ekonomik duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma ekonomik durumu düşük olan bireyler ile yüksek olan bireyler arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar ekonomik durumu düşük olan bireylerde, ekonomik durumu yüksek olan bireylere göre daha yüksektir. İlgili literatür tarandığında genel anlamda araştırma sonucunu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. Dinçtürk (2021), araştırmasında onay arayıcılık şemasından alınan puanların ekonomik durumu düşük olan bireylerde orta ve yüksek olan bireylere göre daha fazladır. Güler ve Tuncay (2021), araştırmalarında uyum bozucu şemalar ile geliri incelemişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre ise gelir düzeyi ile onay arayıcılık şeması arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmamıştır.

Karamsarlık şemasından alınan puanlar ekonomik duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma ekonomik durumu orta olan bireyler ile yüksek olan bireyler arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar ekonomik durumu orta olan bireylerde, ekonomik durumu yüksek olan bireylere göre daha yüksektir. İlgili literatür tarandığında genel anlamda araştırma sonucunu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. Dinçtürk (2021), araştırmasında karamsarlık şemasından alınan puanlar ekonomik durumu düşük olan bireylerde orta ve yüksek olan bireylere göre daha fazladır. Güler ve Tuncay (2021), araştırmalarında uyum bozucu şemalar ile geliri incelemişlerdir. Buna göre gelirin karamsarlık şeması ile zayıf düzeyde negatif yönlü ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

M. Araştırma Hipotezleri Dışında Kalan Regresyon İle İlgili Tartışma

Araştırma hipotezlerinden ve diğer değişkenler arasındaki ilişkilere ek olarak bu araştırmada var olan değişkenlerin birbirleri üzerindeki yordamasına bakmak amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Aşağıda bu regresyon analizi bulguları ile ilgili literatür taranarak tartışılmıştır.

Regresyon analizinin sonuçlarına göre ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim ve yüksek standartlar şemaları makyavelizmi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. İlgili literatür tarandığında elde edilen çalışmalar şu şekildedir. Ertürk ve Arıkan (2022), çalışmalarında erken dönem uyum bozucu şemaların manipülasyon üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre de zedelenmiş sınırlar

şema alanı manipülasyon üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna varmışlardır. Ertürk (2022), romantik ilişkilerde erken dönem uyum bozucu şemaların manipülasyon bağlamından incelemiştir. Araştırma sonucuna göre yüksek standart şeması manipülasyonu negatif düzeyde anlamlı biçimde yordamaktadır. Bu araştırmalar sonucu birebir araştırma ile uyum sağlamamaktadır. Ancak karanlık üçlü kişiliğin ortak özelliğine sahip bireyler genel anlamda manipülatif olma eğilimdedirler (Özsoy ve Ardiç, 2017). Bu sebeple bu sonuç bir noktada araştırmamızı destekleyebilen bir sonuç olarak düşünülebilir.

Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim, fedakarlık ve yüksek standartlar şemaları psikopatiyi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. İlgili literatür tarandığında Heusschen (2017), çalışmasında erken dönem uyum bozucu şemalar ile birincil, ikincil psikopati ve açık, gizli narsisizm üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre yetersiz özdenetim şeması birincil psikopatiyi anlamlı düzeyde yordamazken, ikincil psikopatiyi anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu anlamda kısmen de olsa bu araştırmanın sonucu araştırma bulgusunu desteklemektedir. Koole (2016), erken dönem uyum bozucu şemalar ile narsisizm ve psikopati arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre diğeri yönelimlilik şema alanı ikincil psikopatiyi negatif yönde anlamlı düzeyde yordarken, aşırı tetikte olma şema alanı ikincil psikopatiyi anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Bu sonuç araştırmanın sonucunu tam anlamıyla desteklemese de şema alanları açısından bakıldığınd kısmi olarak desteklemektedir.

Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması narsisizmi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. İlgili literatür tarandığında destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar şu şekildedir. Heusschen (2017), çalışmasında erken dönem uyum bozucu şemalar ile birincil, ikincil psikopati ve açık, gizli narsisizm üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre yetersiz özdenetim şeması ise narsisizmi anlamlı bir biçimde yordamamaktadır. Bu anlamda bu çalışma araştıma sonucunu desteklememektedir. Ancak, Akçer ve Bahayi (2023), çalışmalarında erken dönem uyum bozucu şemaların narsisizm üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda yetersiz özdenetim şemasının kadınlarda narsisizmi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu anlamda araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Duygusal yoksunluk şeması yaşam doyumunu negatif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. İlgili literatür tarandığında bununla ilgili pek bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bakır Aygar ve Kurt (2022), mutluluk ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide erken dönem uyum bozucu şemaları inceledikleri çalışmalarının sonucuna göre duygusal yoksunluk şeması yaşam doyumunu negatif yönde anlamlı bir biçimde yordamaktadır. Bu anlamda bu çalışma araştırma sonucunu desteklemektedir.

VII. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde bulgulardan hareketle elde edilen sonuçlara göre bir değerlendirme yapılıp ileri süreçlerde araştırma yapacak olan araştırmacılara öneriler yapılmıştır.

A. Sonuç

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

- Karanlık üçlü ve yaşam doyumu arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;
  - Makyavelizm ile yaşam doyumu arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmamıştır. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklememektedir.
  - Narsisizm ile yaşam doyumu arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu hipotezi desteklememektedir.
  - Psikopati ile yaşam doyumu arasında istatistiksel olarak zayıf düzeyde anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklememektedir.
- Kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile makyavelizm arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;
  - Kopukluk reddilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, kusurluluk ve terk edilme şemaları ile makyavelizm arasında zayıf düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Bu sonuç araştırma hipotezini desteklemektedir.
- Kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile narsisizm arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;
  - Kopukluk reddilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, kusurluluk ve terk edilme şemaları ile narsisizm arasında zayıf düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Bu sonuç araştırma hipotezini desteklemektedir.

- Kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile psikopati arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Kopukluk reddilmişlik şema alanından sosyal izolasyon şeması ile psikopati arasında düşük düzey pozitif korelasyon saptanmıştır. Bu sonuç araştırma hipotezini desteklemektedir. Kopukluk reddilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk, kusurluluk ve terk edilme şemaları ile ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu da araştırma hipotezini desteklememektedir.

- Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile makyavelizm arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Zedelenmiş sınırlar şema alanı ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile makyavelizm arasında orta düzey pozitif korelasyon saptanmıştır. Bu sonuç hipotezi desteklemektedir.

- Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile narsisizm arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Zedelenmiş sınırlar şema alanı ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile narsisizm arasında orta düzey pozitif korelasyon saptanmıştır. Bu sonuç hipotezi desteklemektedir.

- Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile psikopati arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Zedelenmiş sınırlar şema alanı ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile psikopati arasında orta düzey pozitif korelasyon saptanmıştır. Bu sonuç hipotezi desteklemektedir.

- Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile makyavelizm arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları ile makyavelizm arasında düşük ve orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Bu sonuç hipotezi desteklemektedir.

- Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile narsisizm arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları ile narsisizm arasında düşük ve

orta düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Bu sonuç hipotezi desteklemektedir.

- Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile psikopati arasındaki ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları ile psikopati arasında zayıf düzey pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Bu sonuç hipotezi desteklemektedir.

- Kopukluk reddedilmişlik şema alanı ile yaşam doyumu arasında ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Kopukluk reddilmişlik şema alanından duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon, kusurluluk şemaları ile yaşam doyumu arasında zayıf düzeyde negatif yönlü korelasyonlar saptanmıştır. Bu anlamda araştırma hipotezini desteklemektedir. Kopukluk reddilmişlik şema alanından terk edilme şeması ile ise anlamlı düzeyde bir ilişi saptanmamıştır. Bu da araştırma hipotezini desteklememektedir.

- Zedelenmiş özerklik şema alanı ile yaşam doyumu arasında ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Zedelenmiş özerklik şema alanından bağımlılık, iç içelik, dayanıksızlık ve başarısızlık şemaları ile kusurluluk şemaları ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir korelasyona saptanmamıştır. Bu anlamda araştırma hipotezini desteklememektedir.

- Zedelenmiş sınırlar şema alanı ile yaşam doyumu arasında ilişki ile ilgili sonuçlar;

– Zedelenmiş sınırlar şema alanından ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir korelasyona saptanmamıştır. Bu anlamda araştırma hipotezini desteklememektedir.

- Diğeri yönelimlilik şema alanı ile yaşam doyumu arasında ilişki ile ilgili sonuçlar;

- Diğeri yönelimlilik şema alanından fedakarlık ve onay aracılık ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir korelasyona saptanmamıştır. Bu anlamda araştırma hipotezini desteklememektedir.

- Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı ile yaşam doyumu arasında ilişki ile ilgili sonuçlar;

- Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı karamsarlık ve duyguları bastırma şemaları ile zayıf düzeyde anlamlı negatif yönlü bir korelasyon saptanmıştır. Bu sonuç hipotezi desteklemektedir. Aşırı tetikte olma/ bastırılmışlık şema alanı yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemaları ile yaşam doyumu arasında ise negatif yönlü anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır.

- Karanlık üçlü cinsyet değişkenine ilişki ile ilgili sonuçlar;

- Makyavelizm cinsiyetlere göre istatiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklemektedir. Araştırma sonucuna göre makyavelizm puanları erkeklerde kadınlara göre daha yüksektir.
- Narsisizm cinsiyetlere göre istatiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklemektedir. Araştırma sonucuna göre makyavelizm puanları erkeklerde kadınlara göre daha yüksektir.
- Psikopati cinsiyetlere göre istatiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklememektedir.

- Yaşam doyumu cinsiyete göre istatiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklememektedir.

- Yaşam doyumu yaşa göre istatiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklememektedir.

- Yaşam doyumu ekonomik düzeye göre istatiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklemektedir. Araştırma sonucuna göre, ekonomik durumu orta olanların yaşam doyumu

puanları kötü olanlara göre, iyi olanların yaşam doyumu puanları kötü ve orta olanlara göre daha yüksektir.

- Yaşam doyumu eğitim durumuna göre istatiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu anlamda araştırma sonucu bu hipotezi desteklemektedir. Bu farklılaşma lisans/ önlisans mezunları ile yüksek lisans/ doktora mezunları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre yüksek lisans/ doktora mezunlarının aldıkları yaşam doyumu puanları lisans/ önlisans mezunlarından yüksektir.

Araştırma hipotezleri dışında bulunan sonuçlar şu şekildedir:

- Dayanıksızlık, fedakarlık ve onay arayıcılık şemaları ile makyavelizm arasında pozitif yönlü orta ve düşük düzey anlamlı korelasyonlar bulunmuştur.
- Bağımlılık, iç içelik, dayanıksızlık, başarısızlık, fedakarlık, onay arayıcılık şemaları ile narsisizm arasında pozitif yönlü orta ve düşük düzey anlamlı korelasyonlar bulunmuştur.
- Dayanıksızlık, fedakarlık ve onay arayıcılık şemaları ile psikopati arasında pozitif yönlü düşük düzey anlamlı korelasyonlar bulunmuştur.
- Başarısızlık şemasından alınan puanlar cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmaya göre, kadınların başarısızlık şemasından aldığı puanlar erkeklere göre daha yüksektir.
- Terk edilme şemasından alınan puanlar yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma 18-30 yaş aralığı ile 31-50 yaş aralığındaki farktan kaynaklanmaktadır. Terkedilme şemasından alınan puanlar 18-30 yaş aralığındaki bireylerde, 31-50 yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksektir.
- Sosyal izolasyon, içe içelik ve terkedilme şemalarından alınan puanlar medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma evli ve bekar bireyler arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemalardan alınan puanlar bekar bireylerde evli bireylere göre daha yüksektir.
- Yaşam doyumundan alınan puanlar medeni duruma göre medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma evli ve bekar bireyler arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Evli bireylerin yaşamdan doyumundan aldıkları puanlar bekar bireylere göre daha yüksektir.

- Fedakarlık şemasından alınan puanlar eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma lise mezunu ve yüksek lisans/ doktora mezunu arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar lise mezunu olan bireylerde yüksek lisans/doktora mezunu bireylere göre daha yüksektir.
- Duygusal yoksunluk şemasından alınan puanlar eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma lise mezunu, lisans/ önlisans ve yüksek lisans/ doktora mezunu arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar lise mezunu ve lisans/önlisans mezunu bireylerin aldığı puanlar yüksek lisans/ doktora mezunu bireylere göre daha yüksektir.
- Karamsarlık şemasından alınan puanlar ekonomik duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma ekonomik durumu orta olan bireyler ile yüksek olan bireyler arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar ekonomik durumu orta olan bireylerde, ekonomik durumu yüksek olan bireylere göre daha yüksektir.
- Onay arayıcılık şemasından alınan puanlar ekonomik duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma ekonomik durumu düşük olan bireyler ile yüksek olan bireyler arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar ekonomik durumu düşük olan bireylerde, ekonomik durumu yüksek olan bireylere göre daha yüksektir.
- Duygusal yoksunluk şemasından alınan puanlar ekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma ekonomik durumu kötü, orta ve yüksek olan gruplar arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu şemadan alınan puanlar kötü ve orta ekonomik duruma sahip bireylerin aldığı puanlar yüksek ekonomik duruma sahip bireylere göre daha yüksektir.
- Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim ve yüksek standartlar şemaları makyavelizmi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim, fedakarlık ve yüksek standartlar şemaları psikopatiyi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim şeması narsisizmi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır.
- Duygusal yoksunluk şeması yaşam doyumunu negatif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır.

B. Öneriler

- Araştırma yapılırken, erken dönem uyum bozucu şemalar ile demografik değişkenlerin araştırmasına çok az rastlanmıştır. Bunun üzerine detaylı araştırma yapılabilir.
- Yapılan araştırmada toplamda 400 katılımcıya ulaşılmıştır. Bu katılımcıların 245'i kadın 155'sı erkektir. Kadın erkek oranının birbirine daha yakın olduğu şeklinde çalışılabilir.
- Araştırma şemalar üzerinden ele alınmıştır ama şema baş etmelerinde katılımcıların verecekleri cevap için etkili olabileceği için daha sonra araştırma şema baş etme stilleri açısından da ele alınabilir.
- Araştırmada özellikle karanlık üçlü alt boyutlarından olan narsisizm ve psikopati aynı zamanda da bir kişilik örgütlenmesi olduğu için örneklem grubu olarak klinik ortamda sağlanabilirse daha net sonuçlar elde edilebilir.
- Özellikle psikopati ve şema alanları için psikiyatrik rahatsızlığı olanlarda yüksek oluşu araştırma klinik ortamda deneyimlenirse bununla ilgili detaylı sonuçlar elde edilebilir.
- Karanlık üçlünün araştırmadaki diğer değişkenler ile ilişkisi özellikle karanlık üçlü alt boyutlarından psikopati açısından örneklem grubu cezaevlerindeki hükümlüler seçilirse daha yüksek sonuçlar elde edilebilir ve bu durumda diğer değişkenler ile ilişkisinde farklılık yaratabilir.
- Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile şemalarda beklenilen ilişkinin çıkmadığı noktalar bulunmuştur. Bunun sebebinin şema başa çıkma biçimlerinden olabileceğini düşündürmüştür. Bu sebeple karanlık üçlü kişilik özellikleri ile EDUBŞ arasındaki ilişkide şema baş etme stillerinin aracı rolü işlenebilir.
- Araştırma da yaş skalası 18- 65 yaş arasındaydı. Sonraki çalışmalarda bu yaş genç yetişkinler veya yaşlı bireyler şeklinde sınırlandırılabilir.

VIII. KAYNAKÇA

AGHABABAEİ, N., & BŁACHNİO, A. (2015). **Well-being and the Dark Triad**. *Personality and individual differences*, *86*, 365-368.

AKÇER, B., & BAHAYİ, K. (2023). **Yetişkin Bireylerde Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Narsisistik Özellikler Arasındaki İlişkide Öz Şefkatin Aracı Rolü.** Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal, (48), 54-82.

ALTINOK, Ç. (2021). **Genç yetişkinlerde savunma mekanizmaları ve erken dönem uyum bozucu şemaların incelenmesi** (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

ANLI, İ., CAN, Y., & EVREN, C. (2017). **Erkek alkol kullanım bozukluğu hastalarında patolojik narsisizmin erken dönem uyumsuz şemaların gelişimi üzerindeki etkisi.** Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 9(1), 63-74.

ANTALYALI, Ö. L. ve LİMON, S. (2023), **Mükemmeliyetçiliğin Makyavelist Eğilime Etkisinde Kontrol Odağı ve Çalışma Pozisyonunun Düzenleyici Rolü.** *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (59), 329-343.

AMATİ, V., MEGGİOLARO, S., RİVELLİNİ, G., & ZACCARİN, S. (2018). **Social relations and life satisfaction: The role of friends**. Genus, 74, 1-18.

APA. (t.y**.). Life satisfaction**. American Psychological Association. Erişim tarihi: 19 Ekim 2023.

ARACI, A., & BİLGE, Y. (2021). **Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Kişilik Bozuklukları İlişkisinde İmmatür Savunmaların Aracı Rolü**. Turkish Studies-Social Sciences, 16(3).

ARDA, B. (2019). **Anti-Sosyal Davranişlar Üzerine Kavramsal Bir İnceleme.** Management and Political Sciences Review, 1(1), 135-142.

ARNTZ, A., & GENDEREN, H. V. (2013). **Sınır kişilik bozukluğu için şema terapi.** *M. Şaşıoğlu, Çev.) İstanbul: Psikonet Yayınları*.

ARPACI F., (2022). **Kadının güçlendirilmesinin yaşam doyumuna etkisi**. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *26*(3), 695-706.

ASLAN, N., & KARTOPU, S. (2021). **Dindarlık eğiliminin karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilişkisi.** Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 10(20), 477-531.

ATİLLA, G., & YILDIRIM, G. (2023). **Umudun Yaşam Doyumu ve Olumlu Gelecek Beklentisi Üzerine Etkisi.** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(1), 341-359.

AYDOĞAN, E., & SERBEST, S. (2016). **İş yerinde karanlık üçlü: bir kamu kuruluşunun iç denetim biriminde araştırma.** Sayıştay dergisi, (101), 97-121.

AYKANAT, Z., & YILDIZ, T. (2022). **Ahlaki çözülmenin bir öncülü olarak karanlık üçlü: Bir alan araştırması.** Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 24(43), 891-909.

BAHAR, H. H., & ABDRAMANOVA, N. (2023). **Türkiye ve Kazakistan'daki Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı ve Yaşam Doyum Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi.** Milli Eğitim Dergisi, 52(237), 389-408.

BAKIR AYGAR, B., & KURT, A. A. (2022). **The Intermediate Role of Early Maladaptive Schemas in Relationship Between Happiness and Life Satisfaction of Universty Students**. International Innovative Education Researcher (IEdRes), 2(1).

BAL, P. N., & GÜLCAN, A. (2014). **Genç yetişkinlerde iyimserliğin mutluluk ve yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi**. Asya Öğretim Dergisi, 2(1 (ÖZEL)), 41-52.

BAŞER, İ. G., ASTAR, M., & SALTUKOĞLU, G. (2023). **Duygu Düzenleme Güçlükleri ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkide İlkel Savunmaların Aracı Rolü**. FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, (21), 457-478.

BEKHET, A. K., ZAUSZNİEWSKİ, J. A., & NAKHLA, W. E. (2008, January). **Happiness: Theoretical and empirical considerations**. In *Nursing Forum* (Vol. 43, No. 1, pp. 12-23). Malden, USA: Blackwell Publishing Inc.

BERKTAŞ, S. (2019). ***İnönü üniversitesi spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi*** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

BERNSTEİN, D. P. (2005). **Cognitive therapy for clients with personality disorders and comorbid Axis I psychopathology**. In J. Reich (Ed.), Personality disorders: Current research and treatments (pp. 154–159). New York: Routledge.

BLAİR, R. J. R. (2022**). Psychopathy: cognitive and neural dysfunction.** ***Dialogues in clinical neuroscience*****.**

BIÇAKSIZ, P. (2019). **Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve sürücü davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi.** Trafik ve Ulaşım Araştırmaları Dergisi, 2(2), 66-77.

BİBİ, F., CHAUDHRY, A. G., & Awan, E. A. (2015). **Impact of gender, age and culture on life satisfaction.** *Pakistan Association of Anthropology*, *27*(2), 1649-1652.

BİLGE, Y., & BALABAN, G. (2021), **Kişilik bozuklukları ve erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiler ve cinsiyetin düzenleyici rolü**

BORKOVEC, T. D., ALCAİNE, O. M., & BEHAR, E. (2004). **Avoidance theory of worry and generalized anxiety disorder.**

BOZOĞLAN, B. (2014). **Çatışmanın Yordayıcısı Olarak Sosyal Destek ve Yaşam Doyumu.** Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(1), 161-175.

BRUDEK, P., STEUDEN, S., KORULCZYK, T., & MĄCİK, D. (2023). **Early Maladaptive Schemas as Mediators in the Relationships of Personality Traits and Forgive-ness: A Polish Study.** ADVANCES IN COGNITIVE PSYCHOLOGY, 19(2), 138-152.

BRİCKER, D. C., & YOUNG, J. E. (2012). **A client's guide to schema therapy**. Schema Therapy Institute.

BUDAK, O., & FİLİZ, M. (2023**). Sağlık Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle Sağlık Farkındalık Düzeyi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.** Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(2), 1271-1300.

BUDAK, D., & KANDİL, N. (2022). **Futbol ve Tenis Branşlarıyla İlgilenen Bireylerin Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri Üzerine Etkisi**. Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi, 5(Özel Sayı 1), 158-170.

BULUT, M. B., & YILDIZ, M. (2020). **Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Yaşam Doyumlarına Etkisi.** *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *24*(2), 397-412.

CEVHEROĞLU, M. (2022). ***Üniversite Öğrencilerinin Siber Zorbalığa Maruz Kalma Düzeylerinin Ahlaki Kayıtsızlık, Narsisizm ve Savunma Mekanizmalarına Etkisi***. Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.

CHAKHSSİ, F., BERNSTEİN, D., & DE RUİTER, C. (2014**). Early maladaptive schemas in relation to facets of psychopathy and institutional violence in offenders with personality disorders.** Legal and Criminological Psychology, 19(2), 356-372.

CHEUNG, H. Y., & CHAN, A. W. (2009). **The effect of education on life satisfaction across countries.** *Alberta Journal of Educational Research*, *55*(1).

CUDO, A., MĄCİK, D., & GRİFFİTHS, M. D. (2023). **The relationship between early maladaptive schemas and problematic Facebook use: the indirect effects of perceived stress**. International journal of environmental research and public health, 20(4), 2969.

ÇAKIR, B., & DİLMAÇ, B. (2023). **Duygusal Farkındalık, Psikolojik Esneklik ve Yaşam Doyumu Arasındaki Yordayıcı İlişkiler**. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(1), 142-159.

ÇELİKKALELİ, Ö., & ÖZSOY, G. (2023). **Yetişkin Bireylerde Cinsiyet ve Kronolojik Doğum Sırasına Göre Kişiliğin Karanlık Yönlerinin İncelenmesi**. Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(3), 549-562.

ÇEVİK, N. K., & KORKMAZ, O. (2014). **Türkiye'de Yaşam Doyumu ve İş Doyumu Arasindaki İlişkinin İki Değişkenli Sirali Probit Model Analizi**. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *7*(1), 126-145.

ÇİÇEKLİ AYYILDIZ, S., SAHİLLİ BİLDİR, S. (2023). **Turist Rehberlerinin İş ve Yaşam Doyumunun Mesleki Bağlılık Düzeylerine Etkisi.** Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(1), 36-57.

ÇİFTÇİ, E. (2020). ***Erken dönem uyum bozucu şemalar ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide ilişki doyumunun ve ilişki bağlanımının rolü: Aracı ve durumsal aracı model önerileri*** (Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi). http://acikerisim.baskent.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11727/6530/10332182.pdf?sequence=1&isAllowed=y

DAFFERN, M., GİLBERT, F., LEE, S., & CHU, C. M. (2016). **The relationship between early maladaptive schema, psychopathic traits, and neuroticism in an offender sample**. Clinical Psychologist, 20(3), 125-128.

DAĞLI, A., & BAYSAL, N. (2016). **Yaşam doyumu ölçeğinin türkçe'ye uyarlanmasi: geçerlik ve güvenirlik çalişmasi.** *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *15*(59).

DARSHİNİ, D., ONG, C. Y., WEİ, S. L., KOMATHİ, L., KRİSHNAN, S., & ZAMAN, W. K. (2021**). Relationship Between Dark Triad and Life Satisfaction among Emerging Adults.** Evaluation Studies in Social Sciences, 2, 39-43.

DE BRİTO, SA, FORTH, AE, **Baskin-Sommers, AR, Brezilya, IA, Kimonis, ER, Pardini, D., VİDİNG, E. (2021). Psikopati**. *Nature Reviews Hastalık Primerleri* , *7* (1), 49.

De REE, J., & ALESSİE, R. (2011). **Life satisfaction and age: Dealing with underidentification in age-period-cohort models**. *Social Science & Medicine*, *73*(1), 177-182.

De VLAMİNG, I. H., SCHELLEKENS, M. P., & VAN DER LEE, M. L. (2023). **Intensity of mental health treatment of cancer-related psychopathology:**

the predictive role of Early Maladaptive Schemas. Supportive Care in Cancer, 31(6), 325.

DELLA GİUSTA, M., JEWELL, S. L., & KAMBHAMPATİ, U. S. (2011). **Gender and life satisfaction in the UK.** *Feminist Economics*, *17*(3), 1-34.

DEMİNG, P., DARGİS, M., HAAS, B. W., BROOK, M., DECETY, J., HARENSKİ, C., KOSSON, D. S. (2020). **Psychopathy is associated with fear-specific reductions in neural activity during affective perspective-taking**. *Neuroimage*, *223*, 117342.

DEMİRBİLEK, N., & BOZANOĞLU, B. (2023). **Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumu, İletişim Becerileri ve Yaşam Boyu Öğrenme Düzeyleri Arasındaki İlişki**. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(1), 312-333.

DEMİRGİL, Z. (2023). **İşyerinde Haset ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Bilgi Paylaşımının Düzenleyici Rolü**. The Journal of International Scientific Researches, 8(3), 499-509.

DEMİRÖZ ÇAKIR, Z., (2023**). Üniversite Öğrencilerinin Karanlık Üçlü ve Dürtüsellik-Alçakgönüllük Kişilik Özellikleri ile Başkalarının Duygularını Yönetme Davranışları Arasındaki İlişkide Sosyal Ödüllendirmenin Aracı Rolü**. (Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

DEMİRTAŞ, Ö., & BİÇKES, D. M. (2014). **Makyavelizm'in olumsuz durumları ifşa etme niyeti üzerindeki etkisi: Bir alan çalışması.** *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, *16*(2), 96-112.

DEVELLİS, F. (2014). **Ölçek Geliştirme**. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

DİENER, E. (1984). **Subjective well-being**. Psychological bulletin, 95(3), 542.

DİENER, E. D., EMMONS, R. A., LARSEN, R. J., & GRİFFİN, S. (1985). **The satisfaction with life scale**. *Journal of personality assessment*, *49*(1), 71-75.

DİENER, E. ve RYAN, K. (2018). **Öznel iyi oluş: Genel bir bakış** (çev. Nevzat Gencer). Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(3), 2621-2638.

DİKMEN, A. A. (1995). **İş doyumu ve yaşam doyumu ilişkisi**. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *50*(03).

DİNÇTÜRK, K. (2021). **Erken dönem şema alanlarında bağlanma modellerinin sosyal fobinin benlik saygısı ile ilişkisi** (Master's thesis, Üsküdar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

DOUGLASS, M. D., STİRRAT, M., KOEHN, M. A., & VAUGHAN, R. S. (2023). **The relationship between the Dark Triad and attitudes towards feminism. Personality** and Individual Differences, 200, 111889.

EDERSHİLE, E. A., WRİGHT, A. G. (2022). **Narcissism dynamics**. *Social and Personality Psychology Compass*, *16*(1), e12649.

EKŞİ, H., &OKAN, N. (2021). **Gençlerde maneviyat ve şiddet eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyum bozucu şemaların moderatör etkisi.** Bilimname, 2021(44), 521-546.

ERDOĞDU, M., & KIŞLAK, Ş. (2023**). Psikotravmatolojik Açıdan Öfkeyi Yordayan Şema Alanlarının İncelenmesi.** Sağlık Bilimlerinde İleri Araştırmalar Dergisi, 6(1), 108-116.

ERTÜRK, Y. (2023). **Romantik ilişkilerde ilişki istikrarı: sınır kişilik örgütlenmesinde erken dönem uyumsuz şemalar, ilişkilerde manipülasyon ve flört şiddeti bağlamında incelenmesi.**

ERTÜRK, Y., & ARIKAN, S. (2022**). Romantik İlişkilerde İlişki İstismarı: Sınır Kişilik Örgütlenmesinde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, İlişkilerde Manipülasyon ve Flört Şiddeti Bağlamında İncelenmesi**. International Journal of Social Humanities Sciences Research, 9(87), 1776-1791.

ERZİ, S. (2020**). Zararına Sevinme (Schadenfreude) ve Yardım Davranışlarının Karanlık Üçlü; Benlik Saygısı, Empati ve Bakış Açısı Alma Bakımından İncelenmesi.** Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 10(1), 215-236.

ESTÉVEZ, A., MACÍA, L., AONSO-DİEGO, G., & HERRERO, M. (2023). **Early maladaptive schemas and perceived impact of COVID-19: the moderating role of sex and gambling**. Current Psychology, 1-16.

FERGUSSON, D. M., MCLEOD, G. F. H., HORWOOD, L. J., SWAİN, N. R., CHAPPLE, S., & POULTON, R. (2015). **Life satisfaction and mental health problems (18 to 35 years).** Psychological medicine, 45(11), 2427-2436.

FERNÁNDEZ-BALLESTEROS, R., ZAMARRÓN, M. D., & RUÍZ, M. A. (2001). **The contribution of socio-demographic and psychosocial factors to life satisfaction.** *Ageing & Society*, *21*(1), 25-43.

FERRANTE, F. (2009). **Education, aspirations and life satisfaction**. *Kyklos*, *62*(4), 542-562.

FİLİZ, M. (2022). **Türkiye'de Sağlık Çalışanlarının Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi**. *Eurasian Journal of Health Technology Assessment*, *6*(1), 1-11.

FİLİZ, M., BUDAK, O., & ERDAL, N. (2023). **Sağlık Eğitimi Alan Öğrencilerin Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.** Adam Academy Journal of Social Sciences, 13(2), 483-503.

FURNHAM, A., RİCHARDS, S. C., & PAULHUS, D. L. (2013). **The Dark Triad of personality: A 10 year review.** *Social and personality psychology compass*, *7*(3), 199-216.

GEORGE, D., & MALLERY, P. (2019). **IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference**. Routledge.

GLAESMER, H., GRANDE, G., BRAEHLER, E., & ROTH, M. (2011). **The German version of the satisfaction with life scale (SWLS).** *European Journal of Psychological Assessment*.

GOODBOY, A. K., & MARTİN, M. M. (2015). **The personality profile of a cyberbully: Examining the Dark Triad**. Computers in human behavior, 49, 1-4.

GÖKDAĞ, C., & ERDOĞAN YILDIRIM, Z. (2023). **Mizaç ile Depresif Belirtiler Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Aracı Rolü**. Turkish Journal of Psychiatry, 34(3).

GÖR, N., YİĞİT, İ., KÖMÜRCÜ, B., & ERTÜRK, İ. Ş. (2017). **Geçmişin mirası ve geleceğin haritası: Erken dönem uyumsuz şemalar**. *Nesne Psikoloji Dergisi*, *5*(10), 197-218.

GÜLDÜ, Ö. (2023). **Umutsuzluğun Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi: Benlik Saygısının Aracı Rolü**. Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi, 6(11), 118-131.

GÜLER, K., & TUNCAY, M. (2021). **Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Duyguları İfade Edebilme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**.. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 5(4), 1385-1405.

GÜLER, K., & TUNCAY, A. M. (2023). **Investigation of The Relationship Between Early Maladaptive Schemas and Attachment Styles in Adults With Life Satisfaction and The Ability to Express Emotions**. Asya Studies, 7(24), 299-310.

GÜLER, K., & USLUCA, M. (2021). **Yetişkin Bireylerde Bilinçli Farkındalık ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 372-383.

GÜN, M. (2021). **Yetişkinlerde görülen kaygı düzeyleri ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkinin incelenmesi** (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

GÜNAYDIN, H. D. (2016). ***Psikolojik danışmanların ve danışman adaylarının erken dönem uyum bozucu şemalarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerine etkisinin incelenmesi*** (Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi). https://acikerisim.erbakan.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12452/486/10106657.pdf?sequence=1

GÜNDÜZ, A., & BİLGE, Y. (2023). **Beden algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide atılganlığın aracı rolü.** *International Journal of Social Sciences and Education Research*, *9*(2), 127-137.

GÜNER, F., ÇİÇEK, H., CAN, A. (2014). **Banka çalışanlarının mesleki stres ve tükenmişlik düzeylerinin iş doyumu ve yaşam doyumu düzeyleri ile ilişkisi.** Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 6(3).

GÜNEY, S., & MANDACI, G. (2009). **Makyavelizm ve Etik Algısı İlişkileri: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma.** *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 27*(2), 83-104.

GÜNEYLİ, K., AKDOĞAN, E., AKYOL, A., & SALIK, H. (2023). **Eğitim Yöneticilerinin Yaşam Doyumu ile İş Tatmini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**. *Cihanşümul Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 3*(5), 64-70.

GÜRLEK, T., (2022**). Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri, Risk Alma Eğilimi, Örgütsel Bağlılık, Kariyer Bağlılığı ve İşten Ayrılma Niyeti Arasındaki İlişkiler.** *Fiscaoeconomia, 6*(2), 457-477.

HAAR, J. M., RUSSO, M., SUÑE, A., & OLLİER-MALATERRE, A. (2014). **Outcomes of work–life balance on job satisfaction, life satisfaction and mental health: A study across seven cultures**. Journal of vocational behavior, 85(3), 361-373.

HACIOĞLU, M. B., (2018). **Kişiler Arası Bağımlılık Eğilimi ile Kırılgan ve Büyüklenmeci Narsistik Kişilik Özellikleri: Şema Terapi Modelinde Bir İnceleme.** (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Şehir Üniversitesi). core.ac.uk https://core.ac.uk/download/pdf/186410969.pdf

HAHS-VAUGHN, D. L., & LOMAX, R. G. (2020). **An introduction to statistical concepts.** Routledge

HAMURCU, P., & ARSLAN, M. (2022). **Duygudurum, Yaşam Doyumu ve Duygusal İştah İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma**. *Gevher Nesibe Journal of Medical and Health Sciences, 7*(17), 119-130.

HAHS-VAUGHN, D. L., & LOMAX, R. G. (2020). **An introduction to statistical concepts. Routledge.**

HEUSSCHEN, C. (2017). **Understanding Narcissism and Psychopathy in Terms of Early Maladaptive Schemas in a Community Sample.**

JALİLİAN, K., MOMENİ, K., & JEBRAEİLİ, H. (2023). **The mediating role of early maladaptive schemas in the relationship between attachment styles and loneliness.** BMC psychology, 11(1), 136.

JOHNSON, S. A. (2019**). Understanding the violent personality: antisocial personality disorder, psychopathy, & sociopathy explored.** ***Forensic Research & Criminology International Journal,*** *7*(2), 76-88.

JONASON, P. K., & KAVANAGH, P. (2010). **The dark side of love: Love styles and the Dark Triad.** Personality and Individual Differences, 49(6), 606-610.

JONASON, P. K., LYONS, M., BETHELL, E. (2014**). The making of Darth Vader: Parent–child care and the Dark Triad.** *Personality and Individual Differences*, *67*, 30-34.

JONASON, P. K., & TOST, J. (2010). **I just cannot control myself: The Dark Triad and self-control.** Personality and Individual differences, 49(6), 611-615.

JONASON, P. K., ŻEMOJTEL-PİOTROWSKA, M., PİOTROWSKİ, J., SEDİKİDES, C., CAMPBELL, W. K., GEBAUER, J. E., ... & YAHİİAEV, I. (2020). **Country-level correlates of the dark triad traits in 49 countries**. *Journal of personality*, *88*(6), 1252-1267.

JONES, D. N., & PAULHUS, D. L. (2011**). The role of impulsivity in the Dark Triad of personality.** Personality and Individual Differences, 51(5), 679-682.

JONES, D.N., & PAULHUS, D.L. (2014). **Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personality traits.** *Assessment, 21,* 28-41.

JONES, D. N., & PAULHUS, D. L. (2017). **Duplicity among the dark triad: Three faces of deceit.** Journal of Personality and Social Psychology, 113(2), 329.

JOSHANLOO, M. (2018**). Gender differences in the predictors of life satisfaction across 150 nations.** *Personality and Individual Differences*, *135,* 312-315.

KAPÇI, E. G., & HAMAMCI, Z. (2010). **Aile işlevi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü.** *Klinik Psikiyatri*, *13*(3), 127-136.

KARAAZİZ, M., & ATAK, İ. E. (2013**). Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme.** *Nesne Psikoloji Dergisi*, *1*(2), 44-59.

KARANTZAS, G. C., YOUNAN, R., & PİLKİNGTON, P. D. (2023). **The associations between early maladaptive schemas and adult attachment styles: A meta-analysis.** Clinical Psychology: Science and Practice, 30(1), 1.

KARPUZ İLERİCİLER, N. (2015). ***Evlilik uyumunu açıklamada yakın ilişkilerde bağlanma, erken dönem uyum bozucu şemalar ve psikolojik travmanın rolü*** (Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi). maltepe.edu http://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12415/704/10087869.pdf?sequence=1&isAllowed=y

KASPRZAK, E. (2010). **Perceived social support and life-satisfaction**. Polish Psychological Bulletin, 41(4), 144-154.

KIRATLI, S. (2018). ***Narsistik kişilik özellikleri ve mükemmeliyetçiliğin yaşam doyumu ile ilişkisinin incelenmesi*** (Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü). https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/710336/yokAcikBilim_10194001.pdf?sequence=-1&isAllowed=y

KOOLE, R. A. (2016). **The Relationship between Psychopathy and Narcissism in terms of Early Maladaptive Schemas**.

KOİVUMAA-HONKANEN, H., HONKANEN, R., VİİNAMAEKİ, H., HEİKKİLAE, K., KAPRİO, J., & KOSKENVUO, M. (2001). **Life satisfaction and suicide: A 20-year follow-up study**. American Journal of Psychiatry, 158(3), 433-439.

KÖKER, S. (1991). ***Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması*** (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü). https://dergiler.ankara.edu.tr/xmlui;/bitstream/handle/20.500.12575/78449/016802.pdf?sequence=1&isAllowed=y

KÖMÜRCÜ, İ. (2023). **Üniversite Öğrencilerinin Sanatsal Etkinliklere Katılma Düzeyinin Psikolojik İyi Oluş ve Yaşam Doyumunu Yordama Gücü**. Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 803-822.

KÖROĞLU, E. & BAYRAKTAR, S. (2010), ***Kişilik Bozuklukları.*****Boylam**. Psikiyatri Enstitüsü Yayınları.

KÖROĞLU, E. (2013). **Dsm-v: tanı ölçütleri başvuru kitabı**,(E. Köroğlu. Çev.). *Washington DC: Amerikan Psikiyatri Birliği*.

KRİNG, A. M., JOHNSON, S. L., DAVİSON, G., & NEALE, J. (2017**). Anormal Psikoloji.** *Muzaffer Şahin (Çev. Ed.), Ankara: Nobel*.

KUTLUTÜRK, B. (2021). **Yetişkinlik dönemindeki kadınlarda çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyum bozucu şemalar ve somatizasyon arasındaki ilişkinin incelenmesi** (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

KÜÇÜKŞEN, K., TOPTAŞ, T., ÇETİN, S. N. (2023). **Yetişkin Bireylerde Aile Bütünlük Duygusunun Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi.** Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 13(1), 119-130.

LÁNG, A. (2015). **Machiavellianism and early maladaptive schemas in adolescents**. Personality and Individual Differences, 87, 162-165.

LEVERSEN, I., DANİELSEN, A. G., BİRKELAND, M. S., & SAMDAL, O. (2012). **Basic psychological need satisfaction in leisure activities and adolescents' life satisfaction**. Journal of youth and adolescence, 41, 1588-1599.

LEWİS, A. D., HUEBNER, E. S., MALONE, P. S., & VALOİS, R. F. (2011**). Life satisfaction and student engagement in adolescents**. Journal of Youth and Adolescence, 40, 249-262.

LİMONE, P., SİNATRA, M., & MONACİS, L. (2020). **Orientations to happiness between the Dark Triad traits and subjective well-being**. Behavioral Sciences, 10(5), 90.

LORBER, M., ČERNE KOLARİČ, J., KMETEC, S., & KEGL, B. (2023**). Association between Loneliness, Well-Being, and Life Satisfaction before and during the COVID-19 Pandemic: A Cross-Sectional Study**. *Sustainability*, *15*(3), 2825.

LÓPEZ-LÓPEZ, A., PACHO, J. C., GONZÁLEZ, J. L., MUÑOZ, I. J., & MATÍAS POMPA, B. (2023). **Early maladaptive schemas as a risk factor for fibromyalgia: A case-control study.** Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy.

MASLOW, A. H. (1943). **A Dynamic Theory of Human Motivation.**

MALLARD, A. G., LANCE, C. E., & MİCHALOS, A. C. (1997). **Culture as a moderator of overall life satisfaction–life facet satisfaction relationships**. Social Indicators Research, 40, 259-284.

MAKİM, F., & SHETTY, V. (2018). **The relationship between age, gender and the dark triad of personality**. Indian J Mental Health, 5(1).

MARTİN, R., & YOUNG, J. (2010). **Schema therapy**. Handbook of cognitive-behavioral therapies, 317.

MAVROEİDES, G., BASTA, M., VGONTZAS, A., KARADEMAS, E., SİMOS, P., & KOUTRA, K. (2023**). Early maladaptive schema domains and suicide risk in major depressive disorder: the mediating role of patients' illness-related self-regulation processes and symptom severity**. Current Psychology, 1-15.

MCLEOD, S. (2007). **Maslow's hierarchy of needs**. *Simply psychology*, *1*(1-18).

MCWİLLİAMS, N., & KALEM, E. (2010). ***Psikanalitik tanı: Klinik Süreç İçinde Kişilik Yapısını Anlamak*.** İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

MEDGYESİ, M., & ZÓLYOMİ, E. (2016). **Job satisfaction and satisfaction in financial situation and their impact on life satisfaction**. *European Commission, Directorate general for employment, social affairs and inclusion*, *6*, 2016.

MELLOR, D., STOKES, M., FİRTH, L., HAYASHİ, Y., & CUMMİNS, R. (2008). **Need for belonging, relationship satisfaction, loneliness, and life satisfaction**. Personality and individual differences, 45(3), 213-218.

MİLLER, J. D., BACK, M. D., LYNAM, D. R., WRİGHT, A. G. (2021). **Narcissism today: What we know and what we need to learn.** *Current Directions in Psychological Science*, *30*(6), 519-525.

MİLLER, J. D., LYNAM, D. R., HYATT, C. S., CAMPBELL, W. K. (2017). **Controversies in narcissism**. *Annual review of clinical psychology*, *13*, 291-315.

MORRİSON, J. R. (2019). ***DSM-5'i kolaylaştıran klinisyenler için tanı rehberi*.** Nobel Akademik Yayıncılık.

MURAT, G. VE BÖRÜ, D. E. (2019**). Çalışanların Yöneticilerine İlişkin Algıladıkları Psikopati Özelliklerinin Sergiledikleri Sinik Davranışlar Üzerindeki Etkisi**. *Öneri Dergisi*, *14*(51), 128-146.

NİCHOLLS, A. R., MADİGAN, D. J., DUNCAN, L., HALLWARD, L., LAZURAS, L., BİNGHAM, K., & FAİRS, L. R. (2020). **Cheater, cheater, pumpkin eater: the dark triad, attitudes towards doping, and cheating behaviour among athletes**. *European journal of sport science*, *20*(8), 1124-1130.

NUSSBAUM, M. J. (2004). **Hiding From Humanity: Disgust, Shame, and The Law, New Jersey:** Princeton University Press.

OETTİNGEN, J., GİEROWSKİ, J. K., GRABSKİ, B., & MİCEK, A. (2023). **A discussion of early maladaptive schemas in men convicted sexual offenders in Poland.** Archives of Psychiatry and Psychotherapy.

ÖZABACI, N., & KÖRÜK, S. (2018). **Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Evlilik Uyumu Arasındaki.** Tam Metin Kitabı Full Text Book, 72.

ÖZDEMİR, O., ÖZDEMİR, P. G., KADAK, M. T., NASIROĞLU, S. (2012). **Kişilik gelişimi**. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, *4*(4), 566-589.

ÖZDEMİR, N. VE SUNAOĞLU, Ş. K. (2023). **Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Sürdürülebilir Tüketim Davranışına Etkisi.** *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (56), 377-397.

ÖZKAN, S., & ÇOBAN KUMBALI, H. (2023). **İş-Aile Çatışması ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Banka Çalışanları Üzerine Bir Araştırma.** Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi, 10(1), 110-123.

ÖZSOY, E., & ARDİÇ, K. (2017). **Karanlik üçlü'nün (narsisizm, makyavelizm ve psikopati) iş tatminine etkisinin incelenmesi.** *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, *24*(2), 391-406.

ÖZSOY, E., RAUTHMANN, J. F., JONASON, P. K., & ARDIÇ, K. (2017). **Reliability and validity of the Turkish versions of dark triad dirty dozen**

(DTDD-T), short dark triad (SD3-T), and single item narcissism scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*, *117*, 11-14.

PAK, M., AKGÜL GÖK, F., & ÖZMETE, E. (2023). **Sosyal Hizmet Öğrencilerinin İyimserlik Eğilimleri ve Yaşam Doyumu İlişkisi.** Toplum ve Sosyal Hizmet, 34(2), 489-512.

PAULHUS, D. L., & WİLLİAMS, K. M. (2002**). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy.** *Journal of research in personality*, *36*(6), 556-563.

PETERSON, C., PARK, N., & SELİGMAN, M. E. (2005). **Orientations to happiness and life satisfaction: The full life versus the empty life.** Journal of happiness studies, 6, 25-41.

PİLKİNGTON, P. D., KARANTZAS, G. C., FAUSTİNO, B., & PİZARRO-CAMPAGNA, E. (2023). **Early maladaptive schemas, emotion regulation difficulties and alexithymia: A systematic review and meta-analysis**. Clinical Psychology & Psychotherapy.

PRUSİK, M., & SZULAWSKİ, M. (2019). **The relationship between the Dark Triad personality traits, motivation at work, and burnout among HR recruitment workers.** *Frontiers in psychology*, *10*, 1290.

RAFAELİ, E., BERNSTEİN, D. P. VE YOUNG, J. E. (2013). **Şema Terapi Ayırıcı Özellikle**r. (M. Şaşıoğlu, Çev.). İstanbul: Psikonet Yayınları.

RAUTHMANN, J. F., & KOLAR, G. P. (2012). **How "dark" are the Dark Triad traits? Examining the perceived darkness of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy**. Personality and Individual Differences, 53(7), 884-889.

ROEDİGER, E. (2015). **Şema terapi nedir.** *Şema terapinin temellerine, modellerine ve uygulamasına giriş*, *1*.

RONNİNGSTAM, E. (2009). **Narcissistic personality disorder:** Facing DSM-V. *Psychiatric annals*, *39*(3).

RYAN, J., HUGHES, M., & HAWDON, J. (1998). **Marital status, general-life satisfaction and the welfare state: A cross-national comparison**. *International Journal of Comparative Sociology*, *39*(2), 224-237.

SALTOĞLU, S., IRAK, D. U. (2020). **Kişiliğin Karanlık Üçlüsü: Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopati.** *Turk Psikoloji Yazilari*, *23*(45), 42-62.

SALTOĞLU, S., IRAK, D. U. (2020). **Primary versus secondary psychopathy: Coping styles as a mediator between psychopathy and well-being.** *Current Psychology*, 1-9.

SARDOĞAN, M. E., & KAYGUSUZ, C. (2006). **Antisosyal Kişilik Bozukluğu Tanısı Almış ve Almamış Olan Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri Açısından İncelenmesi**. Ege Eğitim Dergisi, 7(1), 85-102.

SATICI, S. A., KAYİŞ, A. R., YILMAZ, M. F., & Eraslan-Çapan, B. (2019). **Üniversite öğrencilerinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ile dürtüsellik ve heyecan arama davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi.** Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 9(54), 857-881.

SCHWARZ, N., & CLORE, G. L. (1983). **Mood, misattribution, and judgments of well-being: Informative and directive functions of affective states**. *Journal of personality and social psychology*, *45*(3), 513.

SCHİMMACK, U., OİSHİ, S., FURR, R. M., & FUNDER, D. C. (2004). **Personality and life satisfaction: A facet-level analysis**. *Personality and social psychology bulletin*, *30*(8), 1062-1075.

SCHİMMACK, U., RADHAKRİSHNAN, P., OİSHİ, S., DZOKOTO, V., & AHADİ, S. (2002). **Culture, personality, and subjective well-being: integrating process models of life satisfaction**. *Journal of personality and social psychology*, *82*(4), 582.

SCHULTZ, D. P., & SCHULTZ, S. E. (2016**).** ***Theories of personality*****. Cengage Learning.**

SET, Z. (2020). **Sosyal kötücül kişilikler: karanlık üçlü**. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, *12*(3), 318-329.

SEVİM, A. (2018). ***Yetişkinlerde cinsel bağımlılık, erken dönem uyumsuz şemalar ve yaşam doyumu ilişkileri*** (Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). http://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12415/8231/495614.pdf?sequence=1

SOYGÜT, G., KARAOSMANOĞLU, A., & CAKİR, Z. (2009). **Assessment of early maladaptive schemas: A psychometric study of the Turkish Young Schema Questionnaire-Short Form-3**. *Turkish Journal of psychiatry*, *20*(1), 75-84.

SÖNER, O., AKKUŞ, B., KILINÇ, T., KARAASLAN, M., SELÇUK, D. A., ÇAY, A., YILMAZ, R. (2023). **Yetişkin Bireylerde Yaşam Doyumunun Bilişsel Esneklik ve Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi.** Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 266-279.

SÖNER, O., ŞAHİN, M., CEYLAN, C., ALBAYRAK, O., COŞKUN, İ., ŞİMŞEK, C., & BEKTAŞ, G. (2023). **Okul Yöneticilerinin Bilinçli Farkındalık ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki/The Relationship Between Mindfulness and Life Satisfaction of School Administrators.** Education & Youth Research, 3(2), 46-61.

SÖNMEZ BENLİ, S., YILDIRIM, B. (2017). **Hemşirelerde yaşam doyumu ve ölüme karşı tutum arasındaki ilişki.** Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 6(4), 167-179.

STEGER, M. F., & KASHDAN, T. B. (2007). **Stability and specificity of meaning in life and life satisfaction over one year.** Journal of Happiness Studies, 8, 161-179.

SUH, E. M., DİENER, E. D., & UPDEGRAFF, J. A. (2008). **From culture to priming conditions: Self-construal influences on life satisfaction judgments.** Journal of Cross-Cultural Psychology, 39(1), 3-15.

ŞAHİN, D. (2009). **Kişilik bozuklukları**. *Klinik gelişim*, *22*(4), 45-55.

Şahin, İ. (2008). **Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerini Etkileyen Faktörler**. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6(23), 57-66.

ŞAHİN, Ş. (2008**). Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve yaşam doyumu düzeyleri.** (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi. Mersin*, 31-62).

ŞAHİN, Z. (2018). **Ölüm algısının "yaşam doyumu" üzerindeki etkisi: Üniversite örneği.** *Akademik İzdüşüm Dergisi*, *3*(3), 1-18.

TALAK, K. (2022). **Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Tükenmişlik İlişkisinde Motivasyonun Etkisi.** *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, *11*(3).

TAŞ, M. A. (2023). **Sivil Toplum Kuruluşları Gönüllülerinde Çalışmanın Merkezliliği ve Yaşam Doyumu İlişkisi.** Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 41(3), 555-570.

TEKİR, Ö., ÇEVİK, C., ARIK, S., CEYLAN, G. (2016). **Sağlik çalişanlarinin tükenmişlik, iş doyumu düzeyleri ve yaşam doyumunun incelenmesi**. Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 18(2), 51-63.

TEMELLİ, E., KAYA, S., KAZGAN, M. H., YILMAZ, N. A., AYAR, E., & YÜKSELOĞLU, E. H. (2021). **Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinde** Genetiğin Rolü. *Bulletin of Legal Medicine/Adli Tıp Bülteni*, *26*(2).

TERZİ, D. (2022). **Çocukluk çağı travmaları ve duygusal yeme arasındaki ilişki: Erken dönem uyum bozucu şema alanlarının aracı rolü** (Master's thesis, İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

TORRES, C. (2002). **Early maladaptive schemas and cognitive distortions in psychopathy and narcissism.**

TORTUMLU, M., & UZUN, K. (2023). **Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Akademisyenlerin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Sağlamlığın ve Yaşamdaki Anlam Arayışının Aracı Rolü.** Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(2), 41-62.

TOZAR, M. Z. (2019). **Karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları.** (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü). hacettepe.edu.tr www.openaccess.hacettepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11655/8118/10275479.pdf?sequence=1&isAllowed=y

TUNÇ, T., DEMİRCİ, H. F., ŞAHİN, M. (2023). **Sağlık Algısı ve Yaşam Doyumu Bağlamında Koronavirüs Anksiyetesi**. Black Sea Journal of Health Science, 27-28.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. (2023, 30 03). **Türk Dil Kurumu Sözlüğü**: https://sozluk.gov.tr/ adresinden alındı.

TÜRK, B., HAMZAOĞLU, N., & ŞENYUVA, G. (2023). **Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Şiddet Üzerindeki Rolü: Tanımlayıcı Çalışma.** Turkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine & Forensic Sciences, 20(2).

ULUDAĞ, G. (2019). **Yaşam doyumu ile işgören performansı ilişkisini incelemeye yönelik bir alan araştırması.** Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(6), 291-300.

UYGUR, M. (2020). **Üniversite öğrencilerinde sosyal anksiyete düzeyinin erken dönem uyumsuz şemalar ve üst bilişler ile ilişkisinin incelenmesi** (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

ÜN, M., AKBAŞ, Y., & ERBAŞ, O. (2018). **Psikopati.** *İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi*, *4*(4), 225-228.

WİLSON, D. S., NEAR, D., & MİLLER, R. R. (1996). **Machiavellianism: a synthesis of the evolutionary and psychological literatures.** *Psychological bulletin*, *119*(2), 285.

VEENHOVEN, R. (1996). **The study of life-satisfaction**.

VEDEL, A., & THOMSEN, D. K. (2017). **The Dark Triad across academic majors**. Personality and Individual Differences, 116, 86-91.

VURAL, D.L. (2020). **Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Arasında Savunma Mekanizmalarının Aracı Rolü**. International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 6(36): 1734-1743.

XİA, F., LİU, M., & LİU, T. (2023). **The Role of Coping Styles in Mediating the Dark Triad and Bullying: An Analysis of Gender Difference**. *Behavioral Sciences*, *13*(7), 532.

YALÇIN, S. B., KAVAKLI, M., KESİCİ, Ş., & AK, M. (2018). **Mutluluğun önündeki engel:** Erken dönem uyumsuz şemalar.

YAŞLIOĞLU, D. T., & ATILGAN, Ö. (2018). **Karanlık üçlü ölçeği: Türkçe'ye uyarlama, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması.** *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *5*(3), 725-739.

YETİM, Ü. (1991). **Kişisel Projelerin Organizasyonu Ve Örüntüsü Açısından Yaşam**

YETİM, Ü. (2001). **Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri**. İstanbul: Bağlam Yayınları.

YILDIZ, A. D. (2018). **Erken dönem uyum bozucu şemalar ve yalnızlığın üniversite uyum düzeyi ile ilişkisi.** Türk Psikoloji Dergisi, 33(81), 82-96.

YILMAZ, E., & ASLAN, H. (2013). **Öğretmenlerin iş yerinde yalnızlıkları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.** Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 3(3), 59-69.

YILMAZER, T., KARAGÖZ, Ş., UZUNBACAK, H. H., & AKÇAKANAT, T. (2021). **Karanlık üçlü kişilik özellikleri, psikolojik ayrıcalık, göreli yoksunluk ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkiler üzerine bir araştırma**. EKEV Akademi Dergisi, (86), 597-622.

YİĞİT, İ., & ÇELİK, C. (2016). **İlişki doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kendilik algısı açısından değerlendirilmesi**. Türk psikoloji yazıları, 19(38), 77-87.

YİĞİT, İ., & ERDEN, G. (2015). **Çocukluk çağı istismar yaşantıları ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkide erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü.** *Türk Psikoloji Dergisi*, *30*(75), 47-59.

YOUNG, K. W. (2006). **Social support and life satisfaction**. International journal of psychosocial Rehabilitation, 10(2), 155-164.

YOUNG, J. E. ve KLOSKO, J. S. (2019). **Hayatı Yeniden Keşfedin.** İstanbul: Psikonet Yayınları.

YOUNG, J. E., KLOSKO, J. S., & WEİSHAAR, M. E. (2003). **Schema therapy**. *New York: Guilford*, *254*, 653-658.

YOUNG, J. E., KLOSKO, J. S., VE WEİSHAAR, M. E. (2003). **Schema therapy: A practitioner's guide.** London: Guilford press.

YOUNG, J. E., KLOSKO, J. S., & WEİSHAAR, M. E. (2009). **Şema terapi**. *Litera Yayıncılık: İstanbul*, *9*.

YOUNG, J. E., RAFAELİ, E., & BERNSTEİN, D. P. (2011). **Schema Therapy: The CBT distinctive features series**.

YURTSEVEN, C. S. (2019). ***Yetişkinlerde erken dönem uyum bozucu şemalar, yakın ilişkilerde psikolojik eğilimler ve aldatma arasındaki ilişkinin incelenmesi*** (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi). 95.183.203.22 http://95.183.203.22/xmlui/bitstream/handle/11363/2265/622317.pdf?sequence=1&isAllowed=y

YÜCEL, E. (2020). **Kişiliğin karanlık üçlüsü: Turizm sektöründe demografik değişkenler açısından bir inceleme.** Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 17(1), 71-86.

ZABUN, M., (2022). **Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ile Romantik İlişki İnançları Arasındaki İlişkide Kendilik Algısının Aracı Rolü** (Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

ZHENG, A. H., & MacCann, C. (2023). **Happiness is associated with higher narcissism but lower psychopathy: A systematic review and meta-analysis of the relationship between happiness and the Dark Triad**. Personality and Individual Differences, 215, 112381.

ZHUMGALBEKOV, A., & Efilti, E. (2023**). Evli Bireylerin Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi**. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(1), 1-15.

EKLER

Ek-1 : Demografik Bilgi Formu

Ek-2 : Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği

Ek-3 : Yaşam Doyumu Ölçeği

Ek-4 : Young Şema Ölçeği Kısa Form-3

EK-1: Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyet: Kadın ( ) Erkek ( )

2. Yaş:

18- 30 ( )

31-50 ( )

51-65 ( )

3. Medeni Durum:

Bekar ( )

İlişkisi var ( )

Evli ( )

Boşanmış ( )

4. Eğitim Durumu:

İlkokul mezunu ( )

Lise mezunu ( )

Lisans/ ön lisans mezunu ( )

Yüksek lisans/doktora ( )

5. Ekonomik Durumu:

Yüksek ( )

Orta ( )

Düşük ( )

6. Hayatınızın Çoğunu Geçirdiğiniz Yer:

Köy / Kasaba ( )

İlçe ( )

Şehir ( )

Büyükşehir ( )

1. **Bilinen Psikiyatrik Bir Rahatsızlığınız var mı?**

Var ( )

Yok ( )

2. **Varsa belirtiniz.**
   …….

3. **Fiziksel bir rahatsızlığınız var mı?**
   Var ( )

   Yok ( )

4. **Varsa belirtiniz.**
   ……..

5. **Herhangi bir psikiyatrik ilaç kullanıyor musunuz?**
   Evet ( )

   Hayır ( )

6. **Kullanıyorsanız belirtiniz.**
   ……..

EK-2: Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendiripsizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz.	**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**
1. Sırlarınızı anlatmak akıllıca değildir.	1	2	3	4	5
3. Her ne pahasına olursa olsun, önemli kişileri kendi tarafınaçekmelisin.	1	2	3	4	5
5. Daha sonra insanlara karşı kullanabileceğiniz bilgilerin izinikaybetmemek (bilgilerin kaydını tutmak) akıllıcadır.	1	2	3	4	5
7. İnsanların bilmesi gerekmeyen şeyleri onlardan saklamalısınız.	1	2	3	4	5
9. Birçok insan manipüle edilebilir.	1	2	3	4	5
11. İlgi odağı olmaktan nefret ederim.	1	2	3	4	5
13. Özel biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes bana sürekli böylesöylüyor	1	2	3	4	5
15. Biri bana iltifat ederse mahcup olurum.	1	2	3	4	5
17. Ortalama biriyim.	1	2	3	4	5
19. Yetkililerden intikam almak hoşuma gider.	1	2	3	4	5
21. İntikam hızlı ve çirkin (bedeli ağır bir şekilde) olmalıdır.	1	2	3	4	5
23. Başkalarına karşı kaba olabildiğim doğrudur.	1	2	3	4	5
25. Yasa dışı işlere bulaşmaktan dolayı hiç sorun yaşamadım**.**	1	2	3	4	5
27. İstediğimi almak için her şeyi söylerim.	1	2	3	4	5

EK-3: Yaşam Doyumu Ölçeği

	Maddeler	**Hiç katılmıyorum (1)**	**Çok az katılıyorum (2)**	**Orta düzeyde katılıyorum (3)**	**Büyük oranda katılıyorum (4)**	**Tamamen katılıyorum (5)**
1	Ðdeallerime yakın bir yaşantım vardır.					
2	Yaşam koşullarım mükemmeldir.					
3	Yaşamımdan memnunum.					
4	Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.					
5	Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim					

EK-4: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3

Yönerge: Aşağıda, kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları ifadeler sıralanmıştır. Lütfen her bir ifadeyi okuyun ve sizi ne kadar iyi tanımladığına karar verin. Emin olamadığınız sorularda neyin doğru olabileceğinden çok, sizin **duygusal olarak** ne hissettiğinize dayanarak cevap verin.

Bir kaç soru, anne babanızla ilişkiniz hakkındadır. Eğer biri veya her ikisi şu anda yaşamıyorlarsa, bu soruları o veya onlar hayatta iken ilişkinizi göz önüne alarak cevaplandırın.

1 den 6'ya kadar olan seçeneklerden sizi tanımlayan en yüksek şıkkı seçerek her sorudan önce yer alan boşluğa yazın.

Derecelendirme:

1- Benim için tamamıyla yanlış
2- Benim için büyük ölçüde yanlış
3- Bana uyan tarafı uymayan tarafından biraz fazla
4- Benim için orta derecede doğru
5- Benim için çoğunlukla doğru
6- Beni mükemmel şekilde tanımlıyor

1. _____ Bana bakan, benimle zaman geçiren, başıma gelen olaylarla gerçekten ilgilenen kimsem olmadı.

2. _____ Beni terkedeceklerinden korktuğum için yakın olduğum insanların peşini bırakmam.

3. _____ İnsanların beni kullandıklarını hissediyorum

4. _____ Uyumsuzum.

5. _____ Beğendiğim hiçbir erkek/kadın, kusurlarımı görürse beni sevmez.

6. _____ İş (veya okul) hayatımda neredeyse hiçbir şeyi diğer insanlar kadar iyi yapamıyorum

7. _____ Günlük yaşamımı tek başıma idare edebilme becerisine sahip olduğumu hissetmiyorum.

8. _____ Kötü bir şey olacağı duygusundan kurtulamıyorum.

9. _____ Anne babamdan ayrılmayı, bağımsız hareket edebilmeyi, yaşıtlarım kadar, başaramadım.

10. _____ Eğer istediğimi yaparsam, başımı derde sokarım diye düşünürüm.

11. _____ Genellikle yakınlarıma ilgi gösteren ve bakan ben olurum.

12. _____ Olumlu duygularımı diğerlerine göstermekten utanırım (sevdiğimi, önemsediğimi göstermek gibi).

13. _____ Yaptığım çoğu şeyde en iyi olmalıyım; ikinci olmayı kabullenemem.

14. _____ Diğer insanlardan bir şeyler istediğimde bana "hayır" denilmesini çok zor kabullenirim.

15. _____ Kendimi sıradan ve sıkıcı işleri yapmaya zorlayamam.

16. _____ Paramın olması ve önemli insanlar tanıyor olmak beni değerli yapar.

17. _____ Her şey yolunda gidiyor görünse bile, bunun bozulacağını hissederim.

18. _____ Eğer bir yanlış yaparsam, cezalandırılmayı hakkederim.

19. _____ Çevremde bana sıcaklık, koruma ve duygusal yakınlık gösteren kimsem yok.

20. _____ Diğer insanlara o kadar muhtacım ki onları kaybedeceğim diye çok endişeleniyorum.

21. _____ İnsanlara karşı tedbiri elden bırakamam yoksa bana kasıtlı olarak zarar vereceklerini hissederim.

22. _____ Temel olarak diğer insanlardan farklıyım.

23. _____ Gerçek beni tanırlarsa beğendiğim hiç kimse bana yakın olmak istemez.

24. _____ İşleri halletmede son derece yetersizim.

25. _____ Gündelik işlerde kendimi başkalarına bağımlı biri olarak görüyorum.

26. _____ Her an bir felaket (doğal, adli, mali veya tıbbi) olabilir diye hissediyorum.

27. _____ Annem, babam ve ben birbirimizin hayatı ve sorunlarıyla aşırı ilgili olmaya eğilimliyiz.

28. _____ Diğer insanların isteklerine uymaktan başka yolum yokmuş gibi hissediyorum; eğer böyle yapmazsam bir şekilde beni reddederler veya intikam alırlar.

29. _____ Başkalarını kendimden daha fazla düşündüğüm için ben iyi bir insanım.

30. _____ Duygularımı diğerlerine açmayı utanç verici bulurum.

31. _____ En iyisini yapmalıyım, "yeterince iyi" ile yetinemem.

32. _____ Ben özel biriyim ve diğer insanlar için konulmuş olan kısıtlamaları veya sınırları kabul etmek zorunda değilim.

33. _____ Eğer hedefime ulaşamazsam kolaylıkla yılgınlığa düşer ve vazgeçerim.

34. _____ Başkalarının da farkında olduğu başarılar benim için en değerlisidir.

35. _____ İyi bir şey olursa, bunu kötü bir şeyin izleyeceğinden endişe ederim.

36. _____ Eğer yanlış yaparsam, bunun özürü yoktur.

37. _____ Birisi için özel olduğumu hiç hissetmedim.

38. _____ Yakınlarımın beni terk edeceği ya da ayrılacağından endişe duyarım

39. _____ Herhangi bir anda birileri beni aldatmaya kalkışabilir.

40. _____ Bir yere ait değilim, yalnızım.

41. _____ Başkalarının sevgisine, ilgisine ve saygısına değer bir insan değilim.

42. _____ İş ve başarı alanlarında birçok insan benden daha yeterli.

43. _____ Doğru ile yanlışı birbirinden ayırmakta zorlanırım.

44. _____ Fiziksel bir saldırıya uğramaktan endişe duyarım.

45. _____ Annem, babam ve ben özel hayatımız birbirimizden saklarsak, birbirimizi aldatmış hisseder veya suçluluk duyarız

46. _____ İlişkilerimde, diğer kişinin yönlendirici olmasına izin veririm.

47. _____ Yakınlarımla o kadar meşgulüm ki kendime çok az zaman kalıyor.

48. _____ İnsanlarla beraberken içten ve cana yakın olmak benim için zordur.

49. _____ Tüm sorumluluklarımı yerine getirmek zorundayım.

50. _____ İstediğimi yapmaktan alıkonulmaktan veya kısıtlanmaktan nefret ederim.

51. _____ Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için şu andaki zevklerimden fedakarlık etmekte zorlanırım

52. _____ Başkalarından yoğun bir ilgi görmezsem kendimi daha az önemli hissederim.

53. _____ Yeterince dikkatli olmazsanız, neredeyse her zaman bir şeyler ters gider.

54. _____ Eğer işimi doğru yapmazsam sonuçlara katlanmam gerekir.

55. _____ Beni gerçekten dinleyen, anlayan veya benim gerçek ihtiyaçlarım ve duygularımı önemseyen kimsem olmadı.

56. _____ Önem verdiğim birisinin benden uzaklaştığını sezersem çok kötü hissederim.

57. _____ Diğer insanların niyetleriyle ilgili oldukça şüpheciyimdir.

58. _____ Kendimi diğer insanlara uzak veya kopmuş hissediyorum.

59. _____ Kendimi sevilebilecek biri gibi hissetmiyorum.

60. _____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar yetenekli değilim.

61. _____ Gündelik işler için benim kararlarıma güvenilemez.

62. _____ Tüm paramı kaybedip çok fakir veya zavallı duruma düşmekten endişe duyarım.

63. _____ Çoğunlukla annem ve babamın benimle iç içe yaşadığını hissediyorum- Benim kendime ait bir hayatım yok.

64. _____ Kendim için ne istediğimi bilmediğim için daima benim adıma diğer insanların karar vermesine izin veririm.

65. _____ Ben hep başkalarının sorunlarını dinleyen kişi oldum.

66. _____ Kendimi o kadar kontrol ederim ki insanlar beni duygusuz veya hissiz bulurlar.

67. _____ Başarmak ve bir şeyler yapmak için sürekli bir baskı altındayım.

68. _____ Diğer insanların uyduğu kurallara ve geleneklere uymak zorunda olmadığımı hissediyorum.

69. _____ Benim yararıma olduğunu bilsem bile hoşuma gitmeyen şeyleri yapmaya kendimi zorlayamam.

70. _____ Bir toplantıda fikrimi söylediğimde veya bir topluluğa tanıtıldığımda onaylanılmayı ve takdir görmeyi isterim.

71. _____ Ne kadar çok çalışırsam çalışayım, maddi olarak iflas edeceğimden ve neredeyse her şeyimi kaybedeceğimden endişe ederim.

72. _____ Neden yanlış yaptığımın önemi yoktur; eğer hata yaptıysam sonucuna da katlanmam gerekir.

73. _____ Hayatımda ne yapacağımı bilmediğim zamanlarda uygun bir öneride bulunacak veya beni yönlendirecek kimsem olmadı.

74. _____ İnsanların beni terk edeceği endişesiyle bazen onları kendimden uzaklaştırırım.

75. _____ Genellikle insanların asıl veya art niyetlerini araştırırım.

76. _____ Kendimi hep grupların dışında hissederim.

77. _____ Kabul edilemeyecek pek çok özelliğim yüzünden insanlara kendimi açamıyorum veya beni tam olarak tanımalarına izin vermiyorum.

78. _____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar zeki değilim.

79. _____ Ortaya çıkan gündelik sorunları çözebilme konusunda kendime güvenmiyorum.

80. _____ Bir doktor tarafından herhangi bir ciddi hastalık bulunmamasına rağmen bende ciddi bir hastalığın gelişmekte olduğu endişesine kapılıyorum.

81. _____ Sık sık annemden babamdan ya da eşimden ayrı bir kimliğimin olmadığını hissediyorum.

82. _____ Haklarıma saygı duyulmasını ve duygularımın hesaba katılmasını istemekte çok zorlanıyorum.

83. _____ Başkaları beni, diğerleri için çok, kendim için az şey yapan biri olarak görüyorlar.

84. _____ Diğerleri beni duygusal olarak soğuk bulurlar.

85. _____ Kendimi sorumluluktan kolayca sıyıramıyorum veya hatalarım için gerekçe bulamıyorum.

86. _____ Benim yaptıklarımın, diğer insanların katkılarından daha önemli olduğunu hissediyorum.

87. _____ Kararlarıma nadiren sadık kalabilirim.

88. _____ Bir dolu övgü ve iltifat almam kendimi değerli birisi olarak hissetmemi sağlar.

89. _____ Yanlış bir kararın bir felakete yol açabileceğinden endişe ederim.

90. _____ Ben cezalandırılmayı hakeden kötü bir insanım.

EK-5: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 17.10.2023-99279

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-99279 17.10.2023
Konu : Etik Onayı Hk.

Sayın Ezgi ŞAHİN

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komisyonu'nun 06.10.2023 tarihli ve 2023/09 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim

Dr.Öğr.Üyesi Alper FİDAN
Müdür Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

Ezgi ŞAHİN

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans **:** 2018, İstanbul Beykent Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji

2019, İstanbul Beykent Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji

Yüksek Lisans **:** 2024, İstanbul Aydın Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER

Lisans eğitimini Psikoloji alanında yapan Ezgi Şahin, İstanbul Beykent Üniversitesi'nden onur derecesi ile mezun olmuştur. İstanbul Aydın Üniversitesi Klinik Psikoloji alanında yüksek lisansını yüksek onur derecesi ile tamamlamıştır.

Araştırmacı 2020 senesinde özel bir özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde psikolog olarak görev almıştır, Ayrıca 2021 senesinde ALG Psikoteknik Merkezinde sağlık bakanlığına bağlı olarak alg uygulayıcısı psikolog olarak görev almıştır. Şu an özel bir klinikte psikoterapi seansları gerçekleştirmektedir.

SUNUMLAR

Şahin, E. 2023.Beden Dismorfik Bozukluğun Temeli ve Tedavisinde Bilişsel Davranışçı Terapi ve Psikodinamik Psikoterapi. X. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi. Aralık 21-22, 2023 İstanbul, Türkiye.